

AASTARAAMAT 2021

EESTI

RAHVUSVAHELINE KONKURENTSIVÕIME

Eesti konkurentsivõime 64 riigi võrdluses ning olulised
konkurentsivõimeindikaatorid Euroopa Liidu
ja Läänemere riikidega võrreldes

EAS
Enterprise Estonia

Euroopa Liit
Euroopa
Regionaalarengu Fond

Eesti
tuleviku heaks

EAS
Enterprise Estonia

Eesti rahvusvaheline konkurentsivõime 2021

AASTARAAMAT

Eesti konkurentsivõime 64 riigi võrdluses
ning olulised konkurentsivõimeindikaatorid
Euroopa Liidu ja Läänemere riikidega võrreldes

Tallinn 2022

SISUKORD

SISSEJUHATUS.....	3
1. RIIKIDE RAHVUSVAHELISE KONKURENTSIVÕIME HINDAMISE TULEMUSED.....	5
1.1. Riikide üldine paremusjärjestus	5
1.2. Riikide paremusjärjestus konkurentsivõime faktorite lõikes	8
2. EESTI MAJANDUSE KONKURENTSIVÕIME EUROOPA LIIDU LIKMESRIIKIDE VÕRDLUSES.....	12
2.1. Majanduse seisund.....	13
2.2. Valitsuse töö tõhusus	15
2.3. Äritegevuse efektiivsus.....	16
2.4. Infrastruktuur	18
3. ETTEVÕTTEJUHTIDE HINNANGUD OMA RIIGI KONKURENTSIVÕIMELE.....	20
4. EESTI KONKURENTSIVÕIME INDIKAATORID LÄÄNEMERE RIIKIDE VÕRDLUSES	22
4.1. Majanduse seisund.....	22
4.2. Valitsuse töö tõhusus	32
4.3. Äritegevuse efektiivsus.....	42
4.4. Infrastruktuur	52
5. EESTI MAJANDUSARENGUT TAKISTAVAD TEGURID.....	62
6. EESTI POSITSIOON RAHVUSVAHELISTES REITINGUTES	66

Väljaande koostasid: Leev Kuum, Marje Josing, Kiira Martens, Koit Nilson, Bruno Pulver,
Aet Vanamölder, Ülo Mattheus, Kelly Tänav, Albert Hansa
Andmetöötlus: Koit Nilson, Ingrid Niklus, Viivika Savina
Kujundus: Mati Reiman

Informatsioon: Marje Josing (EKI direktor)
tel: 646 6439, e-post: eki@ki.ee
<http://www.ki.ee>

Väljaande andmete kasutamisel või tsiteerimisel tuleb viidata allikale.

SISSEJUHATUS

Käesolev aastaraamat on järjekorras kahekümne esimene ja tugineb nagu varasemadki Lausanne'i Rahvusvahelise Juhtimise Arendamise Instituudi (IMD) väljaandele „World Competitiveness Yearbook”. Väljaanne kannab aastanumbrit 2021 ning IMD jaoks on see järjekorras kolmekümne kolmas väljaanne. Eesti Konjunkturiinstituut osaleb aastaraamatu väljaandmisel alates 2001. aastast.

Aastaraamat annab Eesti lugejatele ülevaate IMD projektis osalevate riikide (2021. a 64 riiki) konkurentsivõimest, tuues ära nende kohad edetabelis ja konkurentsivõime indeksid esikohal oleva riigi suhtes. Aastaraamatus tutvustatakse osalevate riikide paremusjärjestust konkurentsivõime faktorite lõikes (I ptk). II peatükk on pühendatud Eesti ja teiste Euroopa Liidu (EL) liikmesriikide konkurentsivõime iseloomustamisele. Kolmas peatükk annab ülevaate ettevõtete juhtide hinnangutest Eesti ettevõtluskeskkonna kohta, mida võrreldakse teiste EL liikmesriikide vastavate andmetega. Kaaluka osa aastaraamatus moodustab IV peatükk, kus tuuakse ära Eesti majandust ja selle konkurentsivõimet iseloomustavaid näitajaid võrdluses teiste Läänemere riikidega. V peatükis analüüsitakse Eesti majandusarengut takistavaid probleeme.

Kõik seni ilmunud aastaraamatud on rõhutanud riigi kõrge konkurentsivõime olulisust tänapäeva avatud maailmas ja näidatud, et riikide käsutuses on palju erinevaid võimalusi edu saavutamiseks tihedas rahvusvahelises konkurentsivõimel. Kõige vahetum tee edule on kaupade ja teenuste ekspordi suurendamine. Ettevõtted peavad tegema kõik nendest oleneva, et muuta oma tooted nõutavamaks rahvusvahelistel turgudel. Riigil tuleks aga ettevõtete tegevust ekspordi arendamisel igakülselt toetada, seda nii teadusuuringute rahastamise, riigi arenguprogrammide väljatöötamise kui ka riikidevaheliste raamlepete sõlmimisega. Riigi panuseks on ka kõrgemat lisandväärtust loovate majandusharude eelisarendamine ning uutele turgudele sisenemisel ettevõtete koondamine ühiseks eksporditegevuseks. Olulist kohta riigi ja ettevõtete konkurentsivõime tõstmisel omab samuti innovatsioon. Et sellealastest kulutustest maksimaalselt kasu oleks, peab silmas pidama, et need poleks ühekülselt teadus- ja tehnoloogiapõhised, vaid oleksid kindlasti orienteeritud ka rahvusvaheliste turgude nõudlusele.

Riigi otsene abi äriettevõtetele on ka vajaliku tööjõu koolitamine ning töötajate täiend- ja ümberõppe läbiviimine. Samas peab riik seisma ka selle eest, et tekiks piisavalt uusi töökohti kõrge tootlikkusega tegevusaladel. Vajadusel on edukad riigid majandusliku edu nimel nõus alandama ka ettevõtete makse, moodustama erinevaid fonde ettevõtete kiiremaks arenemiseks jne. Lõpuks tuleb märkida, et erinevatele riikidele on rikkust toonud mitmesuguste edumudelite väljaarendamine, sellised nagu „kerge äri teha“, „arenenud logistika“, „tugev pangandus“, „kompetentsi mitmekesisus“, teaduspõhine majandus“ jne.

Eesti kogemused näitavad, et riigi rahvusvahelist konkurentsivõime tõstmiseks ja finants-majandusliku stabiilsuse tagamiseks on väga olulise tähtsusega riigieelarve jätkusuutlikkus ja avaliku sektori mõõdukas võlakoozem. Suuresti on see võimalik tasakaalus jooksevkonto puhul, mis omakorda eeldab aga riigi kasvavat ekspordisuutlikkust ja kõrget konkurentsivõimet.

Tuleb veel lisada, et olukorras kus nõudlus rahvusvahelistel turgudel on pidurdunud, saavad paremini hakkama riigid, kus tegutsevad välisosaluselise ettevõtte. Eriti kasulik on kaasata oma tegevusse välispartnereid, kes valdavad vastavat segmenti välisurul.

IMD on omapoolsed soovitusel riikidele nende konkurentsivõime tõstmiseks kokku võtnud alljärgnevatesse "Riigi konkurentsivõime kuldreeglitesse".

Riigi konkurentsivõime kuldreeglid

- I Loo stabiilne ja ennustatav seadusandlik- ja administratiivkeskkond.
- II Taga paindlik, läbipaistev ja vastutustundlik valitsemine.
- III Hoia riigi eelarve, rahandus ja võlg kontrolli all.
- IV Mitmekesisista majandust nii sektorite osas kui ka geograafilises mõttes.
- V Investeeri infrastruktuuri, logistikasse ja ettevõtete vahelisse koostöösse.
- VI Toeta kodumaist tehnoloogiat arendavaid ja ekspordile orienteeritud keskmise suurusega ettevõtteid.
- VII Säilitamaks jooksevkonto ülejääki panusta rahvusvahelistel turgudel kõrge lisandväärtusega kaupade ja teenuste eksporti.
- VIII Säilita rahvuslik tööstus ja kaubamärk (made in Estonia)
- IX Keskendu kaheksaunalisele haridussüsteemile (kutse- ja kõrgharidus), et soodustada noorte tööturule sisenemist ja vähendada noorte tööpuudust.
- X Propageeri teadust ja ettevõtlikkust.
- XI Säilita ühiskonna sidusus ja sotsiaalne mobiilsus.

OECD definitsiooni kohaselt iseloomustab riigi rahvusvahelist konkurentsivõimet määr, mis näitab, kui palju ta suudab vabades turumajanduslikes tingimustes toota kaupu ja teenuseid, mis vastavad välisurgude nõuetele, samalaadset suurendades oma elanike sissetulekuid. Lisaks toodule väljendab riigi konkurentsivõimet atraktiivsus ettevõtluse asukohana või teiste sõnadega – välisinvesteeringute saamisvõime (sissevool).

Riigi konkurentsivõimet on võimalik käsitleda aga ka sellest seisukohast, et püüda luua kõikehaarav pilt riigis valitsevatest **tingimustest**, mis ettevõtete arengut määravad (soodustavad). Selle tee on valinud IMD. Teiste sõnadega, IMD riikide rahvusvahelise konkurentsivõime reiting näitab, kuidas riigid loovad ja hoiavad keskkonda, mis lisab konkurentsijõudu nende ettevõtetele.

IMD poolt arendatud metoodika riikide rahvusvahelise konkurentsivõime hindamiseks on leidnud laialdast rahvusvahelist tunnustust. Metoodika tugevuseks on riikide konkurentsivõime **laiapõhjaline** hindamine. 2021. aastal võeti konkurentsivõime reitingu arvutamisel arvesse 255 kriteeriumit, millest 163 olid statistilised (kvantitatiivsed) näitajad ja 92 ettevõtetejuhtidelt küsitluse teel kogutud (hinnangulised) andmed. Kogu informatsioon töödeldi, kasutades variatsioonianalüüsi võimalusi.

Reitingu arvutamisel on kasutatud kõige enam 2020.a statistikat. Tuleb arvestada, et see oli Covid -19 pandeemia esimene aasta ja pandeemia mõjutas väga mitmeid majandusnäitajaid oluliselt. Nii aeglustus majanduskasv, aeglustus inflatsioon, tekkisid tarneahelate tõrked. Tõusid riigieelarve kulud (pandeemia tõrjumine ja raskustes ettevõtjate toetused) ning vähenesid maksutulud. Ka 2021.aastal läbi viidu ettevõtjate küsitlus toimus pandeemia tingimustes ja see kindlasti mõjutas ettevõtjate hinnanguid. Samas on pandeemia näidanud hästi, kui oluline on keerukates situatsioonides riigivalitsemise ja ettevõtjate paindlikkus ja innovatiivsus ning kui tähtis on hea digiareng riigis.

Aastaraamatu rahastajaks on Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutus, kes soovib sellega kaasa aidata Eesti ettevõtete arengule.

1. RIIKIDE RAHVUSVAHELISE KONKURENTSIVÕIME HINDAMISE TULEMUSED

1.1. Riikide üldine paremusjärjestus

IMD World Competitiveness Yearbook 2021 toob ära 64 maailma edukama riigi konkurentsivõime hindamise tulemused. Hindamisel kasutati 2020. a statistilisi andmeid ning 2021. a kevadel nendes riikides läbi viidud ettevõtetejuhtide küsitluse tulemusi. IMD aastaraamatu üldedetabelis on toodud kõigi hindamisel osalenud riikide paremusjärjestus ning iga riigi konkurentsivõime indeks protsendina esikohal oleva riigi suhtes. Alljärgnevalt toome ära üldedetabeli, millele on meie poolt lisatud eelmise aasta tulemused.

Tabel 1.1. Riikide rahvusvahelise konkurentsivõime 2021. aasta üldedetabel

Riik	2021		2020	
	Koht	% esikohal oleva riigi suhtes	Koht	% esikohal oleva riigi suhtes
Šveits	1	100,0	3	98,4
Rootsi	2	96,7	6	95,9
Taani	3	96,6	2	99,5
Holland	4	96,4	4	98,4
Singapur	5	94,7	1	100,0
Norra	6	94,5	7	94,6
Hongkong	7	93,5	5	97,1
Taiwan	8	92,6	11	91,3
AÜE	9	89,6	9	93,5
USA	10	89,1	10	92,4
Soome	11	88,5	13	88,6
Luksemburg	12	88,4	15	87,7
Iirimaa	13	87,0	12	90,7
Kanada	14	86,5	8	93,5
Saksamaa	15	83,9	17	85,9
Hiina	16	83,0	20	82,0
Katar	17	82,9	14	87,9
Suurbritannia	18	81,5	19	84,4
Austria	19	80,6	16	86,3
Uus-Meremaa	20	80,1	22	80,3
Island	21	79,2	21	81,5
Austraalia	22	77,2	18	85,0
Korea	23	76,8	23	79,2
Belgia	24	76,4	25	77,8
Malaisia	25	73,9	27	76,4
Eesti	26	73,8	28	76,2
Iisrael	27	73,6	26	77,7
Tai	28	72,5	29	75,4

Riik	2021		2020	
	Koht	% esikohal oleva riigi suhtes	Koht	% esikohal oleva riigi suhtes
Prantsusmaa	29	71,5	32	71,7
Leedu	30	70,3	31	73,6
Jaapan	31	69,1	34	69,9
Saudi Araabia	32	68,5	24	78,2
Küpros	33	68,0	30	75,4
Tšehhi	34	67,5	33	71,3
Kasahstan	35	66,6	42	64,7
Portugal	36	65,3	37	68,2
Indoneesia	37	64,7	40	66,8
Läti	38	64,1	41	65,4
Hispaania	39	63,7	36	68,2
Sloveenia	40	63,2	35	68,6
Itaalia	41	63,1	44	62,0
Ungari	42	61,7	47	60,0
India	43	61,6	43	62,1
Tšiili	44	61,4	38	67,1
Venemaa	45	56,4	50	56,5
Kreeka	46	56,3	49	57,9
Poola	47	55,2	39	67,0
Rumeenia	48	54,7	51	55,6
Jordaania	49	53,5	58	48,4
Slovakkia	50	52,5	57	49,5
Türgi	51	52,4	46	60,0
Filipiinid	52	52,0	45	60,4
Bulgaaria	53	50,8	48	59,4
Ukraina	54	50,1	55	51,9
Mehhiko	55	48,6	53	54,8
Kolumbia	56	46,8	54	52,2
Brasiilia	57	45,5	56	49,6
Peruu	58	45,4	52	54,9
Horvaatia	59	43,1	60	43,9
Mongoolia	60	40,1	61	43,4
Botswana	61	38,8	-	-
LAV	62	38,2	59	45,2
Argentiina	63	32,9	62	38,1
Venezuela	64	22,0	63	25,4

Tabelis toodust nähtub, et 2021. aastal olid maailma kõige konkurentsivõimelisemateks riikideks (TOP 10) tunnistatud:

1. Šveits (2020. aastal 3. koht)	6. Norra (7. koht)
2. Rootsi (6. koht)	7. Hongkong (5. koht)
3. Taani (2. koht)	8. Taiwan (11. koht)
4. Holland (4. koht)	9. Araabia Ühendemiraadid (9. koht)
5. Singapur (1. koht)	10. USA (10. koht)

TOP 10-s olid valdavalt samad riigid, mis eelmisel aastal. Uustulnukaks oli vaid Taiwan, kes eelmisel aastal oli 11. kohal ja tõrjus TOP 10-st välja Kanada (eelmisel aastal 8. koht). Toodust nähtub, et kõige konkurentsivõimelisemad riigid on pigem väiksemad kui suured (väljaarvatud USA) ja pooled nendest on Euroopast.

Kui vaadata kogu edetabelit (64 riiki), siis viimasel majandusaastal olid suuremad **tõusjad** edetabelis: Jordaania (+9 kohta), Slovakkia (+7 kohta), Kasahstan (+7 kohta) ja suuremad **langejad**: Saudi Araabia (–8 kohta), Poola (–8 kohta), Filipiinid (–7 kohta), Kanada (–6 kohta), Tšiili (–6 kohta) ja Peruu (–6 kohta).

Eesti olulisematest kaubanduspartneritest on Rootsi 2. kohal, Soome 11. kohal, Saksamaa 15. kohal, Leedu 30. kohal ja Läti 38. kohal.

Eesti on IMD 2021. aasta edetabelis 26. kohal, mis on 2 kohta kõrgem kui aasta varem. Eesti indeks on 73,8% (Šveitsi suhtes), eelmisel aastal 76,2% (Singapuri suhtes).

Lisaks üldedetabelile koostas IMD ka tänavu mitmed **alamedetabelid**: 2 riikide elanike arvu, 2 riikide majandusliku arengutaseme ja 3 riikide territoriaalse kuuluvuse alusel. Nendest nähtub, et:

- **Suurte** (üle 20 mln elaniku) riikide grupis (29 riiki) kuuluvad tänavu juhtgruppi (TOP 6): Taiwan, USA, Kanada, Saksamaa, Hiina ja Suurbritannia.
- **Väikeste** (alla 20 mln elaniku) riikide grupis (35 riiki) juhivad: Šveits, Rootsi, Taani, Holland, Singapur ja Norra. Eestile kuulub väikeste riikide grupis tänavu 17. koht (eelmisel aastal 18. koht).
- **Majanduslikult enam arenenud** (SKP in kohta üle 20 tuh USD) riikide edetabelit juhivad: Šveits, Rootsi, Taani, Holland, Singapur ja Norra. Eesti on 33 riigi hulgas 24. kohal.
- **Majanduslikult vähem arenenud** (SKP in kohta alla 20 tuh USD) riikide edetabelit juhivad: Hiina, Malaisia, Tai, Leedu, Saudi Araabia ja Kasahstan.
- **Territoriaalse** tunnuse järgi moodustatud Euroopa, Lähis-Ida ja Aafrika grupis (41 riiki) on TOP 6: Šveits, Rootsi, Taani, Holland, Norra ja AÜE. Eestile kuulub sel aastal 16. koht. Aasia ja Vaikse ookeani riikide grupis juhivad (TOP 3): Singapur, Hongkong ja Taiwan. Ameerika riikide grupis on kõige konkurentsivõimelisemad: USA, Kanada ja Tšiili.

1.2. Riikide paremusjärjestus konkurentsivõime faktorite lõikes

2021. aastal kasutas IMD riikide rahvusvahelise konkurentsivõime hindamisel 337 näitajat, milledest 255 näitajat kasutati vahetult reitingute arvutamisel ja 82 kriteeriumit taustainformatsioonina. Reitingute arvutamisel kasutatud 255 näitajast 163 olid kvantitatiivsed (statistilised) ja 92 kvalitatiivsed (hinnangulised) näitajad.

Vastavalt IMD poolt väljatöötatud metoodikale ühendatakse kogutud informatsioon esimesel etapil 20-ks alamfaktoriks ja teisel etapil viimased omakorda 4-ks faktoriks. Nendeks faktoriteks on:

- **Majanduse seisund**, mis näitab, kuidas aruandeaastal arenes riigi majandus. Faktor iseloomustab siseriikliku majanduse olukorda, rahvusvahelise kaubanduse arengutaset, välismaiste otseinvesteeringute mahtu, tööhõive olukorda riigis ning hindade taset.
- **Valitsuse (töö) tõhusus**, mis näitab, mil määral valitsuse tegevus on kooskõlas riigi konkurentsivõime edendamise huvidega. Võetakse arvesse riigieelarve tasakaalustatus, maksude tase, riigi institutsioonide arengutase, äriseadusandlus ja sotsiaalne raamistik.
- **Äritegevuse efektiivsus**, mis iseloomustab, kuivõrd innovaatsiliselt, kasumlikult ja usaldusväärselt ettevõtted tegutsevad. Arvesse võetakse tootlikkuse tase riigis, finantsturu olukord, juhtimise praktika ja väärtushinnangud.
- **Infrastruktuuri arengutase**, mis näitab, mil määral riigi baas-, tehnoloogiline ja teaduslik infrastruktuur ning inimressursid vastavad ärisektori vajadustele. Arvesse võetakse ka tervishoidu ja keskkonda iseloomustavad andmed.

Alljärgnevas tabelis on ära toodud riikide positsioonid (kohad) neljas faktoripõhises edetabelis, kusjuures riigid reastuvad nende koha järgi konkurentsivõime üldedetabelis.

Tabel 1.2. Riikide positsioonid IMD faktoripõhistes konkurentsivõime edetabelites 2021. aastal

Riik	Koht üldjärjestuses	Koht konkurentsivõime faktorite lõikes			
		Majanduse seisund	Valitsuse tõhusus	Äritegevuse efektiivsus	Infra- struktuur
Šveits	1	7	2	5	1
Rootsi	2	16	9	2	2
Taani	3	17	7	1	3
Holland	4	2	12	4	7
Singapur	5	1	5	9	11
Norra	6	25	4	6	4
Hongkong	7	30	1	3	16
Taiwan	8	6	8	7	14
AÜE	9	9	3	8	28
USA	10	5	28	10	6
Soome	11	34	14	12	5
Luksemburg	12	10	10	13	24
Iirimaa	13	22	13	11	20
Kanada	14	14	15	16	8
Saksamaa	15	3	23	23	10

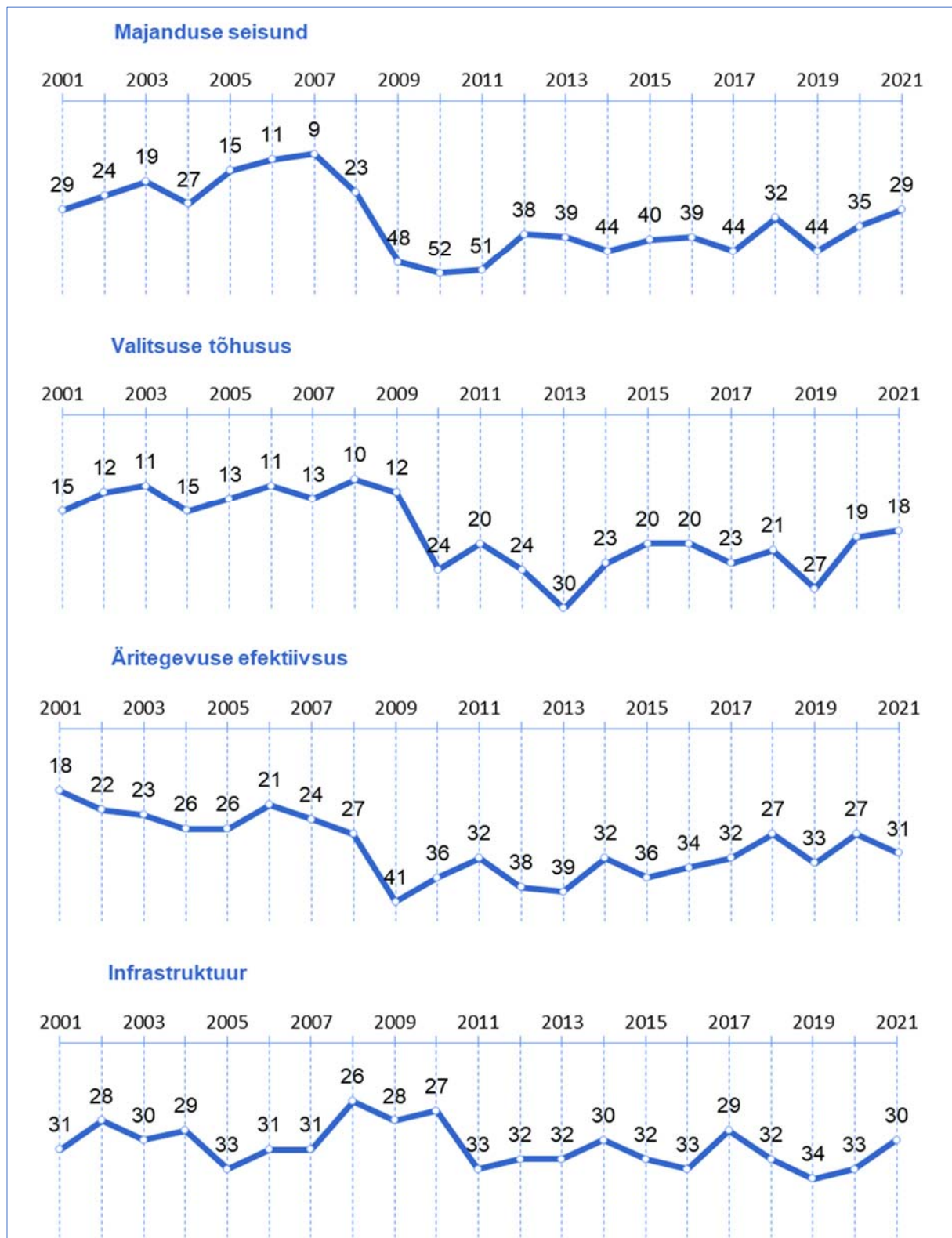
Riik	Koht üldjärjestuses	Koht konkurentsivõime faktorite lõikes			
		Majanduse seisund	Valitsuse tõhusus	Äritegevuse efektiivsus	Infra- struktuur
Hiina	16	4	27	17	18
Katar	17	11	6	15	40
Suurbritannia	18	26	19	19	13
Austria	19	20	29	18	12
Uus-Meremaa	20	32	11	22	25
Island	21	55	17	14	9
Austraalia	22	19	16	34	23
Korea	23	18	34	27	17
Belgia	24	24	37	20	19
Malaisia	25	15	30	24	32
Eesti	26	29	18	31	30
Iisrael	27	36	33	29	21
Tai	28	21	20	21	43
Prantsusmaa	29	28	39	36	15
Leedu	30	33	31	30	34
Jaapan	31	12	41	48	22
Saudi Araabia	32	48	24	26	36
Küpros	33	13	25	43	41
Tšehhi	34	23	36	41	31
Kasahstan	35	45	21	28	47
Portugal	36	43	38	38	27
Indoneesia	37	35	26	25	57
Läti	38	44	32	42	35
Hispaania	39	42	49	39	26
Sloveenia	40	31	43	45	33
Itaalia	41	39	55	35	29
Ungari	42	8	40	56	37
India	43	37	46	32	49
Tšiili	44	53	22	40	45
Venemaa	45	38	50	54	38
Kreeka	46	52	52	44	39
Poola	47	27	56	57	42
Rumeenia	48	40	44	52	48
Jordania	49	63	35	33	55
Slovakkia	50	47	51	55	44
Türgi	51	46	60	46	46
Filipiinid	52	57	45	37	59
Bulgaaria	53	41	47	59	54
Ukraina	54	54	53	50	51
Mehhiko	55	49	59	47	58
Kolumbia	56	56	58	51	53

Riik	Koht üldjärjestuses	Koht konkurentsivõime faktorite lõikes			
		Majanduse seisund	Valitsuse tõhusus	Äritegevuse efektiivsus	Infra- struktuur
Brasiilia	57	51	62	49	52
Peruu	58	60	48	53	60
Horvaatia	59	50	57	64	50
Mongoolia	60	58	54	60	62
Botswana	61	62	42	61	63
LAV	62	61	61	58	61
Argentiina	63	59	64	63	56
Venetsueela	64	64	63	62	64

Tabelis toodud andmetest saab teha mitmeid olulisi järeldusi IMD projektis osalevate riikide konkurentsivõime kohta:

- **Majanduse seisundi** poolest (lähtudes IMD poolt valitud kriteeriumidest) on 6 edukamaks riigiks Singapur, Holland, Saksamaa, Hiina, USA ja Taiwan. Nendest pooled (3 riiki) eelmisel aastal TOP 6 hulka ei kuulund: Holland, Hiina ja Taiwan. **Eesti** asub majanduse seisundi põhises alamedetabelis 29. kohal ning on aastaga oma positsiooni parandanud 6 koha võrra. Vahetult meie ees on Prantsusmaa (28. koht) ja Poola (27. koht) ning meile järgnevad Hongkong (30. koht) ja Sloveenia (31. koht). Eesti peamistest partnerriikidest on majanduse seisundi poolest Rootsi 16., Soome 34., Leedu 33. ja Läti 44. kohal. Edetabeli lõpetavad Venezuela (64. koht), Jordaania (63.) ja Botswana (62.).
- **Valitsuse töö** on kõige tõhusamaks hinnatud (TOP 6) Hongkongis, Šveitsis, AÜE-s, Norras, Singapuris ja Kataris. Kõik need riigid, väljaarvatud Katar, olid esimese 6-e hulgas ka eelmisel aastal. **Eesti** asub valitsuse töö efektiivsuse arvestuses tänavu suhteliselt kõrgel 18. kohal, tõustes aastaga 1 koha võrra. Vahetult meie ees (16. ja 17.) on Austraalia ja Island ning meie taga on Suurbritannia (19. koht) ja Tai (20. koht). Meie peamised kaubanduspartnerid asetuvad järgmiselt: Rootsi 9. koht, Soome 14. koht, Leedu 31. koht ja Läti 32. koht. Edetabeli lõpus on Argentiina, Venezuela ja Brasiilia.
- **Äritegevuse efektiivsuse** arvestuses on 64 riigi võrdluses teistest edukamad (TOP 6): Taani, Rootsi, Taiwan, Holland, Šveits ja Norra. **Eesti** on äritegevuse efektiivsuse arvestuses 31. kohal ehk 4 kohta madalamal kui eelmisel aastal. Meie partnerriikidest, lisaks Rootsile, kes on TOP 6-s, on Soome 12. kohal, Leedu 30. kohal, Läti 42. kohal. Alamedetabeli lõpus (viimasest alates) on Horvaatia, Argentiina ja Venezuela.
- **Infrastruktuuri** arengutasemelt on IMD 2021. a alamedetabeli tipus Šveits, Rootsi, Taani, Norra, Soome ja USA. Samad riigid olid TOP 6-s ka eelmisel aastal ning sellest nähtub, et infrastruktuuri tipptase on koondunud Põhjamaadesse. **Eesti** on infrastruktuuri arengutasemelt 30. kohal ja tõusnud aastaga 3 koha võrra. Eesti suhteliseks tugevuseks on haridus ning samuti tervishoid ja keskkond. Infrastruktuuri arengutasemelt 3 viimast riiki edetabelis on Venezuela, Botswana ja Mongoolia.

Eesti konkurentsipositsioon faktorite lõikes 2001–2021

2. EESTI MAJANDUSE KONKURENTSIVÕIME EUROOPA LIIDU LIIKMESRIIKIDE VÕRDLUSES

Rahvusvahelise konkurentsivõime hindamise IMD projektis osalevate 64 riigi hulgas oli 2021. aastal 27 Euroopa Liidu liikmesriiki (puudub Malta ja arvesse on võetud Suurbritannia). Ülevaate (analüüsi) eesmärk on hinnata Eesti majanduse konkurentsivõimet EL liikmesriikide võrdluses.

Tabel 2.1. EL liikmesriikide positsioonid IMD konkurentsivõime üld- ja faktoripõhistes edetabelites 2021. a

Koht EL arves- tuses	Riik	Koht üldjärjestuses		Koht faktoripõhistes edetabelites			
		Koht	% esikohal oleva riigi suhtes	Majanduse seisund	Valitsuse tõhusus	Äritegevuse efektiivsus	Infra- struktuur
1	Rootsi	2	96,7	16	9	2	2
2	Taani	3	96,6	17	7	1	3
3	Holland	4	96,4	2	12	4	7
4	Soome	11	88,5	34	14	12	5
5	Luksemburg	12	88,4	10	10	13	24
6	Iirimaa	13	87,0	22	13	11	20
7	Saksamaa	15	83,9	3	23	23	10
8	Suurbritannia	18	85,9	26	19	19	13
9	Austria	19	80,6	20	29	18	12
10	Belgia	24	76,4	24	37	20	19
11	Eesti*	26	73,8	29(15)	18(7)	31(12)	30(16)
12	Prantsusmaa	29	71,5	28	39	36	15
13	Leedu	30	70,3	33	31	30	41
14	Küpros	33	68,0	13	25	43	13
15	Tšehhi	34	67,5	23	36	41	31
16	Portugal	36	65,3	43	38	39	27
17	Läti	38	64,1	44	32	42	35
18	Hispaania	39	63,7	42	49	39	26
19	Sloveenia	40	63,2	31	43	45	33
20	Itaalia	41	63,1	39	55	35	29
21	Ungari	42	61,7	8	40	56	37
22	Kreeka	46	56,3	52	52	44	39
23	Poola	47	55,2	27	56	57	42
24	Rumeenia	48	54,7	40	44	52	48
25	Slovakkia	50	52,5	47	51	55	44
26	Bulgaaria	53	50,8	41	47	59	54
27	Horvaatia	59	43,1	50	57	64	50
Keskmine		30	71,3	28	33	33	26

* Sulgudes Eesti koht EL arvestuses.

Tabelis toodud andmetest saab teha mitmeid olulisi järeldusi IMD projektis osalevate Euroopa Liidu liikmesriikide konkurentsivõime kohta.

- **Üldjärjestusest** nähtub et EL liikmesriigid paigutuvad IMD edetabelis 2. kohast kuni 59. kohani. Kõige kõrgem koht (2. koht) on Rootsil ja kõige halvem koht Horvaatial (59. koht). TOP 6-s peale Rootsi on veel Taani, Holland, Soome, Luksemburg ja Iirimaa. **Eesti** asub EL arvestuses 11. kohal ning vahetult meie ees on Austria ja Belgia ja meie taga Prantsusmaa ja Leedu. Meie peamistest partnerriikidest asub Rootsi 1. kohal, Soome 4. kohal, Leedu 13. kohal ja Läti 17. kohal.
- **Faktoripõhistest** alamedetabelitest nähtub, et **majanduse seisundi** järgi kuulub EL riikidele teine koht (Holland), kolmas koht (Saksamaa), 10. koht (Luksemburg) ja 13. koht (Küpros). Eestile kuulub selles arvestuses 29. koht ja EL riikide arvestuses 15. koht. **Valitsuse tõhususe** arvestuses on edukaim EL riik Taani (7. koht). Talle järgnevad Rootsi (9. koht), Holland (12. koht) ja Soome (14. koht). Eesti on valitsuse tõhususe poolest 18. kohal ja EL arvestuses 7. kohal. **Äritegevuse efektiivsuse** poolest on kõige kõrgem koht edetabelis EL liikmesriikidest Taanil, kes on esimesel kohal ka üldedetabelis. Eestile kuulub üldarvestuses 31. koht ja EL riikide hulgas 12. koht. **Infrastruktuur** on EL liikmesriikidel kõige tugevam valdkond ning Rootsile kuulub 2. koht, Taanile 3. koht ja Soomele 5. koht. Eesti on infrastruktuuri üldarvestuses 30. kohal ja EL riikide hulgas 16. kohal.

Järgnevalt iseloomustame lähemalt EL liikmesriikide positsioone konkurentsivõime **komponentide lõikes**. Teeme seda faktorite lõikes (majanduse seisund, valitsuse tõhusus, äritegevuse efektiivsus ja infrastruktuur).

2.1. Majanduse seisund

IMD metoodika kohaselt on majanduse seisundit iseloomustavad näitajad koondatud viide komponenti. Nendeks on siseriiklik majandus, väliskaubandus, välisinvesteeringud, tööhõive ja hinnad. Alljärgnevalt toome ära EL liikmesriikide positsioonid komponendipõhistes alamedetabelites.

Tabel 2.2. EL liikmesriikide positsioonid IMD edetabelites majanduse seisundi komponentide lõikes 2021. aastal

Koht EL arvestuses	Riik	Siseriiklik majandus	Välis-kaubandus	Välisinvesteeringud	Töö-hõive	Hinnad	Kokku majanduse seisund
1	Holland	16	3	4	4	48	2
2	Saksamaa	7	8	6	6	40	3
3	Ungari	40	13	10	13	19	8
4	Luksemburg	11	7	23	10	44	10
5	Küpros	50	45	1	32	7	13
6	Rootsi	10	17	17	30	41	16
7	Taani	12	10	24	22	42	17
8	Austria	22	19	31	23	22	20
9	Iirimaa	6	11	40	34	46	21
10	Tšehhi	35	16	35	9	24	23

Koht EL arvestuses	Riik	Siseriiklik majandus	Välis-kaubandus	Välisinves-teeringud	Töö-hõive	Hinnad	Kokku majanduse seisund
11	Belgia	26	6	30	27	29	24
12	Suurbritannia	29	30	13	12	59	26
13	Poola	34	14	61	7	15	27
14	Prantsusmaa	25	28	11	42	56	28
15	Eesti*	24(9)	25(17)	45(19)	36(18)	14(4)	29
16	Sloveenia	44	9	54	26	11	31
17	Leedu	38	5	53	46	17	33
18	Soome	18	37	37	33	39	34
19	Itaalia	39	22	15	53	52	39
20	Rumeenia	31	40	55	31	18	40
21	Bulgaaria	52	23	57	37	8	41
22	Hispaania	46	31	16	54	32	42
23	Portugal	49	35	33	38	36	43
24	Läti	45	27	58	41	16	44
25	Slovakkia	51	1	3	18	57	47
26	Horvaatia	56	29	59	45	33	50
27	Kreeka	53	39	48	55	25	52
	Keskmine	32	20	31	29	32	28

* Sulgudes Eesti koht EL arvestuses.

Toodud tabelist nähtub:

- EL liikmesriikide suhteliseks tugevuseks majanduse seisundi komponentide arvestuses (IMD 64 riigi võrdluses) on väliskaubandus ja suhteliseks nõrkuseks hinnad (keskmised kohad vastavalt 20 ja 32). Võrreldes 2020. aasta edetabeliga on olukord EL-s kõige enam paranenud tööhõive komponendi osas, kus keskmine koht on tõusnud 5 võrra (oli 34. koht ja on nüüd 29. koht). Kõige suurem koha langus on olnud aga hindade osas (oli 30. koht ja nüüd on 32. koht).
- EL riikide omavaheline võrdlus komponentide lõikes näitab, et **siseriiklik majandus** on kõige konkurentsivõimelisem (parim koht IMD edetabelis) lirimaal (6. koht), kellele järgnevad Saksamaa (7. koht) ja Rootsi (10. koht). **Väliskaubandus** on teistest enam arenenud Slovakkias (1. koht), Hollandis (3. koht) ja Leedus (5. koht). **Välisinvesteeringute** arvestuses on edetabeli eesotsas Küpros (1. koht), Slovakkia (3. koht) ja Holland (4. koht). **Tööhõive** probleemid on kõige paremini lahendatud Hollandis (4. koht), Saksamaal (6. koht) ja Poolas (7. koht) ning **hinnad** on kõige konkurentsivõimelisemad Küprosel (7. koht), Bulgaarias (8. koht) ja Sloveenias (11. koht).
- **Eesti** majanduse kõige tugevamaks (arenenumaks) komponendiks IMD 64 riigi arvestuses on hinnad (14. koht), järgnevad siseriiklik majandus (24. koht), väliskaubandus (25. koht), tööhõive (36. koht) ja välisinvesteeringud (45. koht). EL riikide omavahelises arvestuses on Eesti tugevusteks (TOP 3) hinnad (4. koht), siseriiklik majandus (9. koht) ja väliskaubandus (17. koht).

2.2. Valitsuse töö tõhusus

IMD käsitleb valitsuse tööd olulise konkurentsivõime faktorina, sest ettevõtluskeskkond riigis sõltub paljuski riigiaparaadi tegevusest. Positiivselt hinnatakse valitsuse sellist majanduspoliitikat, mis on painedlik ja võtab arvesse rahvusvahelises majanduskeskkonnas toimuvaid muutusi. Valitsus ei pea otseselt sekkuma ettevõtete tegevusse, kuid peab hea seisma ettevõtete konkurentsitingimuste edendamise eest vastavate riiklike programmide ja seadusloome kaudu. IMD hindab valitsuse töö tõhusust järgmistes valdkondades: riigi rahandus, maksupoliitika, institutsionaalne raamistik, äriseadustik ja sotsiaalne raamistik.

Tabel 2.3. EL liikmesriikide positsioonid IMD edetabelites valitsuse töö tõhususe komponentide lõikes 2021. aastal

Koht EL arvestuses	Riik	Riigi rahandus	Maksu- poliitika	Institutsio- naalne raamistik	Äri- seadustik	Sotsiaalne raamistik	Kokku valitsuse töö tõhusus
1	Taani	5	56	5	2	3	7
2	Rootsi	7	58	3	4	4	9
3	Luksemburg	6	41	8	6	7	10
4	Holland	10	60	4	7	6	12
5	Iirimaa	13	17	16	11	12	13
6	Soome	17	59	6	12	2	14
7	Eesti*	18(7)	37(8)	23(11)	17(8)	21(13)	18
8	Suurbritannia	43	36	14	14	18	19
9	Saksamaa	21	57	21	24	13	23
10	Küpros	39	14	40	23	24	25
11	Austria	32	54	20	31	11	29
12	Leedu	30	32	28	37	26	31
13	Läti	23	45	33	29	32	32
14	Tšehhi	37	43	31	41	25	36
15	Belgia	57	63	25	20	10	37
16	Portugal	54	53	35	27	20	38
17	Prantsusmaa	51	64	22	28	19	39
18	Ungari	49	33	38	39	40	40
19	Sloveenia	48	51	39	46	23	43
20	Rumeenia	47	30	51	42	47	44
21	Bulgaaria	33	18	50	57	52	47
22	Hispaania	58	52	37	44	28	49
23	Slovakkia	44	49	47	52	37	51
24	Kreeka	59	61	43	35	35	52
25	Itaalia	62	62	41	38	41	55
26	Poola	50	48	49	58	46	56
27	Horvaatia	55	50	54	61	38	57
Keskmine		36	46	29	30	24	33

* Sulgudes Eesti koht EL arvestuses.

Toodust saab teha järgmised järeldused:

- Valitsuse töö tõhususe poolest on EL liikmesriigid IMD edetabelis keskmiselt 33. kohal, mis on sama viimaste aastate näitajaga. EL liikmesriikide valitsuse töö tugevusteks 64 riigi võrdluses on sotsiaalne raamistik (riikide keskmine näitaja 24. koht), järgneb institutsionaalne raamistik (29. koht) ja äriseadustik (30. koht). Kõige nõrgem tahk on maksupoliitika, mille konkurentsivõimet iseloomustab tagasihoidlik 46. koht. Nii on see olnud ka mitmel varasemal aastal.
- Liikmesriigiti on valitsuse töö tõhusust hinnatud aga vägagi erinevalt – alates Taanist, Rootsist ja Luksemburgist, kes kõik on edetabeli esimese 10 hulgas, kuni Horvaatia ja Poolani, kes asuvad edetabelis vastavalt 57. ja 56. kohal.
- Komponentide lõikes on EL riikide TOP 3 IMD edetabelis järgmine: riigi rahandus – Taani, Rootsi, ja Luksemburg; maksupoliitika – Küpros, Iirimaa ja Leedu; institutsionaalne raamistik – Rootsi, Holland ja Taani; äriseadustik – Taani, Rootsi ja Luksemburg ja sotsiaalne raamistik – Soome, Taani ja Rootsi.
- **Eestile** kuulub valitsuse töö tõhususe poolest IMD edetabelis EL riikide arvestuses 18. koht (eelmisel aastal 19. koht) ja EL riikide edetabelis 7. koht. Üksikutest valitsuse töö tõhususe komponentides on Eesti tugevusteks EL riikide hulgas: riigi rahandus – 7. koht, maksupoliitika – 8. koht ja äriseadustik – 8. koht.

2.3. Äritegevuse efektiivsus

Majanduslikult arenenud riigid peavad väga oluliseks, et nende territooriumil asuvad ettevõtted saaksid efektiivselt tegutseda. Riikidel on selleks erinevaid võimalusi. Üheks olulisemaks peetakse tööjõu kvalifikatsiooni tõstmist ja tööturu arendamist. Vähem oluline pole ka panganduse arendamine, et kindlustada finantsturgude kõrge tase.

IMD riikide konkurentsivõime hindamise metoodika näeb ette äritegevuse efektiivsuse hindamist riigis 5 valdkonnas: tootlikkus, tööjõuturg, finantsturud, ettevõtete juhtimine ja väärtushinnangud. Alljärgnevast tabelist nähtub milline on EL liikmesriikide äritegevuse efektiivsus 2021. aastal.

Tabel 2.4. EL liikmesriikide positsioonid IMD edetabelites äritegevuse efektiivsuse komponentide lõikes 2021. aastal

Koht EL arvestuses	Riik	Tootlikkus	Tööjõuturg	Finants- turud	Ettevõtete juhtimine	Väärtus- hinnangud	Kokku äritegevuse efektiivsus
1	Taani	1	14	7	1	6	1
2	Rootsi	3	5	6	3	4	2
3	Holland	8	2	4	15	2	4
4	Iirimaa	5	18	21	18	3	11
5	Soome	11	24	5	10	14	12
6	Luksemburg	6	13	10	20	16	13
7	Austria	10	21	26	12	37	18
8	Suurbritannia	20	23	9	27	31	19
9	Belgia	12	26	16	32	35	20
10	Saksamaa	15	17	14	29	45	23

Koht EL arvestuses	Riik	Tootlikkus	Tööjõuturg	Finants-turud	Ettevõtete juhtimine	Väärtushinnangud	Kokku äritegevuse efektiivsus
11	Leedu	22	30	43	21	29	30
12	Eesti*	34(16)	40(14)	35(14)	19(7)	28(7)	31
13	Itaalia	24	49	34	37	36	35
14	Prantsusmaa	21	45	19	35	59	36
15	Portugal	42	42	45	51	30	39
16	Hispaania	29	47	30	47	48	40
17	Tšehhi	30	50	39	49	41	41
18	Läti	41	36	50	40	42	42
19	Küpros	44	31	40	50	43	43
20	Kreeka	39	44	52	48	38	44
21	Sloveenia	37	48	44	41	54	45
22	Rumeenia	36	56	60	56	46	52
23	Slovakkia	38	62	54	53	56	55
24	Ungari	48	54	47	57	57	56
25	Poola	35	60	48	55	62	57
26	Bulgaaria	55	61	57	61	53	59
27	Horvaatia	51	64	59	64	63	64
Keskmine		27	36	32	35	36	33

* Sulgudes Eesti koht EL arvestuses.

Tabeli kokkuvõtte real toodud andmetest nähtub, et EL liikmesriikide suhtelisteks tugevusteks IMD 64 riigi võrdluses on tootlikkus (27. koht) ja finantsturud (32. koht). Olgu veel lisatud, et EL riigid Taani, Rootsi ja Holland kuuluvad 64 riigi hulgas esimese 4 hulka. Tabelist saab teha veel järgmised järeldused:

- EL liikmesriikide äritegevuse efektiivsus on suuresti erinev ja EL riike on nii edetabeli tipus kui ka lõpus. Kui Taani, Rootsi ja Holland on tipus, siis Horvaatia, Bulgaaria ja Poola on päris lõpus. EL liikmesriikide keskmine koht alamedetabelites on järgmine: tootlikkus – 27. koht, finantsturud – 32. koht, ettevõtete juhtimine – 35. koht, väärtushinnangud – 36. koht ja tööjõuturg – 36. koht
- Äritegevuse efektiivsuse komponentidepõhistes edetabelis on **tootlikkuse** poolest EL riikide eesotsas Taani, Iirimaa ja Rootsi; tööjõuturu alamedetabeli tipus on Holland, Rootsi ja Luksemburg; **finantsturgude** edukamad on Holland, Soome ja Rootsi. **Ettevõtete juhtimise** tase on kõrgem Taanis, Rootsis ja Soomes ning **väärtushinnangute** arvestuses juhivad alamedetabelit Holland, Iirimaa ja Rootsi.
- **Eesti** on äritegevuse efektiivsuse poolest IMD 64 riigi arvestuses 31. kohal ja EL riikide hulgas 12. kohal. Komponentide lõikes on Eesti äritegevuse tugevusteks EL liikmesriikide arvestuses väärtushinnangud (7. koht) ja ettevõtete juhtimine (7. koht).

2.4. Infrastruktuur

Infrastruktuur on konkurentsivõime oluline faktor, mis toetab majanduslikku aktiivsust riigis ja soodustab ettevõtete arengut. Majanduslikult edukad riigid pööravad suurt tähelepanu infrastruktuuri arendamisele ja eraldavad selleks ka suuri summasid. Riikides, kus baasinfrastruktuur (teedevõrk, raudteed, sadamad, lennuväljad) on suures osas juba rajatud, on võimalik nüüd rohkem finantse suunata teadusliku ja tehnoloogilise infrastruktuuri arendamiseks, millela teaduspõhise riigi rajamine pole võimalik.

IMD riikide rahvusvahelise konkurentsivõime hindamise metoodika näeb ette infrastruktuuri hindamist 5 komponendi lõikes: baasinfrastruktuur, tehnoloogiline infrastruktuur, teaduslik infrastruktuur, tervishoid ja keskkond ning haridus.

Tabel 2.5. EL liikmesriikide positsioonid IMD edetabelites infrastruktuuri komponentide lõikes 2021. aastal

Koht EL arvestuses	Riik	Baasinfrastruktuur	Tehnoloogiline infrastruktuur	Teaduslik infrastruktuur	Tervishoid, keskkond	Haridus	Kokku infrastruktuur
1	Rootsi	10	3	7	1	4	2
2	Taani	3	6	11	4	3	3
3	Soome	11	4	15	5	5	5
4	Holland	6	2	13	16	12	7
5	Saksamaa	22	25	4	7	25	10
6	Austria	12	26	12	8	15	12
7	Suurbritannia	28	14	9	11	20	13
8	Küpros	49	50	59	28	18	13
9	Prantsusmaa	17	11	14	13	26	15
10	Belgia	41	23	18	18	10	19
11	Iirimaa	31	19	20	14	19	20
12	Luksemburg	9	31	27	19	11	24
13	Hispaania	23	22	26	20	34	26
14	Portugal	35	28	31	23	29	27
15	Itaalia	50	35	21	22	33	29
16	Eesti*	33(14)	36(18)	42(20)	26(15)	14(7)	30
17	Tšehhi	26	33	25	32	36	31
18	Sloveenia	46	39	34	29	22	33
19	Läti	37	24	56	31	23	35
20	Ungari	34	40	35	40	43	37
21	Kreeka	44	45	40	35	37	39
22	Leedu	29	27	43	27	27	41
23	Poola	48	46	36	50	35	42
24	Slovakkia	47	41	46	39	47	44
25	Rumeenia	58	44	44	45	51	48
26	Horvaatia	60	56	53	38	44	50
27	Bulgaaria	55	48	52	51	53	54
	Keskmine	32	29	29	24	26	26

* Sulgudes Eesti koht EL arvestuses.

Tabeli kokkuvõttereal toodud andmetest nähtub, et EL liikmesriikide tugevuseks IMD 64 riigi võrdluses infrastruktuuri komponentide lõikes on: tervishoid ja keskkond ning haridus.

- EL arvestuses kuulus infrastruktuuri arengutasemelt esikoht Rootsile, kellele järgnesid Taani, Soome ja Holland. Infrastruktuuri komponentide lõikes olid 3 edukamat riiki:

Baasinfrastruktuur	Taani, Holland, Rootsi
Tehnoloogiline infrastruktuur	Holland, Soome, Rootsi
Teaduslik infrastruktuur	Saksamaa, Rootsi, Suurbritannia
Tervishoid ja keskkond	Rootsi, Taani, Saksamaa
Haridus	Taani, Rootsi, Soome

- **Eesti** on infrastruktuuri arengutasemelt EL liikmesriikide hulgas 16. kohal ja Eesti suhtelisteks tugevusteks on haridus (7. koht) ning baasinfrastruktuur (14. koht).

3. ETTEVÕTTEJUHTIDE HINNANGUD OMA RIIGI KONKURENTSIVÕIMELE

Riigi konkurentsivõime mitmed küljed ei ole statistiliselt mõõdetavad (või puudub vastav statistika), kuid samas on need siiski olulised iseloomustamiseks ettevõtluskeskkonda ja selle konkurentsivõimet riigis. IMD metoodika näeb selleks puhuks ette hinnangulise informatsiooni kogumist ettevõttejuhtidelt. Vastavad küsitlused IMD harmoneeritud küsitluslehe alusel viidi läbi kõigis 64 projektis osalenud riigis 2021. a märtsis-aprillis. Eestis korraldas küsitluse Eesti Konjunkturiinstituut. Hinnanguid koguti ettevõtluskeskkonna kohta riigis 18 valdkonnas ja juhtidel tuli vastata 92 küsimusele. Ettevõttejuhid hindasid probleeme ja olukordi oma riigis 6-palli süsteemis, arvestusega, et 6 punkti on kõrgeim ja 1 punkt madalaim hinne. Hilisema töötamise käigus viidi küsitlustulemused IMD poolt üle 10-palli süsteemi (max=10), mis on aluseks alljärgnevale tabelile ja analüüsile.

Tabel 3.1. EL 27 liikmesriikide konkurentsivõime ettevõttejuhtide hinnangul 2021. aastal

Koht ettevõtete küsitluse alusel	Riik	Keskmine hinne (max=10)				Kokku (92 küsimust)
		Majanduse seisund (2 k)	Valitsuse tõhusus (28 k)	Äritegevuse efektiivsus (38 k)	Infra- struktuur (24 k)	
1	Taani	7,05	7,52	7,63	8,55	7,90
2	Rootsi	7,12	7,32	7,56	8,20	7,69
3	Holland	7,02	7,33	7,44	8,16	7,65
4	Soome	5,88	6,92	7,14	8,54	7,53
5	Luksemburg	6,05	7,16	6,93	7,64	7,24
6	Iirimaa	6,19	6,61	6,86	7,14	6,87
7	Suurbritannia	5,97	6,41	6,54	7,23	6,73
8	Austria	5,44	5,91	6,71	7,56	6,73
9	Saksamaa	6,21	6,07	6,46	7,17	6,56
10	Belgia	5,19	5,53	6,49	7,25	6,42
11	Prantsusmaa	5,45	5,46	5,79	7,17	6,14
12	Eesti	5,42	5,64	6,09	6,46	6,06
13	Leedu	5,56	5,22	6,07	6,60	5,96
14	Portugal	4,28	4,98	5,62	7,15	5,92
15	Küpros	4,98	5,36	5,43	6,43	5,74
16	Läti	5,04	5,03	5,59	6,45	5,69
17	Kreeka	5,02	5,12	5,53	6,18	5,61
18	Hispaania	4,28	4,46	5,71	6,61	5,59
19	Tšehhi	5,30	4,75	5,65	6,37	5,59
20	Itaalia	4,85	4,42	5,73	6,42	5,52
21	Sloveenia	5,44	4,48	5,41	6,14	5,35
22	Ungari	5,00	4,81	4,92	5,56	5,10
23	Rumeenia	5,17	4,19	4,95	5,12	4,75
24	Slovakkia	3,88	3,83	4,81	5,06	4,57

Koht ettevõtete küsitleuse alusel	Riik	Keskmine hinne (max=10)				Kokku (92 küsimust)
		Majanduse seisund (2 k)	Valitsuse tõhusus (28 k)	Äritegevuse efektiivsus (38 k)	Infra- struktuur (24 k)	
25	Poola	4,85	3,47	4,85	4,96	4,43
26	Bulgaaria	4,13	3,64	4,69	4,88	4,40
27	Horvaatia	4,08	3,31	3,99	4,90	4,07
Keskmine hinne		5,36	5,37	5,95	6,66	5,99

Tabelis toodust saab teha mitmeid olulisi järeldusi:

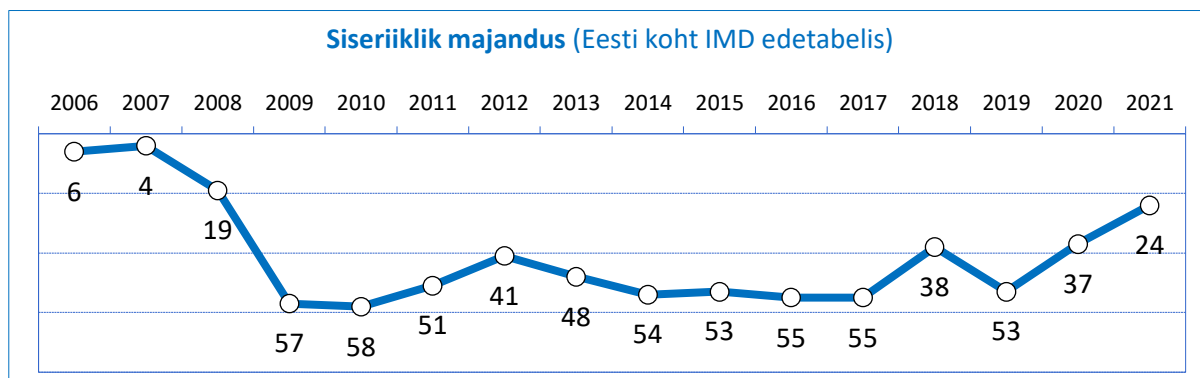
- EL 27 riikide ettevõtluskeskkonnad on üsna erineva kvaliteediga. Kõige kõrgema keskmise hinde sai oma ettevõtetejuhtidelt Taani (7,90 punkti) ja kõige madalama hinde Horvaatia (4,07 punkti). Kõigi EL riikide (27 riiki) keskmine hinne 2021. aastal oli 5,99 punkti, mis on viimaste aastate kõrgemaid (2017. a 5,85 p, 2018. a 5,87 p, 2019. a 5,96 p) ja jääb vaid natuke madalamaks kui 2020. aastal (6,09 p).
- Ettevõtluskeskkonnale 2021. a antud koondhinnangu alusel on EL liikmesriikide TOP 6 järgmine: Taani, Rootsi, Holland, Soome, Luksemburg ja Lirimaa. Need riigid, väljaarvatud Luksemburg, olid TOP 6-s ka eelmisel aastal (siis oli 6 hulgas Austria). Kõik need riigid kuuluvad ka 12 edukama riigi hulka IMD 64 riigi konkurentsivõime üldedetabelis. Euroopa riikide omavahelises võrdluses kuuluvad kõik 6 riiki 6 konkurentsivõimelisema riigi hulka. Sellest järeldub, et ettevõtetejuhtide hinnangud väljendavad üsna adekvaatselt konkurentsivõime taset riigis, vaatamata sellele, et küsitlusinformatsioon moodustab vaid 1/3 kogu infost.
- Faktorite lõikes on EL riikide ettevõtluskeskkonna tugevamateks külgedeks infrastruktuur (6,66 p), äritegevuse efektiivsus (5,95 p) ja valitsuse tõhusus (5,37 p). Napilt (5,36 p) jääb neljandale kohale majanduse seisund. Sama järjekord oli ka eelmisel aastal.
- Majanduse seisundit on ettevõtetejuhid kõige kõrgemalt hinnanud Rootsis (7,12 p), valitsuse töö on kõige tõhusam (7,52 p) Taanis, äritegevus on kõige efektiivsem (7,63 p) Taanis ja infrastruktuur sai kõrgeima hinnangu (8,55 p) samuti Taanis.
- **Eesti** ettevõtetejuhid hindasid siinset infrastruktuuri 6,46 punktiga, äritegevuse efektiivsust 6,09 punktiga, valitsuse tõhusust 5,64 punktiga ja majanduse seisundit 5,42 punktiga. Eesti ettevõtetejuhid hindasid riigi ärikeskkonda tervikuna 6,06 punktiga (eelmisel aastal 6,25 punktiga ja 2019. aastal 5,92 punktiga). Selle hinnanguga oleme EL-s 12. kohal (eelmisel aastal 11. kohal). EL riikide konkurentsivõime üldedetabelis oleme tänavu 11. kohal.

4. EESTI KONKURENTSIVÕIME INDIKAATORID LÄÄNEMERE RIIKIDE VÕRDLUSES

4.1. Majanduse seisund

4.1.1. Siseriiklik majandus

Eesti tõusis IMD konkurentsivõime edetabelis siseriikliku majanduse konkurentsivõimelt 24. kohale, seda peamiselt Covid-19 kriisist teiste riikidega võrdluses tagasihoidlikuks jäänud majanduslanguse ja kapitalimahutuste kiire kasvu tulemusel.

Riikide majandusarengu võrdlemisel on kõige laiemalt kasutatav näitaja sisemajanduse kogutoodang ehk sisemajanduse koguprodukt (SKP), mis jaguneb eratarbimiskulutusteks, kapitalimahutusteks ja valitsemissektori kulutusteks.

2020. aastal koroonakriisiga kaasnenud majanduslangus kujunes Eestis õnneks mõõdukaks, SKP vähenemine jäi 3% piiresse samuti nagu meie lähiriikides Soomes, Rootsis, Taanis ja Poolas. Siseriikliku majanduse konkurentsivõime edetabelis aitasid Eestil tõusta suurenenud investeeringud ehk kapitalimahutused põhivarasse, mille 19%-line kasv oli 2020. aastal 64 riigi seas kõige kiirem.

Siseriikliku majanduse tugevad ja nõrgad küljed:

Tugevused

- SKP võrdlemisi väike langus esimesel koroonakriisi aastal (−2,9%, 14. koht)
- Kapitalimahutuste kasv kiirenes Eestis 2020. aastal 19%-le (1. koht, tõus 7 kohta);
- Kapitalimahutuste osakaal SKP-st tõusis 31%-le (5. koht, tõus 6 kohta)
- Siseriiklik kogutoodang elaniku kohta langes vähe (−3,1%; 14. koht)
- SKP väärtuselt elaniku kohta (23,1 tuhat USD) on Eesti endiselt pingerea keskel 31. kohal
- Kogumajanduse sääst on heal tasemel (22% SKP-st; endiselt 16. koht)
- Eesti majanduse kohanemisvõime paranes (hinnangud, 27. koht, tõus 9 kohta)

Nõrkused

- Eesti majanduse väiksus. Eesti SKP osakaal maailmajanduses on 0,04%, mis annab endistviisi 60. koha 64 riigi pingereas. 2020. aastal oli Eesti SKP 26,8 mld eurot ehk 31 mld USD.
- Eratarbimiskulutuste osakaal SKP-s on võrreldes teiste riikidega jätkuvalt madal (48%; 51. koht, enne 50. koht)
- Majanduskasvu prognoosid 2021. aastaks (+3%) jäid tagasihoidlikuks (51. koht), tegelik majanduse taastumine oli märksa edukam (+8%)
- Tööpuudus oli suhteliselt kõrge (7%, nagu ka prognoositud; 35. koht, langus 18 kohta)

2020. aastal puhkenud koroonapandeemia tõi kaasa peaaegu kõigile Euroopa riikidele majanduslanguse, mis kujunes sügavamaks Lõuna- ja Lääne-Euroopas: SKP vähenes Hispaanias 11%, Suurbri-

tannias 10%, Itaalias ja Prantsusmaal 9%, Portugalis ja Kreekas 8%. Läänemere riikides oli langus suurem Saksamaal (5%) ja Lätis (4%), väikseim aga Leedus (1%). Eestis jäi majanduslangus mõõdukaks (3% piiresse), samuti lähiriikides Soomes, Rootsis, Taanis, Poolas. See tuli kasuks Eesti majandusele, mis sõltub paljuski lähematest eksporditurgudest.

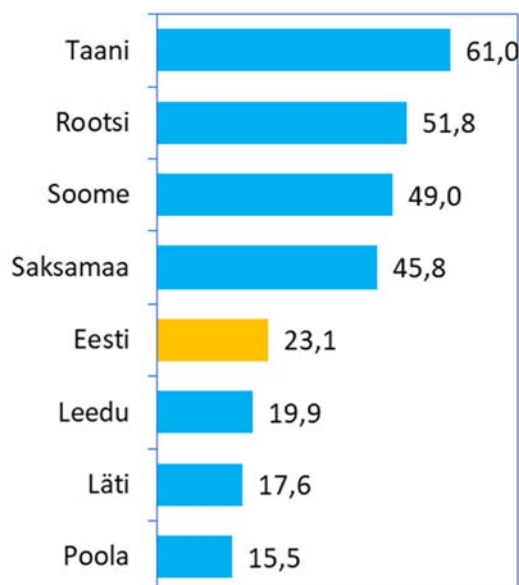
2020. aastal kiirenes Eestis kapitalimahutuste kasv 19%-le, mis oli kiireim 64 riigi seas. Nii kiire saab kapitalimahutuste kasv olla vaid väikestes riikides. Kapitalimahutusi tehti Eestis 8,2 mld euro eest, nende osakaal SKP-s tõusis 31%-le. Eriti kasvasid kulutused arvutitarkvarale ja -riistvarale (kokku 28% kapitalimahutustest), ehitistele kulus 44%, tööstussisseadele jm masinatele 16%. Enamikus Euroopa riikides kapitalimahutused 2020. a aga vähenesid.

Seevastu kasvasid koroonakriisi aegu peaaegu kõigis riikides valitsemissektori kulutused, Eestis oli kasv 3,5%; Lätis 2,6%, Soomes 2,3%. Valitsemissektori kulutuste osakaal SKP-s tõusis kõigis Läänemere maades: Soomes, Rootsis ja Taanis 25–27%-le, Eestis ja Saksamaal 21–23%-le, Lätis 20%-le, Leedus ning Poolas 18–19%-le. Samal ajal eratarbimiskulutused riikides vähenesid: Eestis 2,5% võrra, Soomes ja Rootsis 5%, Saksamaal 6%, Lätis 10%, üheks põhjuseks ka töötuse kasv. Eratarbimiskulutuste madalavõitu osakaal (48%) on jätkuvalt Eesti SKP struktuuri nõrgavõitu koht.

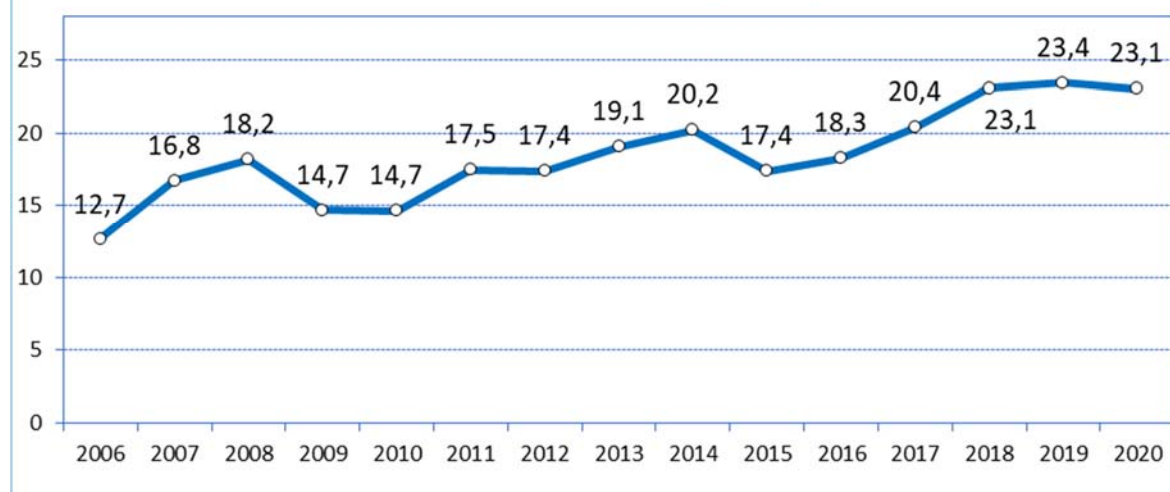
Kui siseriikliku kogutoodangu poolest elaniku kohta (20,2 tuhat eurot ehk 23,3 tuhat USD) asub Eesti 64 riigi pingereas 31. kohal, siis sama näitaja poolest ostujõu pariteeti ehk hinnataseme erinevusi arvesse võttes veidi madalamal, 34. kohal, sest ostujõudu piirab Eestis suhteliselt kõrge hinnatase. Ostujõudu arvesse võttes moodustas Eesti SKP elaniku kohta (37,7 tuhat USD) juba 64% Taani tasemest, 70% Rootsi ja Saksamaa ning 76% Soome tasemest ja jäi 3% alla ka Leedule, kus hinnad on soodsamad.

2021. aasta oli Eesti majanduses taastumise aasta, mil majanduskasv kiirenes 8%-le (SA andmed).

SKP elaniku kohta (2020, tuhat USD)

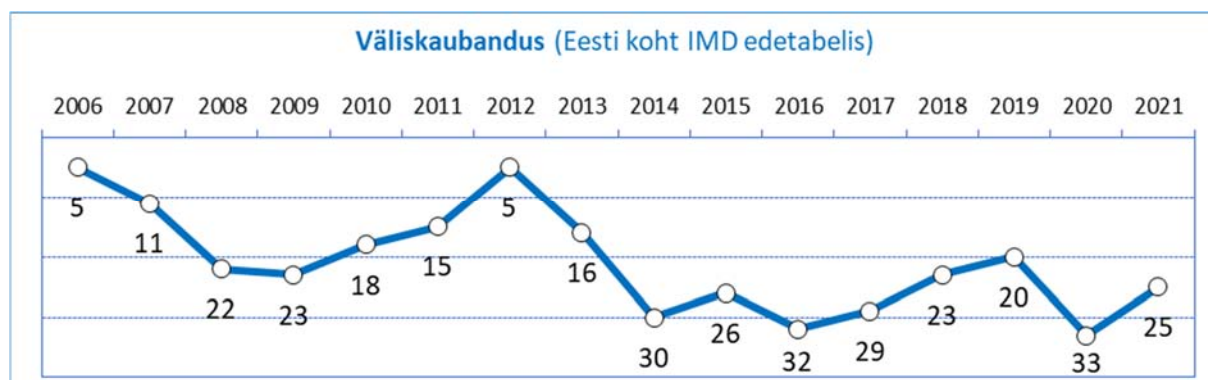

Eesti SKP elaniku kohta (tuhat USD)

4.1.2. Väliskaubandus

IMD konkurentsivõime edetabelis tõusis Eesti ekspordikäibe kasvu¹ mõjul väliskaubanduse näitajaid koondava komponendi osas 64 riigi võrdluses 25. kohale.

Väliskaubandus mõjutab väikeriikide majanduse edukust ning heaolu kasvu suurriikidest enam, kuna väike siseturg pakub piiratud arenguvõimalusi. Eesti saab riikide pingereas oma väiksusest tulenevalt madalamaid kohti absoluutsummates mõõdetavate näitajate osas (ekspordimahud on väikesed), samas on Eesti kohad ekspordi suhteliste näitajate poolest head.

Väliskaubanduse tugevad ja nõrgad küljed

Tugevused

- Kaupade ekspordi kasv (9. koht, tõus 37 kohta; kasv tulenes euro ja dollari vahetuskursi muutusest, tegelikult jäi eurodesse arvestatuna eksport veidi alla aastataguse taseme)
- Teenuste ekspordi suur osakaal (SKP suhtes, 9. koht, langus 1 koht)
- Eksporditoodete vähenenud kontsentratsioon (8. koht, tõus 7 kohta)
- Turismitulude suur osakaal (SKP suhtes, 14. koht, langus 2 kohta)

Nõrkused

- Teenuste bilansi ülejääk (SKP suhtes, 32. koht, langus 23 kohta)
- Riigi väliskaubanduse väike maht (kaupade osas 56. koht (tõus 2 kohta), teenuste osas 54. koht (tõus 3 kohta) ning panus maailma ekspordi (58. koht, mis ei muutunud)
- Kaupade ja teenuste impordi suur osakaal (SKP suhtes, 53. koht, langus 2 kohta)
- Kaubandusbilansi puudujääk (SKP suhtes, 43. koht, tõus 8 kohta)

Eesti on riikide väliskaubanduse näitajate võrdluses jätkuvalt kõrgel positsioonil nii kaupade kui teenuste ekspordi suure osakaalu poolest SKP suhtes (kaupadel 53% ja 13. koht, teenustel 21% ja 9. koht).

Rahalistes näitajates on Eesti väliskaubanduse maht väike, mistõttu jääme riikide edetabeli lõppu. Ka Eesti panus maailma ekspordis on seetõttu minimaalne. Rahvusvahelise konkurentsivõime aspektist lähtudes on siinkohal positiivne vaid impordi väike maht. Kaupade ja teenuste impordi osakaal SKP suhtes andis Eestile 53. koha, samas kaubabilansi puudujäägi osas Eesti positsioon (43. koht) paranes (tõus 8 kohta).

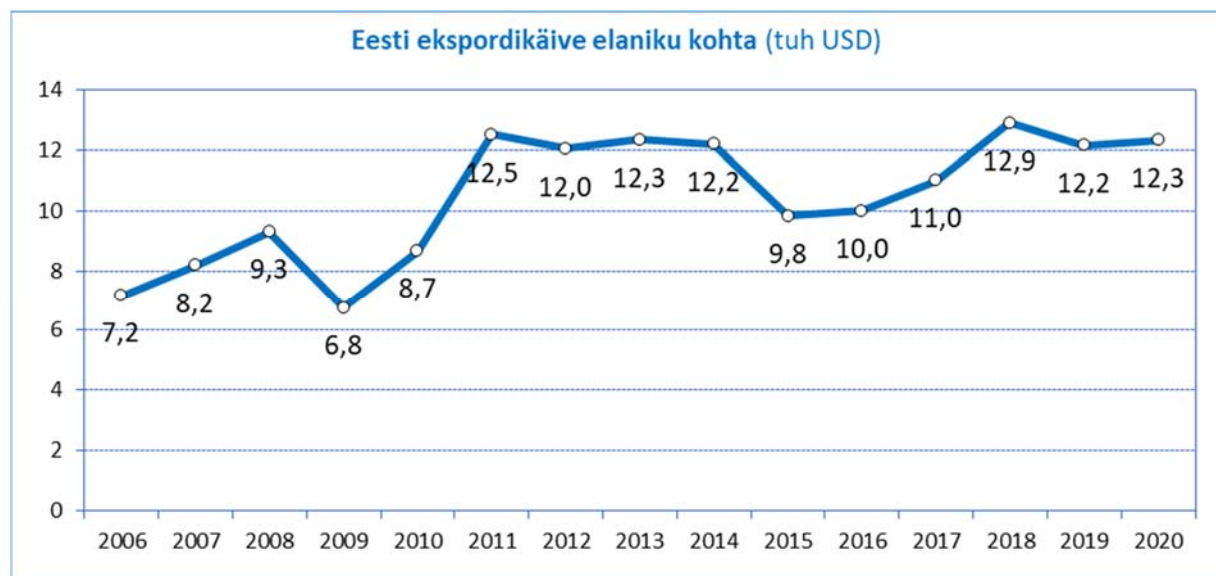
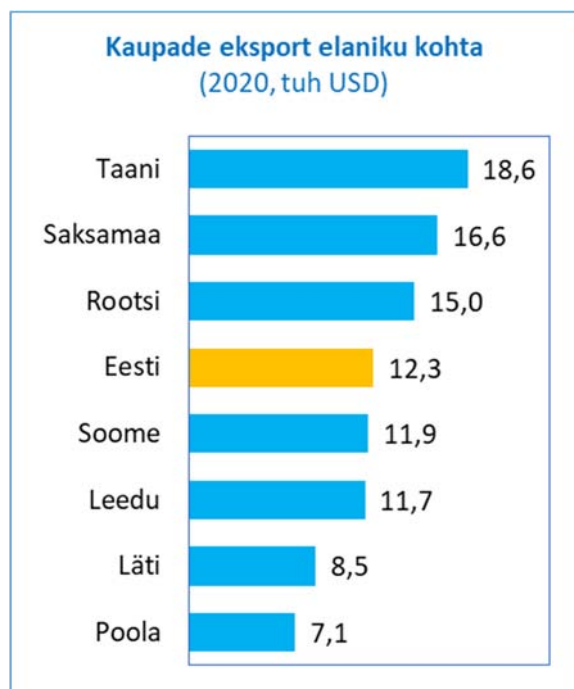
Eesti tugeva küljena saab täiendavalt nimetada turismitulude kõrget osakaalu SKP suhtes (5,6% ja 14. koht), mis Läänemere riikide hulgas andis selge eelise. Läti jääb maha ligi kaks korda väiksema osakaaluga (3% ja 26. koht) ning ülejäänud lähiriigid veelgi rohkem. 2020. ja 2021. aasta koroonapandeemia tingimustes, mis kõige valusamalt tabaski turismisektorit, oli muidu väga positiivse mõjuga väliturismi suur osakaal riigile riskifaktoriks.

¹ Tõus tulenes dollari kursimuutustest euro suhtes, tegelikult eurodesse arvestatuna eksport langes 0,6%.

Riikide väliskaubanduse omavahelist võrdlust saab teostada ka *per capita* näitajate alusel. Kui võtta vaatluse alla Eesti ja teised Läänemere riigid, siis elaniku kohta ekspordime kaupa enam kui lõuna-naabrid ja esmakordselt edestame ka Soomet, kuid Taanist, Rootsist ja Saksamaast jääme oluliselt maha. Pandeemiast põhjustatud majanduskliima jahenemise tingimustes on Eesti suutnud ekspordit mõnevõrra suurendada (1,4%). Läänemere riikidest oli ekspordilangus rahalises väärtuses suurim Soomel (–10,1%). Parima tulemuse saavutas Läti: ekspordikasvas 5,1%. 2018. aasta oli rekordiline Eesti ekspordile: Eesti ekspordikäive moodustas 12,9 tuh USD *per capita*, see langes 2019. aastal 2014. aasta tasemele (12,2 tuh USD), kuid tõusis 2020. aastal 12,3 tuh USD-le.

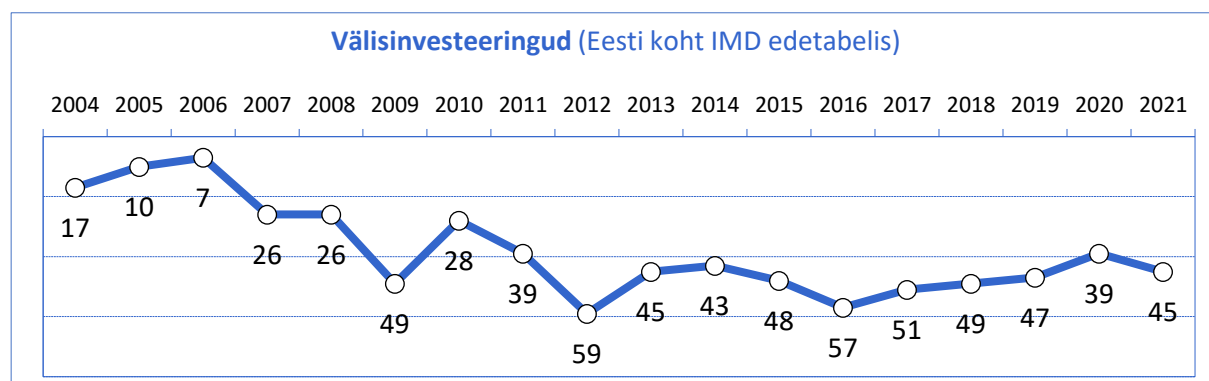
Heaks väliskaubanduse riskinäitajaks on ekspordiriikide kontsentratsioon: kui riigil on vähe ekspordipartnereid, on kontsentratsioon kõrge ning riskid samuti kõrged. Mida paremini on ekspordiriikide lõikes hajutatud, seda väiksemad on riskid. Eesti TOP 5 ekspordiriiki annavad pool meie koguekspordist (50%), mis annab Eestile 25. koha (ei muutunud). Läänemere riikide võrdluses jäävad Eestist maha Poola ja Läti. Eesti peamised eksporditurud on endiselt Soome, Rootsi ja Läti, kellele järgnevad Ameerika Ühendriigid, Saksamaa, Leedu ja Venemaa.

Ekspordiriikide kontsentratsiooni kõrval saab vaadelda ka eksporditoodete kontsentratsiooni ning siinkohal on Eestil soodsam positsioon (8. koht), tooteportfell on piisavalt diferentseeritud ning võrreldes 2019. aastaga tõusis Eesti riskide hajutatuse pingereas 7 kohta. Eesti TOP 5 eksporditoodet moodustavad koguekspordist 37% (võrdluseks Leedul 33%, Lätil 35%, Poolal 36%, Rootsil 39%, Soomel 43% ning Venemaal 70%).

4.1.3. Välisinvesteeringud

IMD konkurentsivõime edetabelis langes Eesti välisinvesteeringute komponendi osas aastaga kuus kohta ja asub 64 riigi hulgas 45. kohal.

Välisinvesteeringute tugevad ja nõrgad küljed

Tugevused

- Otseinvesteeringute voog Eestisse (suhtes SKP-sse 7. koht, sama mis eelmine aasta).
- Otseinvesteeringute maht Eestisse (suhtes SKP-sse 10. koht, tõus üks koht).
- Otseinvesteeringud välismaale (suhtes SKP-sse 26. koht, langus 18 kohta)
- Koht paranes nii portfelliinvesteeringute varade kui ka kohustuste osas, kuid Eesti jäi tabeli alumisele poolele.

Nõrkused

- Absoluutnäitajate poolest on Eesti oma väiksusest tingitult viimaste hulgas. Ka investeeringute osakaalus SKP-sse olid kohtade muutused edetabelis pigem languse suunas.
- Ettevõtjate kartused, et ettevõtted võivad riigist lahkuda, suurenesid oluliselt (49. koht, langus 17 kohta)

Riigi rahvusvaheline konkurentsivõime on IMD metoodika kohaselt seda suurem, mida rohkem tehakse riiki väliskapitali poolt investeeringuid ning samuti mida rohkem riik ise kapitali teistesse riikidesse ettevõtluse arendamiseks paigutab. Samas suurendab riigi konkurentsivõimet selline majanduskeskkond, kus ettevõtjad tunnevad end mugavalt ja ei soovi oma tootmisettevõtteid mujale viia. Riikide vahel käib terav konkurents, kuidas meelitada enda juurde suure kapitalimahutusega tootmist, sest laekuvad maksud suurendavad omakorda riigi edukust.

Välismaised otseinvesteeringud on reeglina suunatud avatud majandustesse, mis pakuvad kvaliteetset oskustööjõudu ning loovad eeldused keskmisest suuremaks käibekasvuks. Valitsuse ülesandeks on läbi seaduste tagada, et investeerimiskeskond oleks atraktiivne suure lisandväärtusega kaupade ja teenuste pakkujatele.

Rahvusvahelises mastaabis tehti 2020. aastal otseseid välisinvesteeringuid teistesse riikidesse vähem kui aasta tagasi, kuid rohkem kui 2018. aastal.

Eestisse tehtud otseinvesteeringud olid viimase 20 aasta suurimad. Eesti tõusis edetabelis seitsme koha võrra ning olime 64 riigi seas 39. kohal. Otseinvesteeringute suhtarvu poolest SKP-sse oli Eesti üldarvestuses seitsmes, Euroopa riikide hulgas neljas, kuid Läänemere riikide seas esimene. Läänemere riikidest suurenesid otseinvesteeringud võrreldes eelmise aastaga Saksamaale ja Rootsi, Leedus jäid samaks ning ülejäänud riikides vähenesid (samas jäid kõik plusspoolele).

Eestisse otseinvesteeringute osas toimusid riikide lõikes 2020. aastal suured muutused. Suurimaks investorriigiks kujunes Eesti Panga andmetel Luksemburg ning ka viis viimast aastat on Luksemburg Eestisse ülekaalukalt kõige rohkem otseinvesteeringuid teinud. Järgnevad Rootsi ja Soome. Luksemburgi otseinvesteeringud moodustasid 2020. aastal kõigist investeeringutest enam kui 60%.

Ka tegevusalade lõikes toimusid 2020. aastal Eesti Panga andmetel rekordilised otseinvesteeringud kutse-, teadus- ja tehnikaalasessse tegevusse, enam kui kolmveerand kõigist investeeringutest. Viie aasta kokkuvõttes on finantsalasse tehtud investeeringud veidi suuremad. Kolmandal kohal on töötlev tööstus.

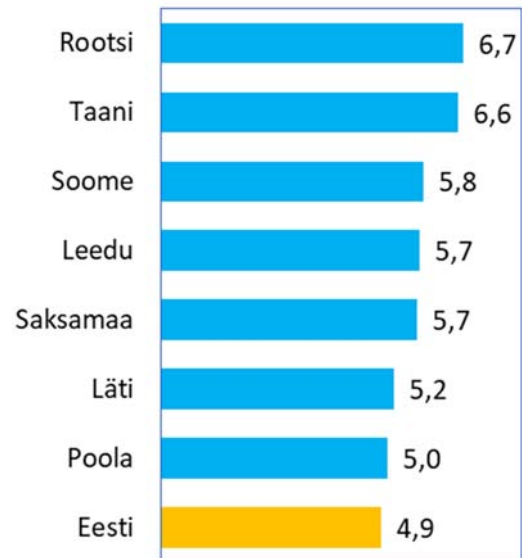
Eestist välismaale tehtavad otseinvesteeringud 2020. aastal vähenesid. Läänemeriikiidest olid vaid Läti investeeringud väiksemad. Osakaaluna SKP-sse olime kuuendal kohal, eespool Lätit ja Poolat. Peamised riigid, kuhu Eesti ettevõtjad Eesti Panga andmetel 2020. aastal otseinvesteeringuid tegid, olid Soome, Läti ja USA.

Portfelliinvesteeringute osas kasvasid veidi nii varad, kui kohustused, kuid koht edetabelis oluliselt ei muutunud.

Eesti ettevõtjate hinnangul on äride riigist väljaviimise oht suurenenud. Küsitluse tulemus 4,88 punkti viitab, et Eestis on neid ettevõtjaid, kes seda ohuks peab rohkem, kui ohtu mittenägevaid ettevõtjaid.

Läänemeriikiidega võrreldes on Eesti viimasel kohal. Ka viimase kolme aasta keskmine, mil seda küsimust on ettevõtjatelt küsitud, näitab, et Eestis on need kartused suurimad.

Äride riigist väljaviimine ohustab/ei ohusta riigi majandust (2021, punktid 0...10)

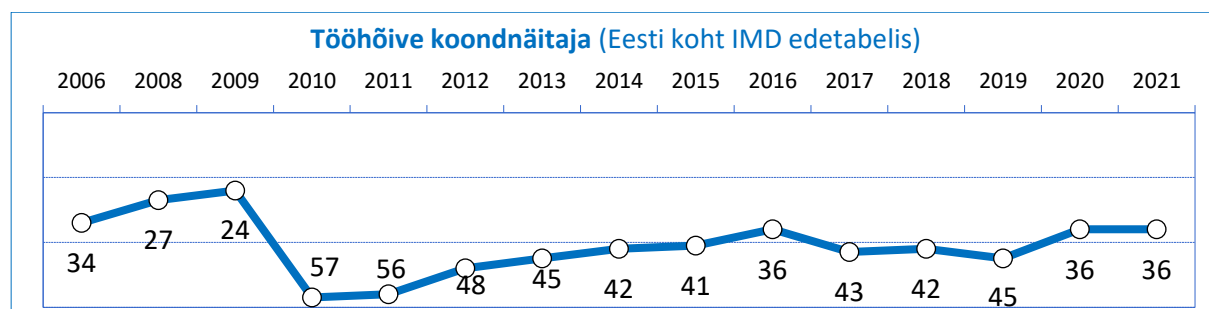
Otseinvesteeringute sissevool Eestisse (% SKP)

4.1.4. Tööhõive

Eesti positsioonis IMD konkurentsivõime edetabelis tööhõive komponendi osas viimase aastaga muutust ei toimunud ja Eesti jäi 64 riigi seas 36. kohale.

IMD konkurentsivõime edetabeli tööjõuturu teema alla kuuluvad sellised näitajad nagu tööhõive miljoni elaniku kohta, tööga hõivatuse määr elanikkonnast, viimaste aastate vastavad muutused, töötuse ja pikaajalise töötuse määr ning noorte hõivatus.

Tööhõive tugevad ja nõrgad küljed

Tugevused

- Noorte tõrjutuse (NEET noored) madal tase (12. koht, tõus 12 kohta)
- Kõrge tööhõive, suur osa rahvastikust töötab (17. koht, tõus 4 kohta)
- Pikaajalise töötuse suhteliselt madal tase (27. koht, langus 8 kohta)
- Keskmine töötuse määr (33. koht, langus 7. kohta)

Nõrkused

- Riigi tööturu väiksus (702 tuh in; 61. koht, langus 1 kohta)
- Tööhõive keskmisest aeglasem kasv (42. koht, langus 2 kohta)
- Avaliku sektori töötajate liiga suur osakaal tööjõuturul (46. koht, koht ei muutunud)
- Kõrge noorte töötus (39. koht, langus 11 kohta)

Statistikaameti andmetel moodustas 15–74-aastaste Eesti elanike tööjõus osalemise määr 2020. aastal 71,6 %, tööhõive määr 67,1% ja töötuse määr 6,9%. 2020. aasta seisuga oli Eesti 1,33 miljonist inimesest tööealisi 702, 2 tuhat, neist hõivatuid oli 653,8 tuhat ja töötuid 48,4 tuhat.

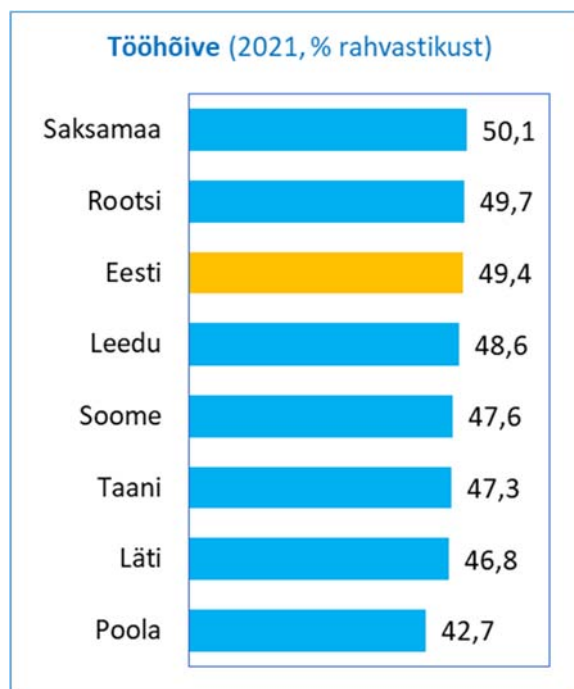
Eesti tööjõuturu väiksus on taganud selle, et tööhõive on püsinud kõrge (64 riigi hulgas 17. koht), kuid samas tööhõive kasv sisemiste reservide arvelt on jäänud aeglaseks (Eesti on vastava näitaja osas 42. kohal). Noorte töötuse osas on Eesti 64 riigi seas 39. kohal, kuid noorte tõrjutuse osas (ei õpi, tööta ega osale koolitusel) on olukord parem (12. koht).

Läänemere riikide tööhõives suuri muutusi võrreldes eelneva aastaga ei toimunud ja nihked statistilises näitajas jäävad valdavalt 1% piiridesse. Läänemere riikidest oli tööga hõivatute osakaal (% elanikonnast) kõige kõrgem Saksamaal (50,1%), Rootsis (49,7%) ja Eestis (49,4%). Teistes Läänemere riikides jäi see näitaja veidi allapoole: Leedus 48,6%, Soomes 47,6%, Taanis 47,3%, Lätis 46,8% ja Poolas 42,7%.

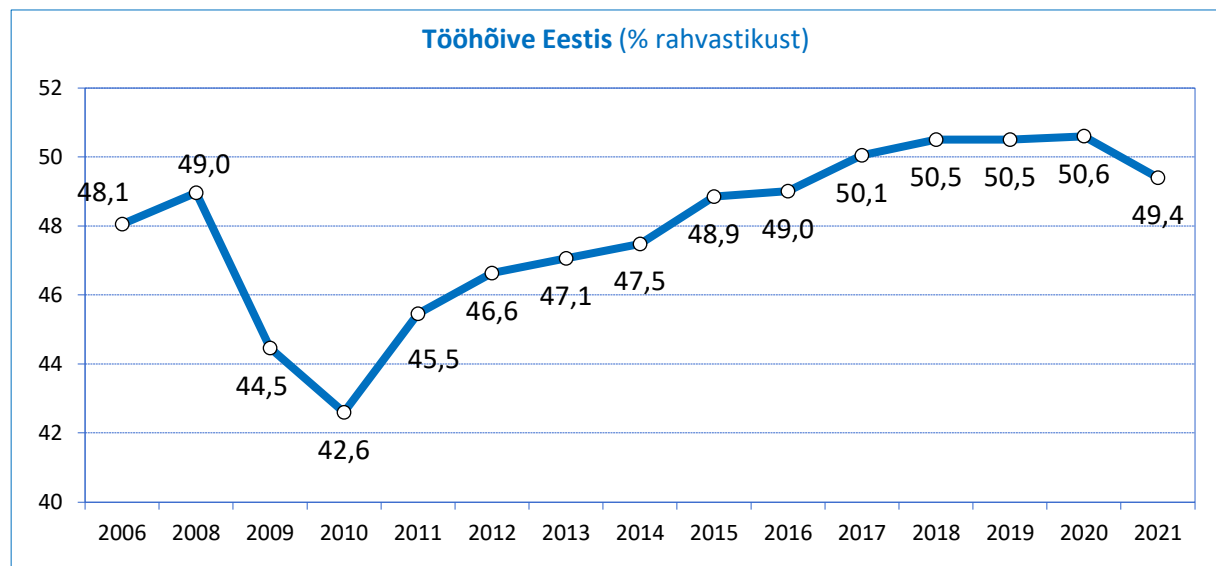
Kõige kõrgema tööpuudusega olid Läänemere riikideks Leedu (8,5%), Läti (8,4%), Rootsi (8,3%) ja Soome (7,9%). Teistes Läänemere riikides jäi töötus vahemikku 3,1%–6,8% (Eestis 6,8%, Taanis 5,8%, Saksamaal 4,2% ja Poolas 3,1%). Pikaajalisi töötuid oli kõige vähem Taanis (0,6%) ja Rootsis (1,1%) ning kõige rohkem Leedus (2,5%) ja Lätis (2,2%).

Noorte hulgas oli töötus kõige väiksem Saksamaal (5,8%) ja Poolas (10,0%) ning kõige suurem Soomes (21,4%) ja Rootsis (20,0%). Eestis oli noorte töötus 17,8%, mis on veidi suurem kui Lätis (15,2%). Teistes Läänemere riikides oli noorte töötus mõnevõrra väiksem: Taanis 11,6%, Poolas 9,9% ja Saksamaal 5,8%. Töøjõu pikaajalise kasvuga (mõõdetuna 4-aastases perioodis) paistavad silma kõige enam Soome ja Läti, kus see näitaja oli mõlemal 3,2%. Eestis oli töøjõu pikaajalise kasvu näitaja mõnevõrra väiksem (0,9%).

Noorte tõrjutuselt (nn NEET noored), mis puudutab 15–24 aasta vanuses noori, kes ei tööta, õpi ega osale koolitustel, oli Eesti 64 riigi seas 6,9%-ga heal 12. kohal. Läänemere riikidest oli noorte tõrjutus kõige väiksem Rootsis (5,5%) ja Saksamaal (5,7%). Muudest maailma riikidest oli see kõige väiksem Jaapanis (3,1%) ja kõige suurem Jordaania (38%).

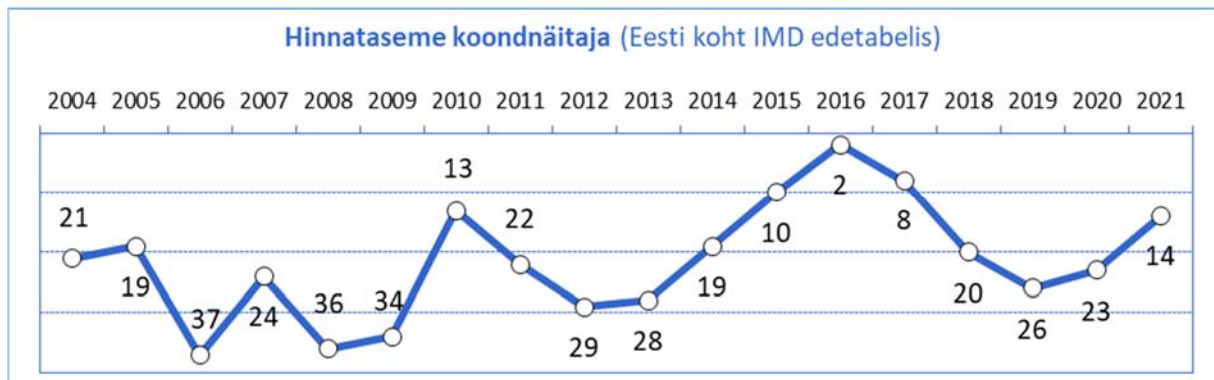

IMD võrdlustabelid toovad välja ka vaadeldud riikide avaliku sektori töötajate osakaalu tööhõivest. Kui tööhõive avalikus sektoris on liiga suur, on seda nähtud probleemina, sest toob kaasa koormuse riigieelarvele ja heade spetsialistide puuduse erasektoris. Läänemere riikides oli avaliku sektori osakaal tööhõives kõige väiksem Saksamaal (15,3%) ja kõige suurem Läti (29,0%). Eestis oli see 24,0%. Euroopa riikidest oli avaliku sektori osakaal tööhõives kõige väiksem Tšehhis (8,7%), Hollandis (10,0%) ja Luksemburgis (10,1%). Kõigi välja toodud 61 riigi arvestuses oli avaliku sektori osakaal tööhõivest väikseim Singapuris, kus see oli 3,9%.

4.1.5. Hinnad

Inflatsiooni ja hinnataseme näitajaid koondava komponendi poolest on Eesti IMD konkurentsivõime edetabelis tõusnud 64 riigi seas 14. kohale (eelkõige tarbijahindade tõusu aeglustumise tõttu).

Hinnapõhises konkurentsivõimes on soodsam positsioon riikidel, kelle hinnatase ja inflatsioon on madalad. Eesti reastus riikide võrdluses IMD hinnataseme koondnäitaja osas, mis võtab arvesse nii hindu kui ka nende dünaamikat, 2020. aastal 14. kohale, tõustes aastaga 9 koha võrra.

Hinnakriteeriumi tugevad ja nõrgad küljed

Tugevused

- Tarbijahindade muutus (8. koht, tõus 30 kohta)
- Kontorite soodsad rendihinnad (10. koht, tõus 1 koht)
- Elamispinna soodsad rendihinnad (2018. aastal 64 riigi seas 18 koht)

Nõrkused

- Kütuse (bensiiini) hinnatase (44. koht, koht ei muutunud)
- Toidukulude suur osakaal tarbijakuludes (40. koht, koht ei muutunud)

Hinnakriteeriumi alusel on Eestil jätkuvalt hea positsioon nii kontori- kui elamispindade rendihindade osas (vastavalt 10. ja 18. koht). Riikide edetabelis on kontorirent saanud 64 riigi seas kõrge 10. koha. Aastaga on Eesti positsioon paranenud 1 koha võrra. Läänemere riikide hulgas on Eestist soodsamate rendihindadega vaid Leedu (nii äri- kui elamispindade osas) ja Läti (äripindade osas). Riikide pingereas oleme jätkuvalt 44. positsioonil kõrge bensiiinihinna tõttu. Läänemere riikide seas on Eestist kõrgem bensiiinihind Soomes, Taanis, Saksamaal ja Rootsis.

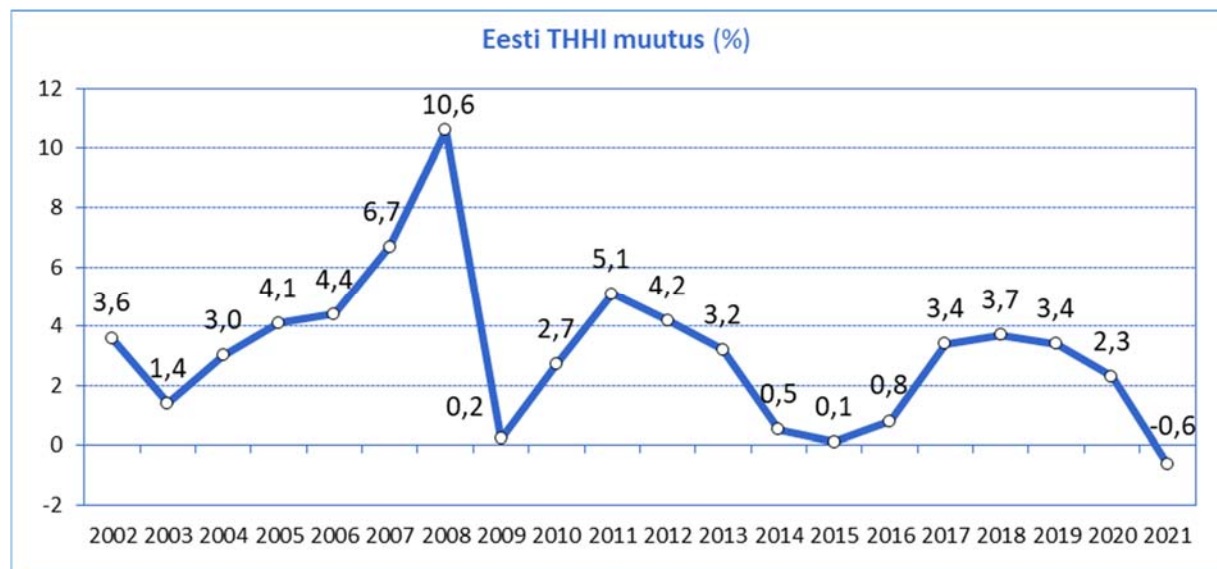
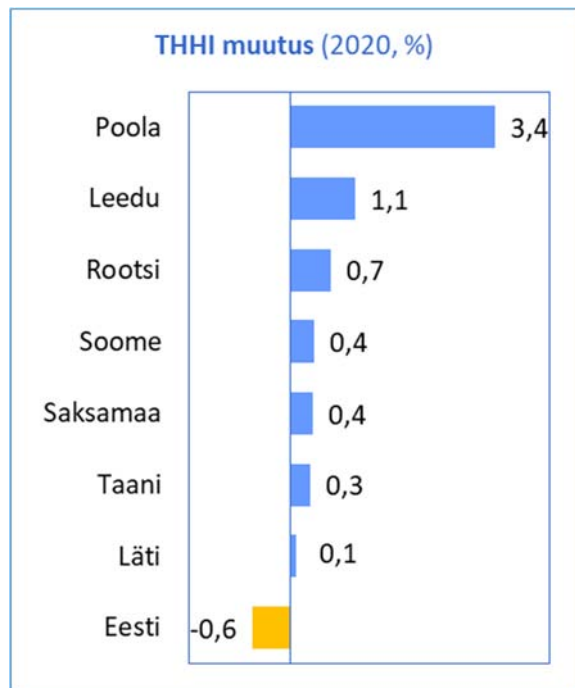
Väikeriikide hinnamuutused, sõltudes enam maailmaturu hindadest, on sageli suurriikide hinnamuutustest volatiilsemad. Eestis on viimastel aastakümnetel olnud madalam hinnatase, mis on aga kiiresti konvergeerunud Euroopa Liidu (EL) riikide keskmise hinnatasemega. Eurostati andmetel moodustasid 2020. aastal Eesti hinnad 85% EL-i keskmisest hinnatasemest.

Üheks riigi arengu- ja elatustaseme heaks näitajaks on toidukulude osakaal tarbijakuludes. Suured kulutused toidule osutavad riigi nõrgemale konkurentsivõimele. Olukorras, kus toidule tehtavate sundkulude osakaal pere eelarves on suur, on võimalus muid elukvaliteeti tõstvaid kulutusi teha tunduvalt väiksem. Eesti elanike tarbijakulude struktuuris on toidukulude osakaal püsinud viimastel aastatel 20% piires, mis andis 2020. aastal 64 riigi seas 40. koha. Läänemere riikidest olid toidukulud suuremad kui Eestis endiselt vaid Leedus (24%). Põhjamaade ja Saksamaa perede tarbijakuludes on toidukulude osakaal 12% piires.

Inflatsioonimäära mõõtmiseks ning seeläbi riikide omavaheliseks võrdluseks saab kasutada harmoneeritud tarbijahinnaindeksit (THHI). Läänemere regioonis pandeemia mõjul inflatsioon aeglustus ja seda enim Eestis, kus hinnad langesid $-0,63\%$. Erandiks olid Poola, kus inflatsioon mõnevõrra kiirenes (aastaga $1,1\%$ -punkti).

2020. aastal tarbijahinnad Eestis seega langesid, kusjuures suurimaks mõjuteguriks oli nii mootorikütuse kui ka elektrienergia hinnalangus. Samal ajal kulutused toidule ja mittealkohoolsetele jookidele kasvasid. Tarbijahinnaindeksi langus 2020. aastal parandas Eesti positsiooni 64 riigi võrdluses 30 koha võrra (8. koht).

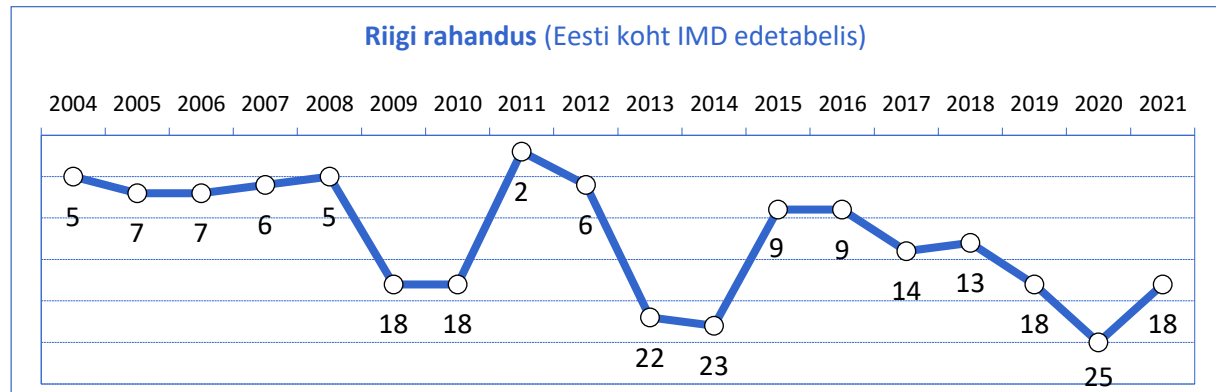
Eestis on elukallidus veel jätkuvalt madal, andes riikide edetabelis Eestile kõrge 17. koha. IMD metoodika kohaselt mõõdetakse elukallidust kaupade ja teenuste ostukorvi alusel suurimates linnades. Läänemere riikidest on Eestist madalama elukallidusega Leedu (11. koht) ja Poola (6. koht), kõige kulukam on elada Taanis (53. koht).

4.2. Valitsuse töö tõhusus

4.2.1. Riigi rahandus

Eesti on riigi rahanduse näitaja osas IMD konkurentsivõime edetabelis 64 riigi hulgas 18. kohal ning võrreldes eelmise aastaga oli tõus seitse kohta. Eesti koht paranes või jäi samaks kõigi näitajate osas.

Riigi rahanduse tugevad ja nõrgad küljed.

Tugevused

- Valitsemissektori madal võlatase (suhtes SKP-sse, 2. koht, koht ei muutunud)
- Madalad intressikulud (suhtes eelarvesse, 3. koht, koht ei muutunud)
- Valitsussektori eelarve ülejääk/defitsiit (suhtes SKP-sse, 18. koht, tõus 8 kohta)
- Maksudest hoidumine pole probleem (küsitlus, 24. koht, tõus 7 kohta)

Nõrkused

- Pensionite rahastamise jätkusuutlikkus (küsitlus, 37. koht, tõus 15 kohta)
- Valitsemissektori kulude kõrge tase SKP suhtes (36. koht, tõus neli kohta)
- Riigi rahanduse korraldamine (küsitlus, 33. koht, tõus 2 kohta)

Valitsemissektori madalam võlatase teeb riigi IMD ideoloogia seisukohalt konkurentsivõimelisemaks. Konkurentsivõimet parandab ka elanikkonna usaldus pensionisüsteemi vastu, kindlus riigi rahanduse korralduse üle ja valitsemissektori madalad kulud. Õigeaegne ning korrektne maksude maksmine toetab eelarvet, sisendab kodanikele kindlustunnet ning suurendab samuti riigi konkurentsivõimet.

Eesti valitsemissektoril on madal võlatase ning sellega ollakse IMD edetabelis teisel kohal. Eespool on Hongkong, kus võlg oli nullilähedane. Võrreldes üheteist aasta keskmisega vähenes valitsemissektorete võlatase Läänemere riikides vaid Taanis, Saksamaal ja Rootsis. Eesti võlataseme osakaal SKP-st oli 2020. aastal enam kui kaks korda väiksem teiste Läänemere riikide võlatasemest.

Valitsussektori eelarve oli 2020.a puudujäägis (−4,9% SKP-st). Vaatamata sellele tõusis Eesti edetabelis kaheksa kohta. Edetabelis olevate riikide eelarvedefitsiitide (% SKP-st) keskmine suurenes võrreldes eelmise aastaga enam kui viis korda. Eelarvetele mõjus negatiivselt Covid -19 pandeemiaga seotud kulude kasv ja maksutulude vähenemine. Läänemere riikidest oli eelarve puudjääk veel suurem Soomes, Poolas ja Leedus. Peale Katari olid kõigi teiste IMD tabelise olevate riikide eelarved defitsiidis.

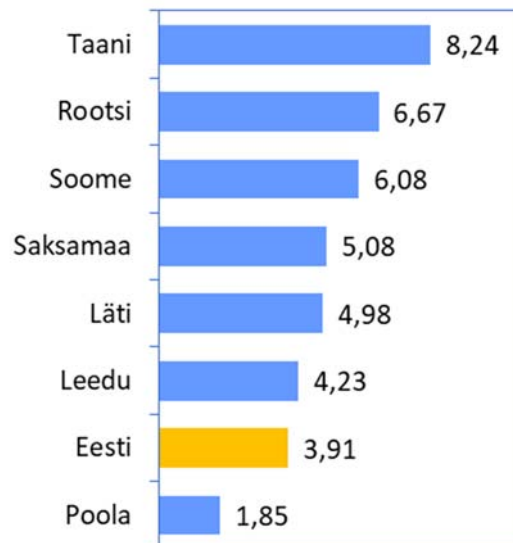
Eesti ettevõtjate hinnang praeguse pensionisüsteemi jätkusuutlikkusele on võrreldes eelmise aastaga paranenud, kuid on selgelt ebarahuldav. Läänemere riikidest jääb meist tahapoole vaid Poola. Tervikuna edetabelis olevate riikide ettevõtjate hinnang oma riigi pensionisüsteemi jätkusuutlikkusele kahanes.

Riikide konkurentsivõimet vähendab IMD metoodika kohaselt valitsemissektori liiga suur osakaal. Kui sellega kaasneb riigi poolt pakutavate teenuste kõrge tase ja elanikud ning ettevõtjad on rahul, siis tasakaalustab see antud teguri negatiivset mõju. Nii on Rootsis küll kõrged valitsemissektori kulutused (52,9% SKP suhtes), kuid Rootsi asub IMD koondetabelis kõrgel teisel kohal. Vastupidine näide on Horvaatia, kus antud kulutused on ka kõrged (55,6% SKP suhtes), kuid IMD koondetabelis on Horvaatia madalal 59. kohal.

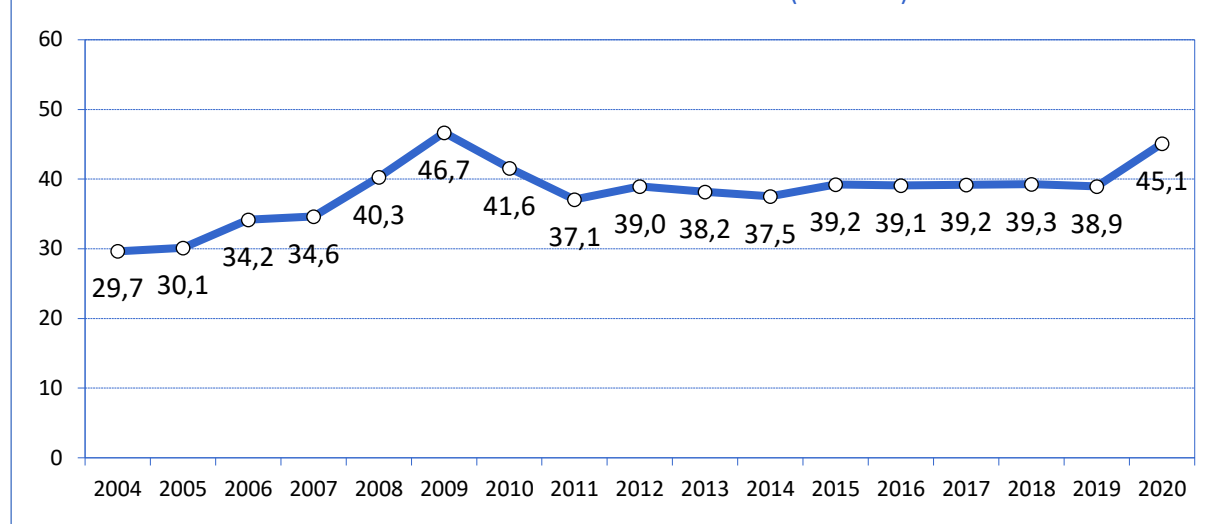
Eestis valitsussektori kogukulud olid 2020. aastal 45% SKP-st, kõrgemad, kui kunagi varem. Kuigi kulude osakaal suurenes ligi 16%, paranes koht edetabelis neli kohta, sest valitsemissektori kogukulud tõusid koroonapandeemia tingimustes kõigis riikides. Suurimad kuluartiklid valitsemissektoris on sotsiaaltoetused (mis pandeemia perioodil järsult suurenesid) ja avaliku sektori töötajatele makstavad palgad, mis moodustasid kogu valitsemissektori kuludest ligi 60%.

Tabeli esimesed 18 kohta on valitsemissektori kulude näitaja osas hõivanud Kagu-Aasia (k.a Hiina ja India) ja Lõuna-Ameerika riigid ning Kasahstan. Valitsemissektori kulud jäävad neis riikides alla kolmandiku SKP-st. Esimene Euroopa riik, Iirimaa, asub 19. kohal. Enamus arenenud riike (sh. kõik Põhjamaad) on meist veel suuremate valitsemissektori kuludega. Läänemeriikiidest on valitsemissektori kulud väikseimad meie Balti naabritel.

Pensionifondide rahastamine tulevikuks ei ole/on piisav (2021, punktid 0....10)

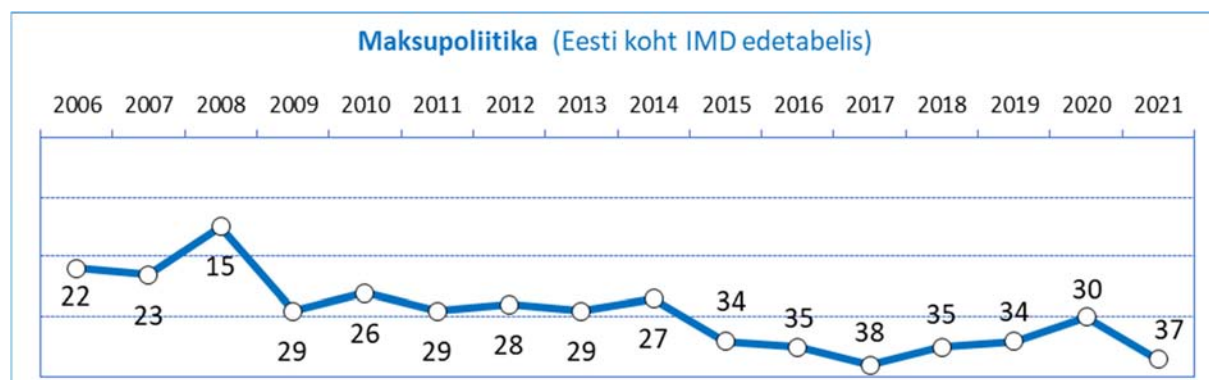
Eesti valitsemissektori kulude osakaal (% SKP-st)

Hinnates maksudest möödahiilimist, paranes olukord ettevõtjate hinnangul pikast madalseisust (hinne 5,13). Läänemere riikidest olid Eestist halvemas positsioonis Balti naabrid ja Poola.

4.2.2. Maksupoliitika

Konkurentsivõime hinnangu järgi on Eesti maksupoliitika teiste riikidega võrreldes keskmisel tasemel (37. koht 64 riigi hulgas 2021. aastal). Eesti positsioon on viimasel aastal seitsme koha võrra langenud.

Maksudel on riigi majanduspoliitikas oluline roll, sest ühest küljest on tegemist tulude allikaga, teiselt poolt saab maksudega mõjutada tarbijate käitumist, ressursside kasutamist, keskkonna säilimist jms. Edukas maksupoliitika tagab riigi fiskaalsete eesmärkide täitmise ja reguleerib majandust ning on samal ajal võimalikult lihtne ja läbipaistev.

Maksunduse tugevad ja nõrgad küljed

Tugevused

- Ettevõtetelt kogutud maksude osakaal SKP suhtes on madal (7. koht, tõus 3 kohta)
- Kapitalilt ja kinnisvaralt kogutud maksude osakaal SKP suhtes on madal (10. koht, langus 1 koht)
- Töövõtjate panus sotsiaalkindlustuse süsteemi on madal (suhtes SKP-st inimese kohta, 13. koht, langus 6 kohta)
- Ettevõtte tulumaksu määr kasumilt (maksimaalne määr tulumaksueelselt kasumilt) ei ole kõrge (16. koht, koht ei muutunud)

Nõrkused

- Tööandjate suhteliselt suur koormus sotsiaalkindlustuse süsteemi ülalpidamiseks (kõrge näitaja SKP suhtes inimese kohta, 60. koht, langus 3 kohta)
- Kaudsete maksudega kogutud maksutulu osatähtsus SKP suhtes on kõrge (55. koht, langus 4 kohta)
- Kogutud sotsiaalkindlustusmaksu osakaal SKP suhtes on kõrge (46. koht, langus 2 kohta)

Eesti üldine maksukoormus on teiste võrdlusaluste riikide keskmise tasemega võrreldes kõrgem – Eesti maksulaekumised ulatuvad kolmandikuni riigi SKP suhtes (33,1%, 41. koht). Kaudsete maksude osakaalu poolest SKP-sse paikneb Eesti riikide võrdlustabelis veelgi tagapool (14,0%, 55. koht). Samal ajal on Eesti otseste maksude, nagu kapitalilt ja kinnisvaralt kogutud ning ettevõtetelt kogutud maksude laekumiste suhtes SKP-sse konkurentsiedetabelites kõrgetel kohtadel (vastavalt 10. ja 7. kohal).

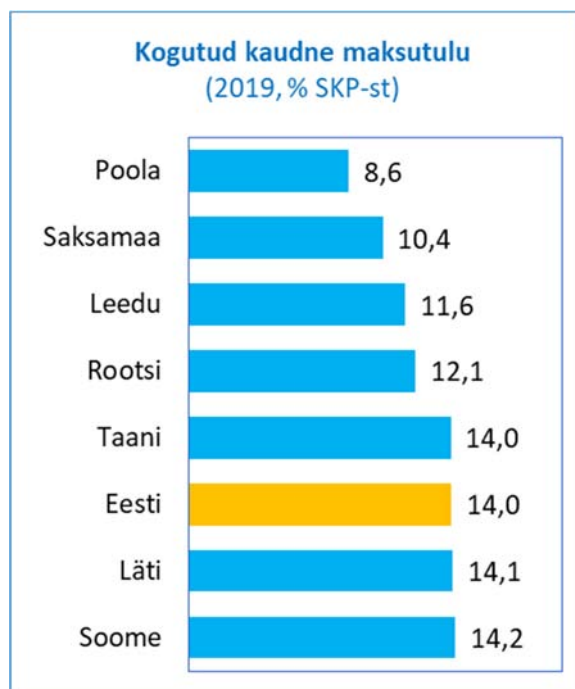
Maksupoliitikas omavad olulist tähtsust tööjõumaksud. Riigi eelarvestrateegia näeb ette tööjõu maksukoormuse vähendamist ning maksustamise suunamist tarbimisele, loodusvarade kasutamisele ja keskkonna saastamisele, et saavutada kasvusõbralikum maksustruktuur. Tööjõu maksukoormust (eelkõige madala ja keskmise sissetulekuga töötajatel) on vähendanud maksuvaba tulu tõstmine 2018. aastal. Paljude Euroopa Liidu riikidega võrreldes on Eestis kõrgete palkade maksustamine konkurentsivõimeline, sest tulumaksusüsteem on proportsionaalne.

Eesti tööandjate makstavad tööjõumaksud on küllaltki kõrged, riikide võrdluses on Eesti selle näitaja osas tagasihoidlikul 60. kohal. Eesti töövõtjate panus sotsiaalkindlustussüsteemi on samas suhteliselt

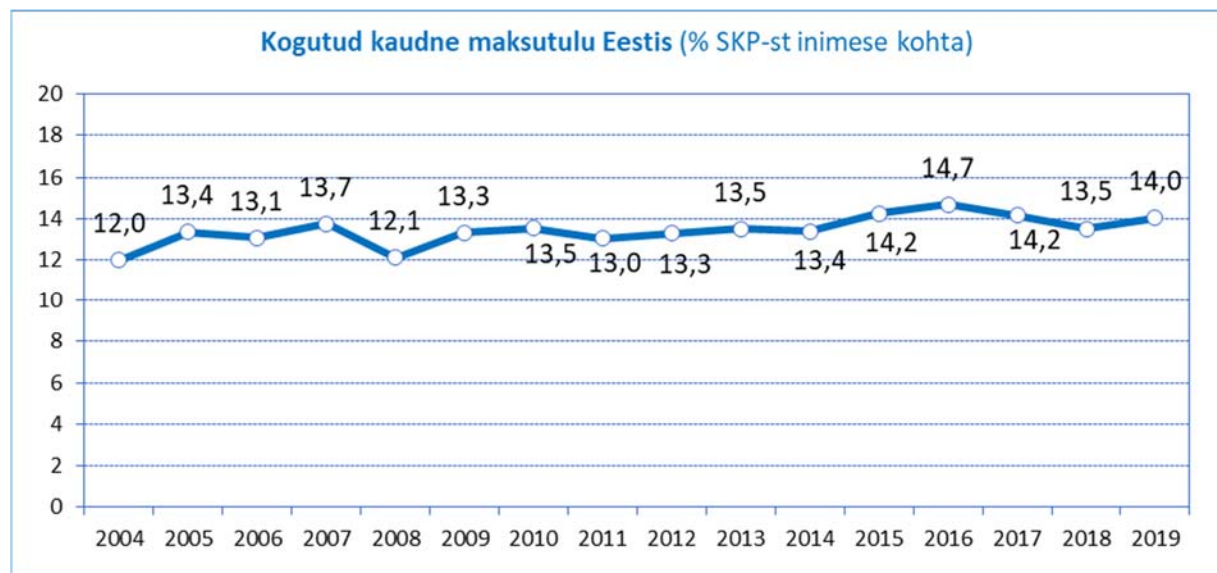

madal, 2020. aastal 3,6% SKP suhtes ühe elaniku kohta, millega edetabelis saavutati 13. koht. Tööandjaid võiks motiveerida tööjõumaksude langetamine ja sotsiaalmaksukoormuse ühtlasem jaotamine töövõtja ning tööandja vahel.

Läänemere riikide võrdluses on kogutud kaudne maksutulu Eestis küllaltki suure osakaaluga SKP-st. 2019. aastal oli vaid Lätis (14,1%) ja Soomes (14,2%) kogutud kaudse maksutulu osakaal suurem kui Eestis. Kõige madalama osakaaluga on kogutud kaudne maksutulu Läänemere riikidest Poolas (8,55%) ja Saksamaal (10,37%). Neist mõnevõrra kõrgem on see Leedus (11,6%), Rootsis (12,1%) ja Taanis (14,0%). Eestis on kogutud kaudne maksutulu olnud küllaltki suure osakaaluga SKP-st ka varasematel aastatel. Vahemikul 2015–2017 oli see rekordiliselt kõrge (suurem kui 14%), aastatel 2003–2014 jäi kogutud kaudsete maksude osakaal SKPst Eestis vahemikku 12,0%–13,7%.

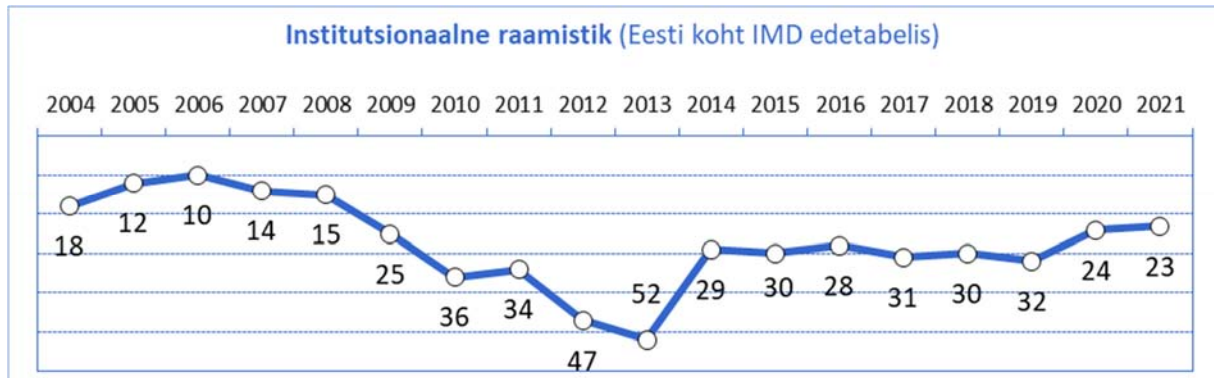

Kogutud kaudse maksutulu osakaalu vähendamiseks oleks ühe alternatiivina võimalik Eestis koguda rohkem vara- ja kapitalimakse. Ühena vähestest Euroopa Liidu riikidest puudub Eestis näiteks automaks. Kogutud vara- ja kapitalimakside osakaal Eestis on madalam nii Läänemere riikide kui ka Euroopa Liidu riikide võrdluses. Maksupoliitika seisukohalt on oluline, et tehtavad maksumuudatused oleksid realselt toimivad ning maksulaekumine ei väheneks, samuti ei tohiks nende administreerimine olla ülemäära keerukas.

4.2.3. Institutsionaalne raamistik

IMD konkurentsivõime edetabelis on Eesti institutsionaalse raamistiku osas ühe koha võrra tõusnud 23. kohale. Institutsionaalne raamistik kirjeldab riigi toimimise tõhusust ja üldkoht arvutatakse 13 näitaja põhjal.

Institutsionaalse raamistiku tugevad ja nõrgad küljed

Tugevused

- Riigi krediidi reiting (kolme indeksi summa: Fitch, Moody's ja S&P (24. koht, langus 1 koht)
- Bürokratia ei takista äritegevust (küsitlus, 19. koht, langus 2 kohta)
- Korruptsioon ei ole suur (küsitlus, 21. koht, tõus 1 koht)
- Kapitali hind on soodne (30. koht, tõus 1 koht)

Nõrkused

- Välisvaluuta reservide maht elaniku kohta on väike (49. koht, tõus 3 kohta)
- Keskpanga poliitika ei toeta majandust (küsitlus 41. koht, langus 14 kohta)
- Valitsuse poliitika võiks paremini arvestada majandusolukorra muutumist (küsitlus, 36. koht, tõus 9 kohta)
- Valitsuse poliitika ei ole läbipaistev (küsitlus, 31. koht, tõus 5 kohta)

Riigi konkurentsivõimet vähendavad liigne bürokratia ja korruptsioon. Konkurentsivõime tõstmiseks peavad valitsuse ning avaliku sektori institutsioonide otsused olema võimalikult läbipaistvad ja üheselt arusaadavad. Konkurentsivõimet toetab kapitali kerge kättesaadavus, valuuta stabiilsus ja optimaalsed rahareservid.

Korruptsioonitase ettevõtjate hinnangul veidi tõusis, kuid Eesti koht edetabelis paranes (sest probleeme esineb ka teistes riikides). Samas viimase 14 aasta keskmisega võrreldes oli korruptsioonitase 2021. aastal madalam. Läänemereriikide võrdluses on meist halvemas olukorras Balti naabrid ja Poola.

Ettevõtjate hinnangul oli 2021. aastal bürokratiat Eestis möödunud aastatest rohkem, näitaja on madalam ka paljude aastate keskmisest. Edetabelis langesime kaks kohta. Läänemereriikidest on parem olukord Taanis, Rootsis ja Soomes.

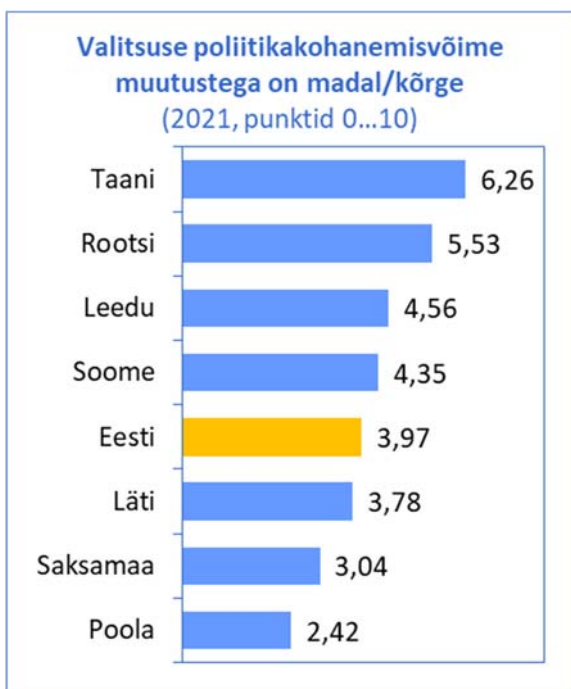
Ettevõtjate poolne hinnang valitsuspoliitika läbipaistvusele halvenes, kuid siiski tõusime edetabelis viis kohta, sest probleeme oli pandeemiakriisis ka paljudes teistes riikides. Koroonatõrjumiseks rakendatud piirangud ei olnud ettevõtjate hinnangul alati selgelt põhjendatud ja süstemaatilised. Läänemereriikidest oli Eestist olukord veelgi halvem Lätis ja Poolas.

Eesti ettevõtjate hinnangul toetas õiguslik ja seadusandlik raamistik ettevõtlust veidi vähem, kui eelmise aasta ning ka koht edetabelis langes neli kohta. Samas ajaloolisest keskmisest on olukord parem. Läänemereriikide seas oleme neljandal, ette jäävad Rootsi, Taani ja Soome.

Ettevõtlust mõjutava kapitali maksumuses pole aastaga suurt muutust aset leidnud. Hinnang halvenes veidi absoluutväärtuses, kuid edetabelis tõusime 31-lt kohalt 30-le. Läänemeriikiidest jäävad meist tahapoole Balti naabrid ja Poola.

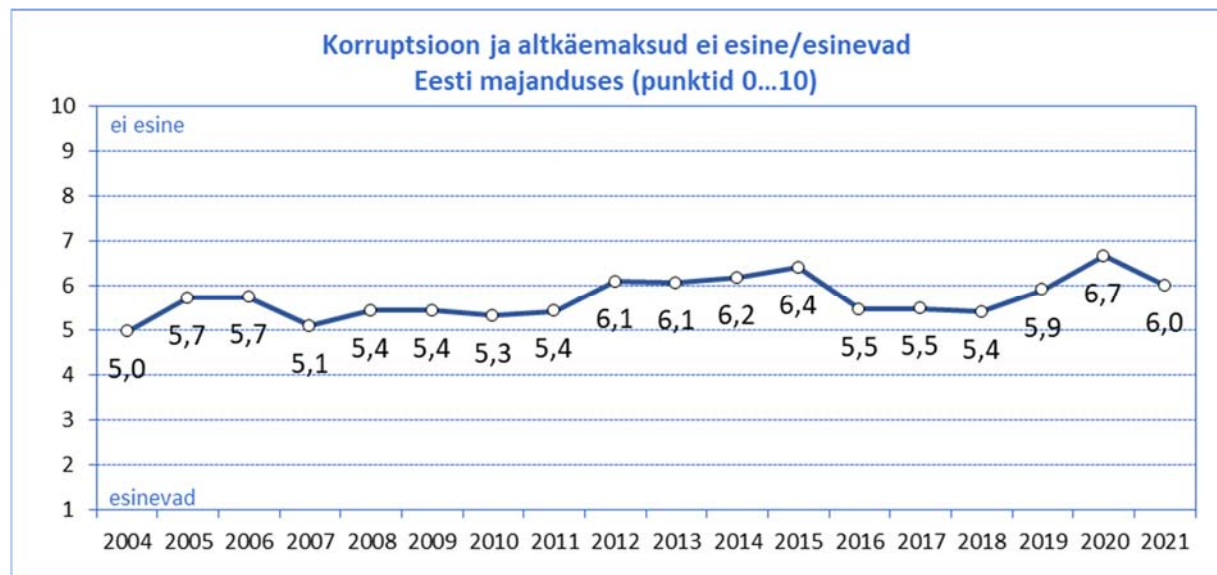
Eesti ettevõtjate hinnangul võiks valitsuspoliitika enam arvestada muutuvaid majandusolusid – hinne 3,97 ja asusime 36. kohal. Ajaloolisest keskmisest jääb 2021. aasta tulemus nõrgemaks ning eelmise kümnendi alguses saadud väärtusest väga kaugele.

Sel ja eelmisel aastal oli esmakordselt üldindeksi arvutamiseks kasutusel riigi krediitdireiting, mis olid kokku pandud kolme reitinguagentuuri: Fitch, Moody's ja S&P andmetest. Maksimumväärtus oli 60 ja kaheksa riiki olid selle hindegas esimesel kohal (sh Taani, Saksamaa ja Rootsi). Eesti reiting oli 50 ja langesime ühe koha võrra 24. kohale. Läänemere riikidest jäid kõigi reitingud samaks välja arvatud Lätil ja Leedul, mis veidi tõusid.

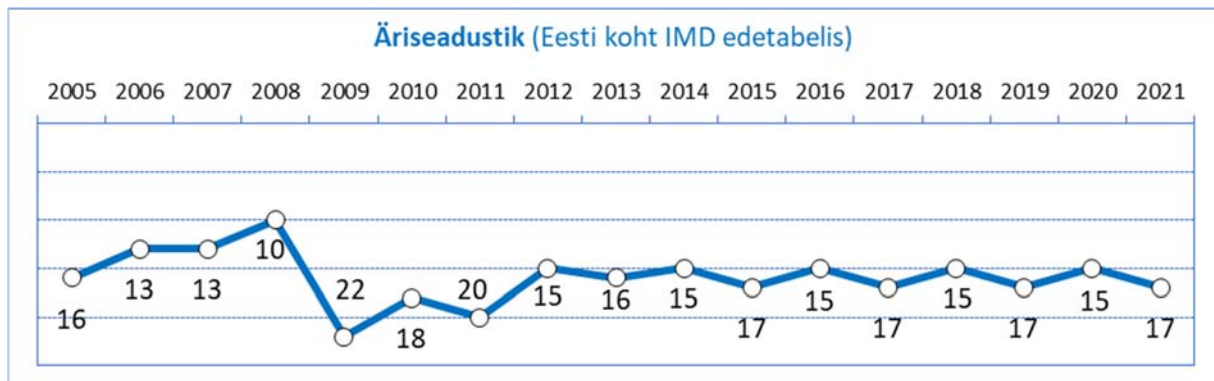
Välisvaluuta reservide maht elaniku kohta on Eestis teiste riikidega võrreldes väike, kuigi suurenes peaaegu poole võrra. Kuigi koht paranes viie võrra (47. koht), oleme Läänemeriikiidest endiselt viimasel kohal.

Keskpanga poliitika suhtes on ettevõtjate hinnang nii Eestis, kui maailmas tervikuna sel aastal veidi kriitilisem, kui aasta tagasi. Edetabelis langes Eesti 14 kohta. Läänemere riikidest jäävad meist tahapoole Leedu ja Poola.

4.2.4. Äriseadustik

IMD konkurentsivõime edetabelis on Eesti äriseadustiku komponendi osas 64 riigi hulgas heal 17. kohal ja Eesti koht on läbi aja olnud suhteliselt stabiilne.

IMD konkurentsivõime edetabeli äriseadustiku teema alla kuuluvad järgmised näitajate grupid: avatus, konkurents ja regulatsioonid ning tööseadusandlus.

Äriseadustiku tugevad ja nõrgad küljed

Tugevused

- Ettevõtete asutamine on lihtne (küsitlus, 3. koht, tõus 1 koht) ja uusi ettevõtteid asutatakse palju (2. koht, koht ei muutunud)
- Ettevõtte asutamismenetlus on võimalik läbi viia kolme toiminguga (6. koht, koht ei muutunud) ja ettevõtte asutamise mediaanaeg on 3,5 päeva (6. koht, koht ei muutunud)
- Tollitariifid ei tõkesta ettevõtete äritegevust (13. koht, langus 1 koht)
- Tööregulatsioonid on paindlikud (küsitlus, 14. koht, langus 7 kohta)

Nõrkused

- Riigi omandis olevad ettevõtted häirivad teatud määral majanduse efektiivset toimimist (küsitlus, 54. koht, langus 16 kohta)
- Subsidiidumid moonutavad ausat konkurentsi (küsitlus, 51. koht, langus 9 kohta)
- Immigratsiooniseadused raskendavad välistööjõu värbamist (küsitlus, 50. koht, tõus 9 kohta)
- Investeeringustiimulid ei ole välisinvestoritele piisavalt atraktiivsed (küsitlus, 46. koht, langus 8 kohta)

Äriseadused aitavad korraldada Eesti majandust küllaltki efektiivselt. Eestis on lihtne firmat luua (3. koht) ja uusi ettevõtteid asutatakse palju (2. koht). Ettevõtte asutamismenetlusel on vaja teha kolm toimingut (6. koht) ning äri saab alustada kolme ja poole päevaga (6. koht). Tööregulatsioonid on paindlikud (14. koht) ega takista ettevõtlust ning töötusealne seadusandlus (18. koht) soodustab uue töökoha otsimist. Koondamiskuludena peavad ettevõtted maksma 4,3 nädala palga (20. koht). Riigihanked on piisavalt avatud välisriikide pakkujatele (16. koht) ning välisinvestoritel on võimalik omandada kontroll Eesti firmades (17. koht). Tollitariifid (13. koht) ja proteksionism (22. koht) ei tõkesta ettevõtete äritegevust. Konkurentsialane seadusandlus on piisavalt tõhusus kõlvatu konkurentsi ennetamisel (26. koht) ning varimajandus majandusarengut oluliselt ei kahjusta (24. koht). Valitsuse toetuste osakaal SKP-st on keskmisel tasemel (1,6%, 31. koht). Ligipäasetavus välis- ja kodumaisele kapitaliturule (34. koht) on keskmine. Investeeringustiimulid ei ole aga välisinvestoritele piisavalt atraktiivsed (46. koht), riigi omandis olevad ettevõtted häirivad majanduse efektiivset toimimist (54. koht) ja toetused takistavad õiglast konkurentsi (51. koht).

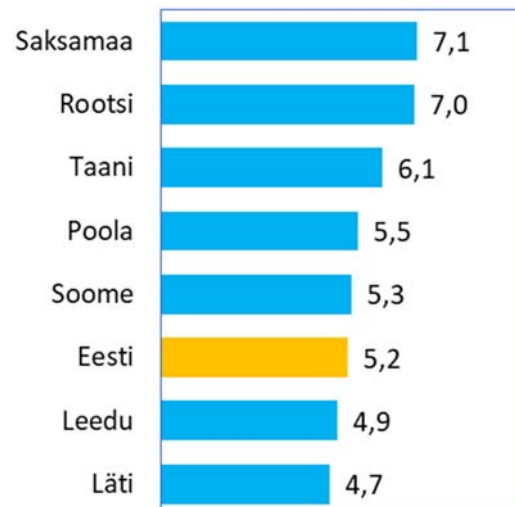
Immigratsiooniseadused

Eesti ettevõtete juhtide hinnangul on võõrtööjõu värbamine Eestis raskendatud – 2021. aasta edetabelis olime siin 50. kohal (ettevõtete juhtide hinne 5,2 punkti skaalal 1...10). Aastatel 2018–2020 oli hinne madalam pikaajalisest keskmisest (2003.–2021. a keskmine 4,8), kuid 2021. a tõusis sellest taas kõrgemale.

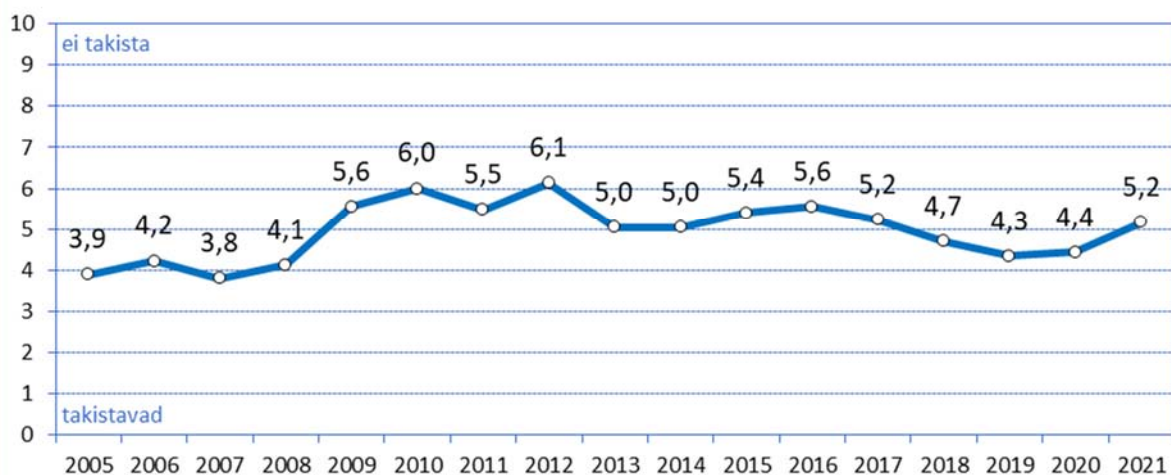
Euroopa majanduspiirkonnast töötajate palkamine on tööjõu vabast liikumisest tulenevalt suhteliselt lihtne, kuid kolmandatest riikidest tööjõu värbamine on keerukam. Tähtajalise elamisloa kvoot täitub sageli juba taotlemisperioodi alguses, lühiajaliselt on võimalik siiski töötada ja ettevõtlusega tegeleda ka ainult viisa alusel. 2022. aasta sisserände piirarvuks on 1311 inimest, mis on 2021. aasta näitajaga võrreldes neli inimest vähem. Teatud määral leevendab olukorda asjaolu, et piirarv ei kehti kõikide töötajate jaoks, selle alla ei kuulu näiteks tippspetsialistid, suurinvestorid, teadlased, õppejõud, üliõpilased, idufirmad, IKT erialased ametikohad.

Saksamaa ja Rootsi ettevõtete juhtide hinnangul ei takista nende seadused nii oluliselt võõrtööjõu värbamist (hinne vahemikus 7,1...7,0). Lihtsam on võõrtööjõu värbamine ka Taanis (hinne 6,1). Mõnevõrra probleemsem on võõrtööjõu värbamine Poolas, Soomes ja Eestis (hinne vahemikus 5,5...5,2). Läänemere riikide võrdluses takistavad Leedu ja Läti immigratsiooniseadused ettevõtete juhtide hinnangul võõrtööjõu palkamist kõige rohkem (hinne vahemikus 4,9...4,7).

Immigratsiooniseadused takistavad/ei takista tööjõudu värvata (2021, punktid 0...10)

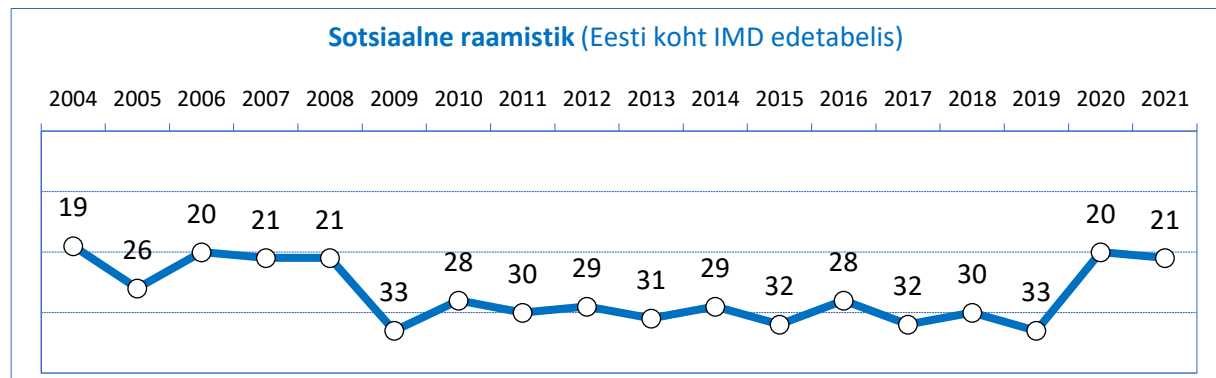
Immigratsiooniseadused takistavad/ei takista tööjõu värbamist Eestis (punktid 0...10)

4.2.5. Sotsiaalne raamistik

Eesti positsioon sotsiaalse raamistiku osas on IMD konkurentsivõime edetabelis võrreldes eelneva aastaga ühe koha võrra langenud ja Eesti on asetunud 64 riigi hulgas 21. kohale.

IMD konkurentsivõime edetabeli sotsiaalse raamistiku teema alla kuuluvad järgmised näitajate grupid: kohtusüsteemi usaldusväärsus, tapmiste arv, rahvastiku vananemine, poliitilise ebastabiilsuse risk, sotsiaalne sidusus, Gini koefitsient, tulude jaotus, naiste osalemine parlamendis, töötus soolises võrdluses, sooline ebavõrdsus ja netopalgade suurus soolises võrdluses. Eesti tugevuseks on erinevate ühiskonnagruppide sotsiaalne võrdsus ja õigusriigi põhimõtete järgimine.

Sotsiaalse raamistiku tugevad ja nõrgad küljed

Tugevused

- Ajakirjandusvabadus on tagatud (12 koht, langus 3 kohta)
- Sissetulekute jaotus pole liialt ebavõrdne (Gini koefitsient, 18. koht, langus 2 kohta)
- Kohtusüsteem on õiglaselt korraldatud (küsitlus, 19. koht, tõus 2 kohta)
- Meeste ja naiste netosissetulekuis ei ole suuri erinevusi (23. koht, koht ei muutunud)
- Naiste ja meeste õigused on võrdselt kaitstud (23. koht, koht ei muutunud)
- Naised pole tööturul meestest enam tõrjutud (24 koht, tõus 16 kohta)

Nõrkused

- Üle 65-aastaste suur osakaal elanikkonnast (53. koht, langus 1 koht)
- Kõrge mõrvade tase (42. koht, langus 1 koht)
- Sotsiaalne sidusus on suhteliselt madal (küsitlus, 36. koht, langus 2 kohta)
- Püsib poliitilise ebastabiilsuse risk (küsitlus, 31. koht, tõus 2 kohta)
- Võrdseid õigusi käsitlev õigusruum soosib majanduse arengut (küsitlus, 31. koht, langus 10 kohta)
- Naisi on parlamendis meestest vähem (28. koht, langus 3 kohta)

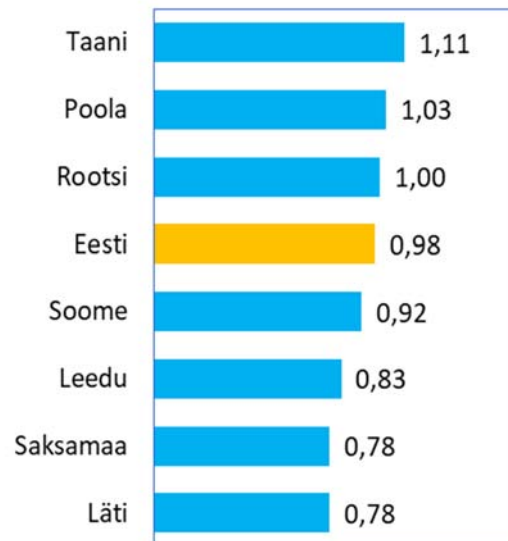
Eesti paistab positiivselt silma ajakirjandusvabaduse, meeste ja naiste sissetulekute võrdsuse, õigusemõistmise usaldusväärsuse ning meeste ja naiste võrdsete õiguste poolest, asetudes 64 riigi võrdluses neilt näitajailt kas esimese kolmandiku piirile või teise kolmandikku. Oluliselt paranenud on naiste tööhõive, mis tähendab, et töötuse osakaalult on nad meestega võrdses positsioonis (24.koht), meeste ja naiste sissetulekute jaotus on püsinud võrdne (18. koht), naiste ja meeste netosissetulekus ei ole suuri erinevusi (23. koht), kohtusüsteem on õiglaselt korraldatud (19. koht) ning naiste ja meeste õigused on võrdselt kaitstud ja soolise ebavõrdsuse indeks (reproduktiivtervis, mõju ühiskonnas, tööturul osalemine) ei too välja suurt lõhet (23. koht).

Eesti nõrkuseks on rahvastiku vananemine ja pensioniealiste (vanemad kui 65. aastat) suur osakaal ühiskonnas, kus Eesti oma 20,0%-ga asetub 64 riigi võrdluses 53. kohale. Läänemeriikiidest on Eestist paremas seisus Poola (18,1%), Taani (19,9%) ja Leedu (19,9%). Rootsis on eakate osakaal samuti 20,0% nagu Eestis, kuid suurem on see Lätis (20,5%), Saksamaal (21,7%) ja Soomes (22,3%).

Suurim positiivne nihe võrdsuse suunas on toimunud naiste ja meeste töötuse määras, kus Eesti on tõusnud 40. kohalt 24. kohale. 2018. aastal oli Eesti selle näitajaga 22. kohal, mis tähendab, et tegelikult on Eesti taastanud oma varasema positsiooni. Statistikaameti andmeil oli Eestis 2020. aastal töötuid mehi 7,0% ja töötuid naisi 6,6%. Üldjuhul on töötus olnud meeste juures suurem, erandiks 2019. aasta, kui rohkem oli töötuid naisi (mehi vastavalt 4,1% ja naisi 4,8%).²

64 riigi hulgas (10-punkti süsteemis mõõdetuna) on naiste töötus kõige suurem Kataris (7,71 punkti), Saudi-Araabias (5,60 punkti) ja Araabia Ühendemiraatides (2,84 punkti), kus naiste töötamine pole kultuurilistel põhjustel soositud. Selle skaala teises otsas, kõige väiksema naiste töötuse määraga, on Hongkong (0,68 punkti), Saksamaa ja Hiina (0,78 punkti), Läti (0,79 punkti), Iisrael (0,80 punkti) ning Leedu ja Jaapan (0,83 punkti). Läänemere riikidest, lisaks juba nimetatutele, on Soome 13. kohal (0,92 punkti), Venemaa 23. kohal ja Eesti 24. kohal (kummalgi 0,97 punkti), Rootsi 29. kohal (1,00 punkti), Poola 33. kohal (1,03 punkti) ja Taani 44. kohal (1,11 punkti).

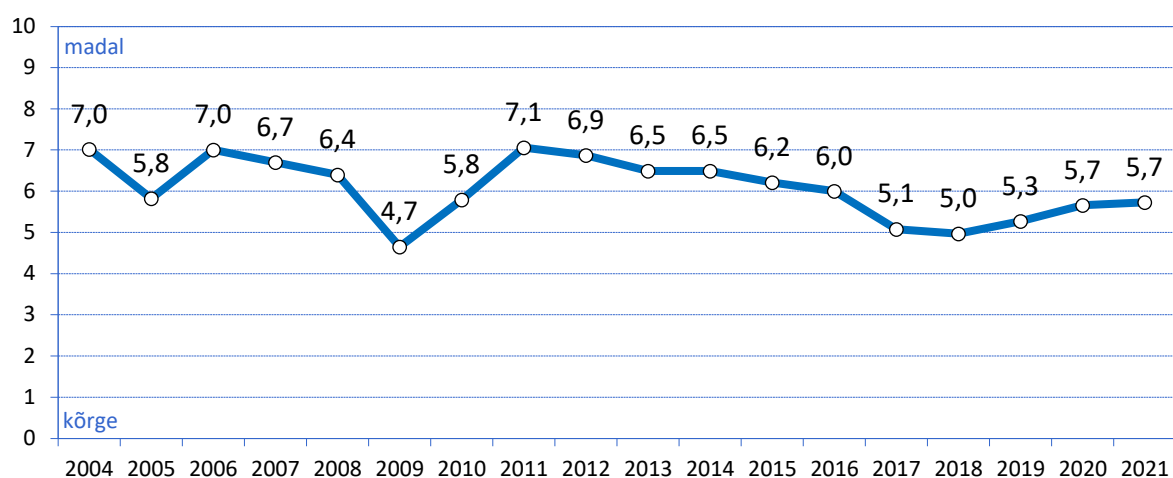
Naiste töötuse määr võrreldes meestega on madalam/kõrgem (2021, punktid 0...10)

Poliitilise ebastabiilsuse riskilt püsib Eesti 64 riigi võrdluses tabeli keskel (2020. aastal 33. koht ja 2021. aastal 31. koht). Kui vaadelda, millised riigid kuuluvad koos Eestiga edetabeli keskmisse vahemikku 30–40, siis on seal ka USA, Kasahstan, Küpros, Belgia, Hongkong, Indoneesia, Botswana, Iisrael, Läti ja Horvaatia. Kõige stabiilsemad riigid (kolm esimest) on Norra, Šveits ja Uus-Meremaa ning kõige ebastabiilsemad IMD riikide loetelus (kolm viimast) Venezuela, Ukraina ja Argentiina.

Poliitilise ebastabiilsuse riski maandamisel on samas oluline ajakirjandusvabadus, kus Eesti on organisatsiooni Piirideta Ajakirjanikud hinnangul 12. kohal.

Poliitilise ebastabiilsuse risk Eesti majanduse arengule on madal/kõrge (punktid 0...10)

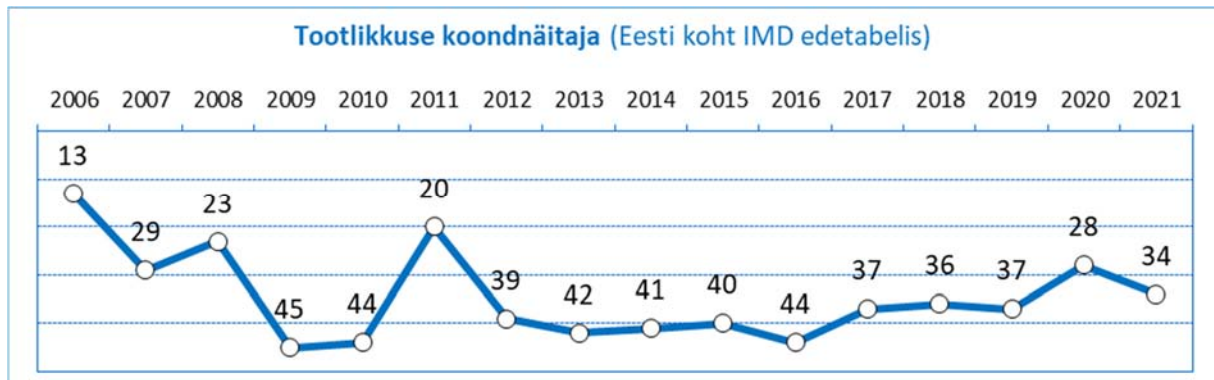
² Statistikaamet <https://www.stat.ee/et/avasta-statistikat/valdkonnad/tooelu/tooturg/tootuse-maa>

4.3. Äritegevuse efektiivsus

4.3.1. Tootlikkus ja efektiivsus

Tootlikkuse koondnäitajalt paikneb Eesti riikide edetabeli keskosas 34. kohal ja viimase aastaga positsioon halvenes.

Riikide võrdlemisel tootlikkuse alusel kasutatakse põhinäitajana tööjõu tootlikkust ehk riigis loodud SKP väärtust ühe hõivatu kohta. Tööjõu tootlikkus suurenes Eestis aastatel 2016–2019 järjepidevalt keskmiselt 3% aastas, ka enamikus teistes Euroopa Liidu riikides oli tootlikkus samal ajal aeglasel tõusutrendil. Riikide konkurentsivõime võrdlemisel kasutatav tootlikkuse koondnäitaja hõlmab lisaks ka muid näitajaid, nagu tööjõu tootlikkust erinevates majandussektorites, samuti hinnanguid ettevõtete efektiivsusele ja tööjõu konkurentsivõimele.

Tootlikkuse näitajate tugevad ja nõrgad küljed

Tugevused

- Tootlikkuse kasv hõivatu kohta oli 2019. aastal võrdlemisi kiire (3% ostujõu pariteedi alusel; 13. koht, tõus 8 kohta)
- Põllumajanduse tootlikkuselt jääb Eesti pingerea esimesse poolde (49 tuh USD hõivatu kohta ostujõu pariteedi alusel 2020. a, 25. koht)
- Teenindusettevõtete tootlikkus tõusis 2020. aastal (tõus 9 kohta 31. kohale)
- Tööjõu tootlikkus töötunni kohta suurenes 42,8 USD-le (ostujõu pariteedi alusel), mis tagas pingereas 34. koha (tõus 3 kohta)
- Tööjõu tootlikkus tõusis 76,9 tuh USD-le hõivatu kohta (2019. a ostujõu pariteedi alusel, 37. koht, tõus 1 koha võrra)

Nõrkused

- Tööstusettevõtetes on tootlikkus madalavõitu ja langes 2020. aastal (51. koht, langus 7 kohta)
- Suurettevõtete juhtimise efektiivsusest jääb Eesti riikide pingereas endiselt teise poolde (küsitlus; 42. koht, langus 2 kohta)
- Ettevõtjate hinnang tööjõule rahvusvahelise konkurentsivõime aspektist langes (küsitlus; 5,6 punkti, 42. koht, langus 10 kohta)
- Ettevõtjate hinnangud digitehnoloogia kasutamise kohta ettevõtetes langesid (küsitlus; 5,9 punkti, 30. koht, langus 10 kohta)

IMD uuringus võetakse tootlikkuse näitajate arvutamisel arvesse ka hinnataseme erinevusi riikides (PPP). Seega odavam hinnatase riigis tõstab ostujõu pariteedi alusel arvutatud tootlikkuse näitajaid, suurendades konkurentsivõimet. Tootlikkus oleneb kasutusel olevatest tehnoloogiatest, näiteks digitehnoloogia kasutamisest, töökorraldusest, tööjõu kvaliteedist, infrastruktuurist, toodete ja teenuste hinnast jm.

IMD viimase reitingu tööjõu tootlikkuse näitajad on 2019. kohta, mil tootlikkus suurenes enamikus Euroopa Liidu riikides ja kiirema kasvuga poolest paistsid silma Poola (4,4%), Leedu (3,5%) ja Eesti

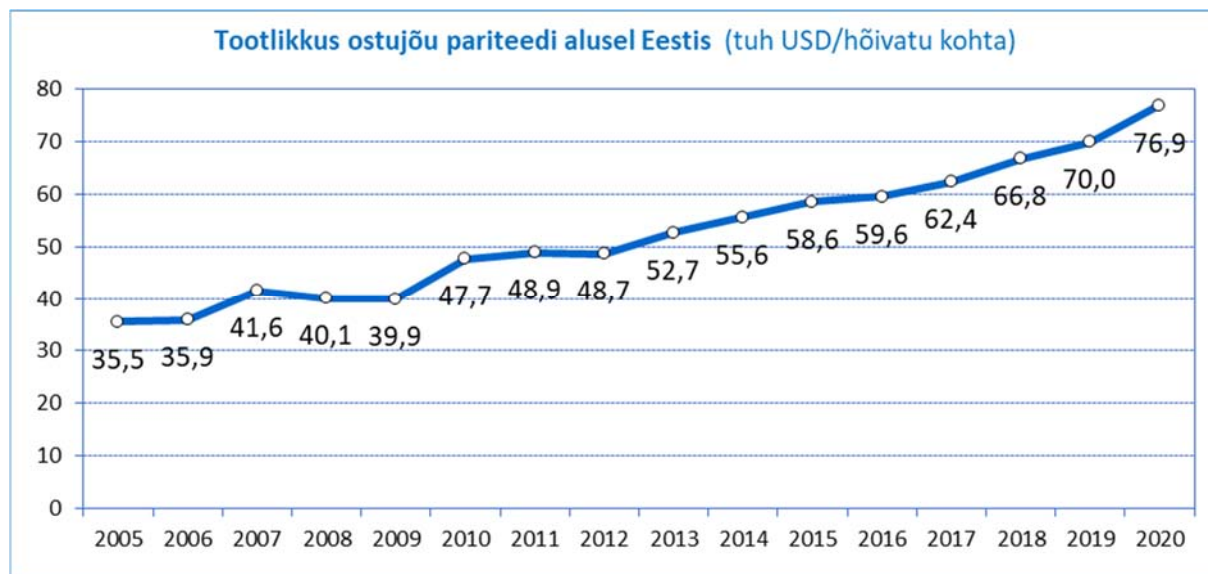
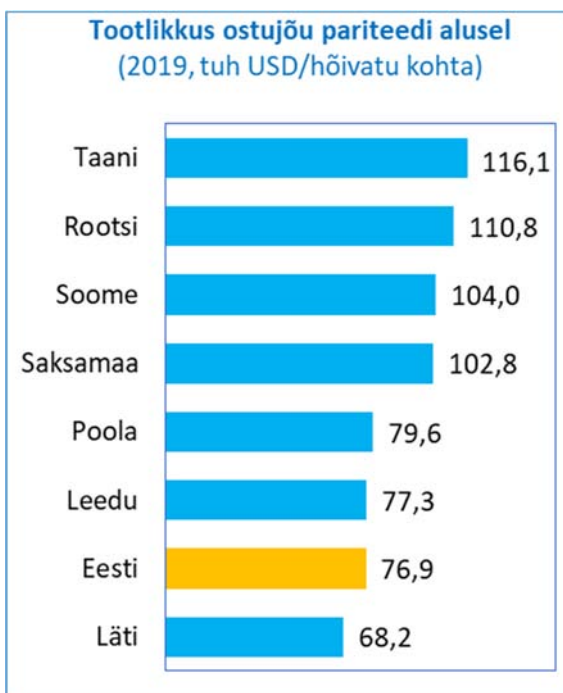
(3,0%). Teistes Läänemere riikides kasvas tootlikkus aeglasemalt ja Soomes vähenes veidi. Eesti tootlikkuse arvnäitajad tõusid tänu võrdlemisi kiirele majanduskasvule 2019. a.

IMD arvestuste kohaselt tõusis tootlikkus hõivatu kohta Eestis 76,9 tuh USD-le (ostujõu pariteedi alusel), mis andis edetabelis 37. koha. Ostujõu erinevusi arvestades jääb Eesti näitaja endistviisi alla Poolale ja Leedule, kus hinnatase on madalam. Töäjõu tootlikkus Eestis moodustab kõigest 66% Taani ja 74% Soome tasemest. 2020. aastal tootlikkus põllumajanduses ja tööstuses langes, tõusis aga teenindussektoris.

Põllumajanduse ja teenindussektori tootlikkuselt kuulub Eesti 64 riigi pingereas esimesse poolde (25. ja 31. koht PPP alusel), kuid tööstusettevõtete tootlikkuselt üsna rea lõppu (51. koht). Madal tootlikkus tuleneb tööstustoodete madalast lisandväärtusest, vähesest automatiseeritusest ja digilahenduste kasutamisest. Läänemere riikide võrdluses oleme töäjõu tootlikkuselt teeninduses ja põllumajanduses kuuendal kohal ja tööstuses viimasel, kaheksandal kohal.

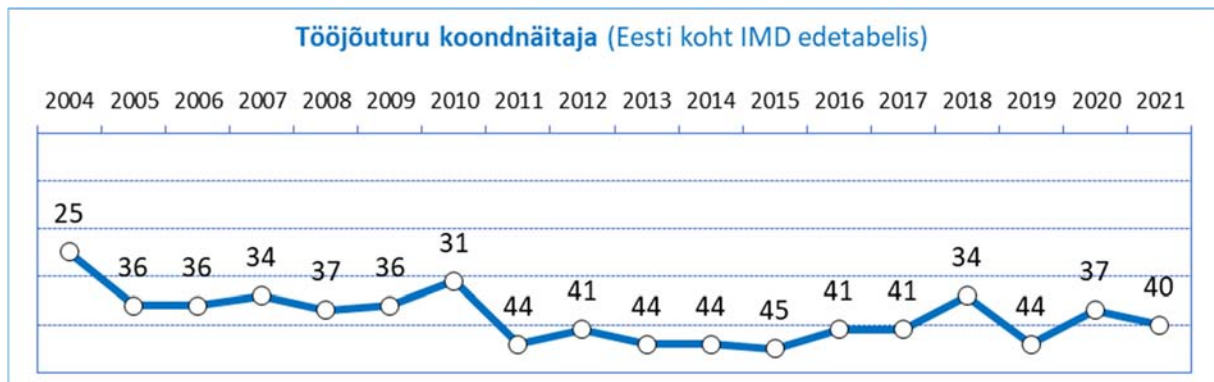
Eesti ettevõtjate hinnang siinse töäjõu tootlikkusele rahvusvahelises standardite kohaselt aga alanes 5,6 punktile (10 p skaalal), millega Eestile langes pingereas 42. kohale. Põhjamaades ja Saksamaal hinnatakse töäjõu kvaliteeti kõrgeks (7–8 punkti), kuid ka ettevõtjate kulutused töäjõule on suuremad. Eestis on töäjõukulud tööstuses töötunni kohta 9 USD, Rootsis 21 USD ja Soomes 26 USD. Eesti ettevõtjate hinnangud digitehnoloogia kasutamisele ettevõtetes langesid samuti (30. kohale) ja madalavõitu on hinnangud suurettevõtete juhtimise efektiivsusele (42. koht).

2020. aasta tõi koroonakriis Euroopa riikides kaasa ajutise majanduslanguse, millega kaasnes töäjõu tootlikkuse langus. Hõivatute arv vähenes (Eestis 2%). Eurostati andmeil jäi tootlikkuse langus Läänemere riikides väiksemaks kui Lõuna-, Lääne- ja Kesk-Euroopas. Juba 2021. aastal oli tootlikkus jälle kasvamas, suurenedes Euroopa Liidus keskmiselt 4% reaalkasvuga, sh Eestis 8%.

4.3.2. Tööjõuturg

2021. aastal asus Eesti tööjõuturu komponendi osas 64 riigi võrdluses 40. kohal, langedes 3 koha võrra ja langus toimus mitmete komponentide osas. Esirinnas on Eesti naistööjõu osakaalult ja töövaidluste vähesuselt.

IMD konkurentsivõime edetabeli tööjõuturu teema alla kuuluvad sellised näitajate grupid nagu tööjõukulud, tööaeg aasta lõikes, töötajate motivatsioon, töövaidluste tõttu kaotatud tööaeg, praktikavõimalused, töötajate koolitus, töösuhted, kvalifitseeritud tööjõu kättesaadavus, naiste osakaal tööjõuturul jm.

Tööjõuturu komponendi tugevad ja nõrgad küljed

Tugevused

- Suur naistööjõu osakaal kogu tööjõust (9. koht, langus 3 kohta)
- Töövaidluste vähesus, 10 koht, tõus 7 kohta
- Töötajate koolitamise olulisus ettevõttele (küsitlus, 16. koht, langus 11 kohta)
- Tööjõu suur osakaal elanikkonnast (17. koht, tõus 1 koht)
- Ettevõtted väärtustavad talente (küsitlus, 18. koht, langus 15 kohta)

Nõrkused

- Ebapiisav kvalifitseeritud tööjõu kättesaadavus (küsitlus, 62. koht, langus 4 kohta)
- Tööjõu vähesus (61. koht, langus 1 koht)
- Pädevate tippjuhtide puudus (küsitlus, 57. koht, koht ei muutunud)
- Finantsspetsialistide puudus (küsitlus, 57. koht, langus 2 kohta)

Positiivsete näitajatena iseloomustavad Eesti tööturгу naiste suur hõivatus tööturul (9. koht), töövaidluste vähesus (10. koht), töötajate koolitamise olulisus (17. koht), tööjõu suur osakaal elanikkonnast (17. koht) ja ettevõtete personalipoliitikaga talentide hoidmisel (18. koht).

Kui Eesti tunnuseks ühelt poolt on tööjõu suur osakaal elanikkonnast (17. koht), siis teiselt poolt kaasneb väikese rahvaarvuga tööjõu üldine nappus (61). See pärsib, uute ettevõtete loomist ja sellega ka Eestisse tehtavaid välisinvesteeringuid. Puudust tuntakse nii pädevast tööjõust (62. koht), pädevatest tippjuhtidest (57. koht), finantsoskustega spetsialistidest (57. koht) kui ka rahvusvahelise kogemusega tippjuhtidest (46. koht). Kuigi ettevõtted hoiavad ja väärtustavad oma talente (18. koht), iseloomustab Eestit samas ka ajude äravool, kus Eesti on 64 riigi seas keskmiste hulgas (33. koht). Ka oma atraktiivsusega pole Eesti kvalifitseeritud tööjõu riiki meelitamisel kõige edukam (29. koht).

Kvalifitseeritud tööjõu kättesaadavuselt on Eesti 64 riigi hulgas 62. kohal, mis on 4 koha võrra halvem kui eelneval aastal, edestades vaid Ungarit ja Mongooliat. Kõige paremaks on hinnatud spetsialistide kättesaadavust Araabia Ühendemiraatides ja Jordaania (vastavalt 1. ja 2. koht). Euroopa riikidest kuuluvad kvalifitseeritud tööjõu kättesaadavuselt esikümnesse Norra, Island, Taani, Rootsi ja Holland.

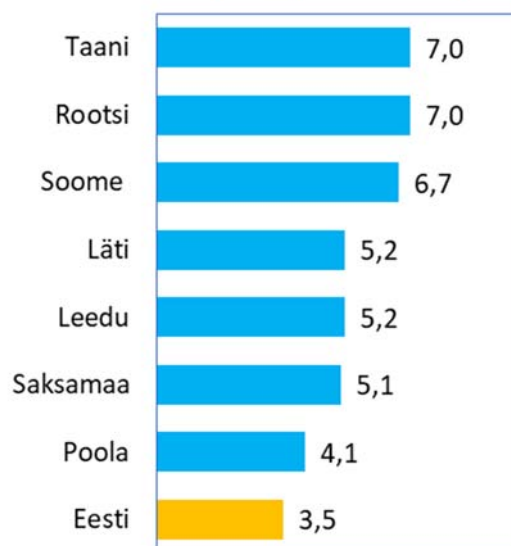
Läänemere riikidest on Eesti kvalifitseeritud tööjõu kättesaadavuse osas kõige viimane. Taani kõrval on see paremini rahuldatud Rootsis ja Soomes, kes 10 punkti süsteemis on pälvinud 6 või enam punkti.

Kvalifitseeritud tööjõu puuduse üheks põhjuseks Eestis on piirangud võõrtööjõu värbamisel, mille taga on ennekõike poliitiliste jõudude erimeelsused, kui palju ja missugustel tingimustel tohib võõrtööjõudu Eestisse lubada. Võõrtööjõu osakaalult on Eesti 64 riigi võrdluses 32. kohal. Võõrtööjõudu kasutavad ennekõike ehitussektor ja põllumajandus. Üheks populaarsemaks võõrtööjõu lähteriigiks on kujunenud Ukraina. Seoses sõjaga Ukrainas ja 2022. aasta suure põgenikelainega on tekkinud vajadus Eesti võõrtööjõuga seotud regulatsioone muuta.

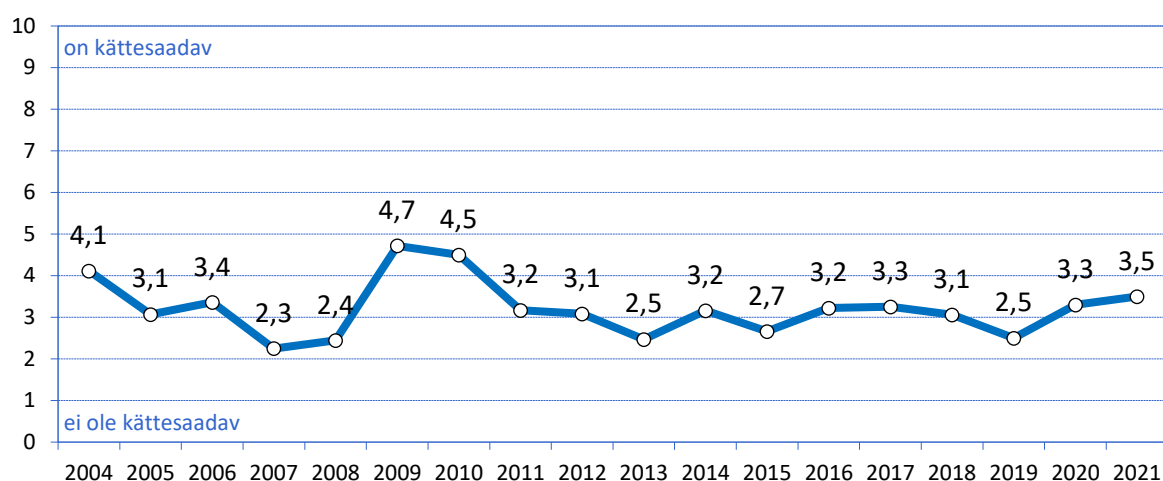
Eesti jääb 64 riigi võrdluses keskmiste hulka ka mitmete teiste näitajate poolest. Ta on seda töötajate töemotivatsiooni (29. koht), tööpraktika võimaldamise (31. koht), tehasetöölisele maksatava töötasu ja aasta töötundide (mõlemas 33. koht) ning osalise tööajaga töötamise osas (36. koht).

Tehasetöölise tunnitasu (palk+hüvitised) on kõige kõrgem Taanis (52,5 USD) ja kõige väiksem Indoneesias (1 USD). Eestis on tehasetöölise keskmine tunnitasu 9,4 USD, mis on 3,5 korda kõrgem kui Ukrainas (2,7 USD), mis seletab Eesti atraktiivsust Ukraina tööjõule, seda enam, et Ukraina kõige lähema naabri juures Poolas on tunnitasu mõnevõrra Eestist madalam (7,5 USD tunnis). Kasvavas tööstusriigis Hiinas on aga tehasetöölise tunnitasu 6,1 USD tunnis, mis on võrreldes jõukate lääneriikidega jätkuvalt madal, meelitamaks ettevõtteid viima oma tootmist Hiinasse ja tegema sinna uusi investeeringuid. Pandeemiaga seoses tekkinud tarneraskused Aasias võivad seda trendi muuta.

Sobivate oskustega tööjõud ei ole/on Eestis kättesaadav (2021, punktid 0...10)

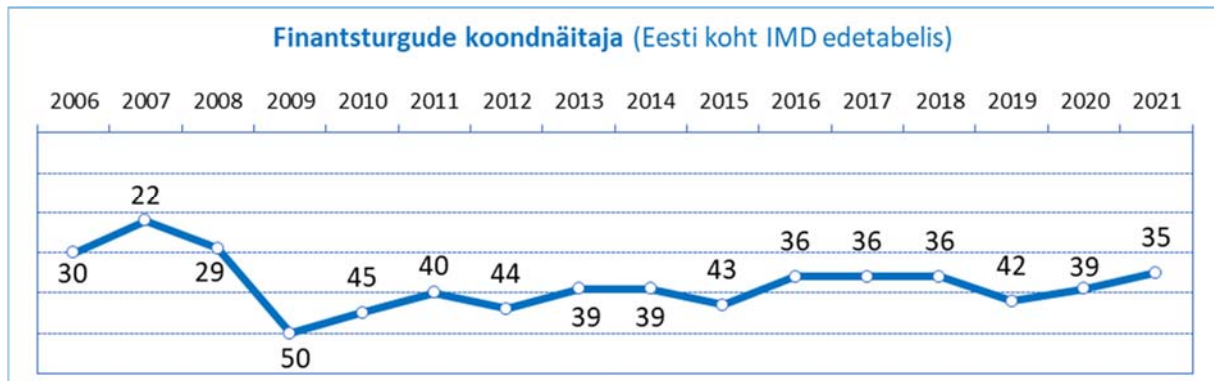

Sobivate oskustega tööjõud ei ole/on Eestis kättesaadav (punktid 0...10)

4.3.3. Finantsturud

Finantsturgude komponendi osas on Eesti 64 riigi seas 35. kohal ning võrreldes eelneva aastaga paranes positsioon 4 koha võrra. Koondnäitajale osutasid kõige positiivsemat mõju paranenud hinnangud pangandus- ja finantsteenuste kättesaadavusele ja ühinemiste- ning ülevõtmistegevuste aktiivsus.

IMD konkurentsivõime edetabeli finantsturgude teema alla kuuluvad järgmised näitajate grupid: pankade efektiivsus, aktsiaturu toimimine ning finantsjuhtimine. Väikeriigina on Eesti puhul keskmisest madalam koht tingitud paljuski finantsturu väikesest mahust.

Finantsturgude komponendi tugevad ja nõrgad küljed

Tugevused

- Ühinemis- ja ülevõtmistegevuste tehingute arv börsil noteeritud ettevõtete arvu suhtes (7. koht, tõus 9 kohta)
- Juurdepääs finantsteenustele on hea (15. koht), seda ka naiste osas (13. koht, kohad ei muutunud)
- Riskikapital on ettevõtetele kättesaadav (küsitlus, 17. koht, tõus 1 koht)

Nõrkused

- Börsil noteeritud kodumaiste ettevõtete väike arv (63. koht, langus 3 kohta)
- Madal börsi kapitalisatsioon (rahalisel mahul 58. koht, tõus 2 kohta; osakaaluna SKP suhtes 56. koht, koht ei muutunud)
- Börsi kauplemissuhte elaniku kohta on väike (48. koht, langus 1 koht)
- Aktsiate esmaste avalike pakumiste suhte on madal (46. koht, tõus 1 koht)

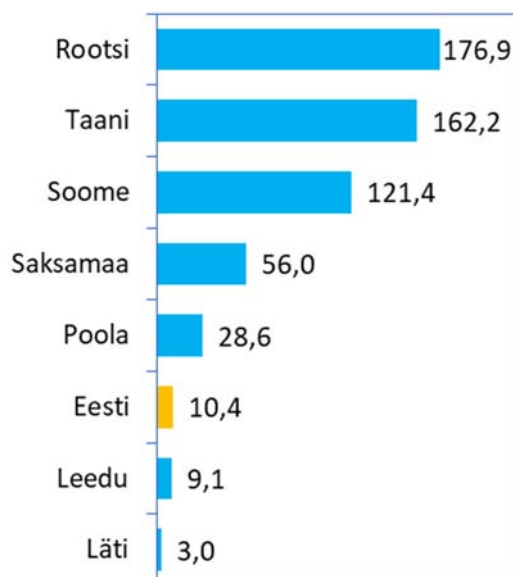
Ettevõtetus saab edukalt areneda, kui ettevõtte arenguks on võimalik turult saada piisavalt finantsvahendeid. IMD kasutab riigi äritegevuse efektiivsuse iseloomustamiseks erinevaid börsiaktiivsust kajastavaid näitajaid, nendest üheks olulisemaks on börsi kapitalisatsioon SKP suhtes, mis näitab kohaliku aktsiabörsi suurust ja erakapitali olulisust majanduses. Eesti börs on maailma mõistes väga väike. Börsi kapitalisatsioon SKP suhtes oli 2020. aastal vaid 10,37%, millega Eesti oli 64 riigi hulgas 56. kohal (2019. aastal 9,93% ja 56. koht). Börsil noteeritud 18 ettevõtte arvult oli Eesti 63. kohal ja rahaliselt mahult 58. kohal. Kui viimasel kümnel aastal on börsikapitalisatsioon olnud vahemikus 7,3–11,2%, siis varasemalt on antud näitaja olnud suurem (näiteks 2004. a 55,2%), seda suuresti tulenevalt toonase Hansapanga aktsiate börsil olekust. Eesti riik saaks kohalikku börsi elavdada, viies investoritele atraktiivsemad riigifirmad osaliselt börsile.

IMD poolt kasutatud maailmapanga andmetel on teistest Läänemere riikidest edukaimad Rootsi, kus börsi kapitalisatsioon oli 2020. aastal 176,9% SKP suhtes ja Taani 162,2%. Börsikapitalisatsioon ületas nimetatud kahes riigis ka USA vastavat näitajat (125,3%). Soomes oli vastav näitaja 121,4%. Saksamaa ja Poola börsi kapitalisatsioon jäi vahemikku 28,6–56,0% SKP-st. Eesti koos Läti ja Leeduga kuulub riikide hulka, kus börsiettevõtteid on vähe ja börsi roll majanduses väike (börsi osakaal 10% SKP-st või väiksem).

Börsiindeks võrreldes eelneva aastaga langes, millega Eesti oli riikide pingereas 29. kohal. Ettevõtjate hinnangul ei paku Eesti börs piisavalt võimalusi ettevõtete finantseerimiseks, siin oleme 64 riigi hulgas 5,0 punktiga (maksimum 10 p) tagasihoidlikul 42. kohal. Eesti lähiriikidest asuvad selle näitaja poolest meist tagapool Leedu (43. kohal) ja Läti (50. kohal).

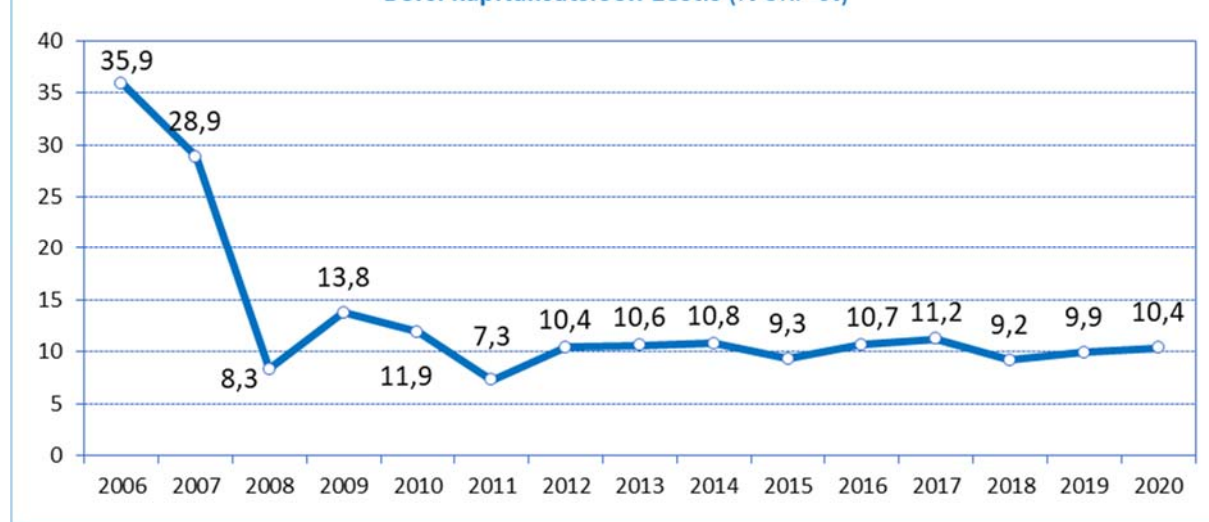
Börsi kapitalisatsioon (2020, % SKP-st)

Eesti ettevõtjad otsivad rahastamisvõimalusi enamasti mujalt kui börsilt, seda tulenevalt suurte ettevõtete vähesusest ja piisavalt soodsast laenukeskkonnast koos madalate intressimääradega euroalas. Eesti asub ettevõtete äritegevuseks laenu saamise näitaja (6,5 punkti) poolest edetabeli 29. kohal eespool Leedu ja Läti vastavast näitajast. Võrreldes eelneva aastaga on krediidi kättesaadavus Eesti ettevõtjate hinnangul mõnevõrra paranenud (2020. a küsitluses 6,0 punkti ja 36. koht, tõus 7 kohta).

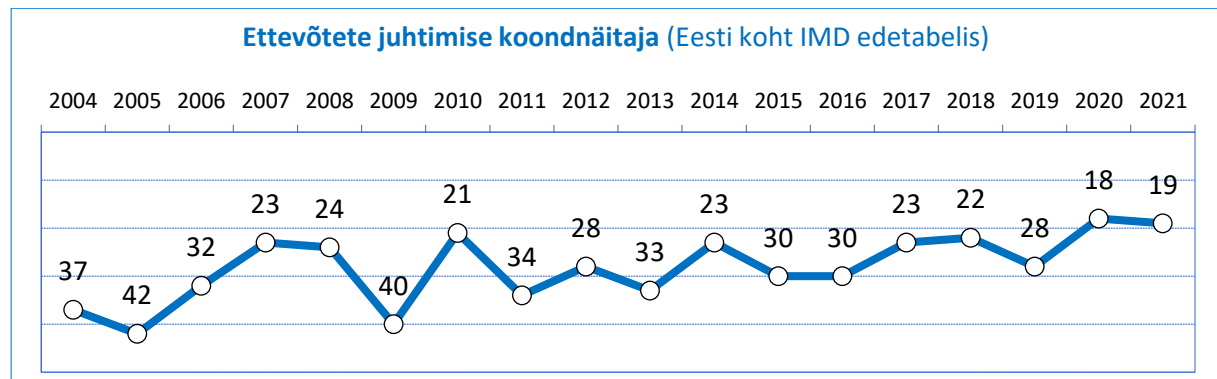
Ettevõtjate hinnangul on pangandusnormide järgimine mõnevõrra halvenenud (6,8 punkti, 32. koht, langus 11 kohta). Riskikapital on ettevõtetele kättesaadav (17. koht). Aktsionäride õiguste tagamisel (6,8 punkti, 29. koht) ning laenamise ja võla mõjuga konkurentsivõimele (5,9 punktiga 30. koht) on Eesti ettevõtted rahvusvaheliselt keskmike hulgas.

Börsi kapitalisatsioon Eestis (% SKP-st)

4.3.4. Ettevõtete juhtimine

Ettevõtete juhtimispraktikatelt on Eesti rahvusvahelises konkurentsivõimes esimese kolmandiku hulgas (64 riigi võrdluses 19. kohal). Võrreldes eelmise aastaga langes Eesti ühe koha võrra.

IMD konkurentsivõime edetabeli ettevõtete juhtimise teema alla kuuluvad järgmised näitajate grupid: ettevõtete teadlikkus turu muutustest ja muutustega kohanemise võime, oskus turu võimalustele ja ohtudele reageerida, ettevõtetejuhtide usaldusväärsus, ettevõtete nõukogude võimekus juhatust kontrollida, ettevõtete majandustegevuse auditeerimine, majanduskeskkonna analüüs, klientide rahulolu, ettevõtetejuhtide ettevõtlikkus ja sotsiaalne vastutus, naiste osakaal ettevõtete juhatustes ja nõukogudes, ettevõtjate riskikartus ja aktiivsus uute ettevõtete loomisel.

Ettevõtete juhtimise komponendi tugevad ja nõrgad küljed

Tugevused

- Ettevõtetejuhtide ettevõtlikkus (küsitlus, 5. koht, tõus 1 koht)
- Uute ettevõtete lisandumise kergus (8.koht, langus 1 koht)
- Ettevõtted on oma tegevuses vilkad³ (küsitlus, 12. koht, langus 3 kohta)
- Klientide rahulolu ettevõttes väärtustatakse (küsitlus,13. koht, langus 6 kohta)
- Ettevõtete riskikartus pole väga suur (13. koht, langus 1 koht)
- Ettevõtete auditeerimine ja raamatupidamine on korrektsed (küsitlus, 17. koht, koht ei muutunud)

Nõrkused

- Naiste väike osakaal ettevõtete nõukogudes (49. koht, koht ei muutunud)
- Ettevõtete nõukogud ei ole piisavalt efektiivsed (küsitlus, 43. koht, langus 9. kohta)
- Suurandmete vähene kasutamine ja analüüs otsuste langetamisel (34. koht, tõus 3 kohta)
- Ettevõtetejuhtide usaldusväärsus on madal (küsitlus, 33. koht, langus 8 kohta)
- Ettevõtte juhtide sotsiaalne vastutus on madal (küsitlus, 26. koht, koht ei muutunud)
- Aeglane reageerimine turu võimalustele ja ohtudele (küsitlus, 24. koht, tõus 5 kohta)

Hinnang Eesti ettevõtete juhtimisele, mis tugineb valdavalt ettevõtjate küsitlusele, on pikemas perspektiivis toonud Eesti IMD edetabeli keskmiste hulga (30.– 40. koht) esimesse kolmandikku (19. koht 2021. aastal). Küsitlusest ilmneb, et Eesti ettevõtetejuhid on ettevõtlikud (5. koht), ettevõtlik keskkond soosib uute ettevõtete lisandumist (8. koht), ettevõtted väärtustavad klientide rahulolu (13. koht), ettevõtete riskikartus pole väga suur (13. koht) ning auditeerimise ja raamatupidamisega on asjad valdavalt korras (17. koht). Teiselt poolt iseloomustab Eestit naiste väike osakaal ettevõtete nõukogudes (49. koht), nõukogude vähene efektiivsus (43. koht), suurandmete napp kasutamine (34.

³ Ingl *agility of companies*

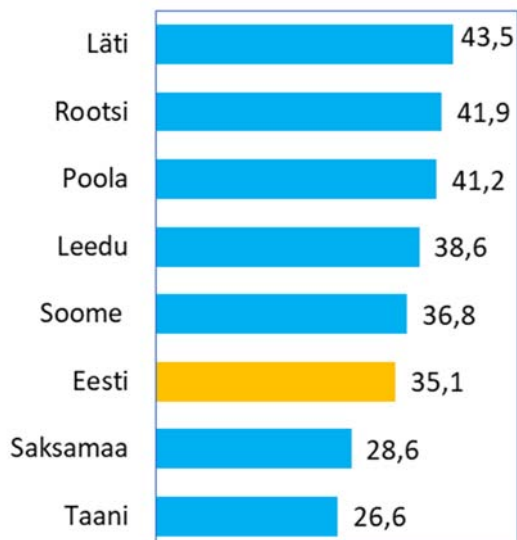
koht), ettevõtetejuhtide ebapiisav sotsiaalne vastutus (26. koht) ning aeglane reageerimine turu võimalustele ja ohtudele (24. koht).

Lisaks näitab statistika, et Eesti ettevõtetes on naissoost tipp- ja keskastme juhte vaid üks kolmandik (35,1%) (21. koht) ja nende osakaal on eriti väike ettevõtete nõukogudes (9,4%, 49. koht). Naissoost tipp- ja keskastme juhtide osakaalult kerkis Eesti eelmise aasta 28. kohaga võrreldes siiski 7 koha võrra ettepoole.

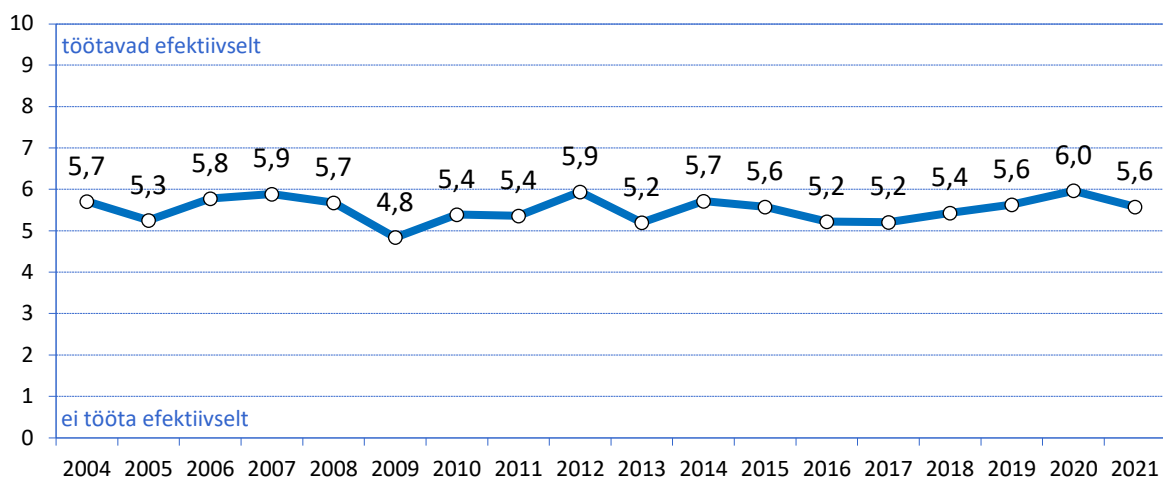
IMD edetabelis on väga erineva kultuuri- ja demokraatiasemega riike, kus naiste osalemine ettevõtete juhtimises ja avalikus elus laiemalt ei pruugi olla kultuuriliselt aktsepteeritud, mistõttu väga edukad majandused võivad selles aspektis asetuda ka edetabeli lõppu. Edetabelis viis esimest naisjuhtide osakaalult on Botswana, Island, Läti, Mongoolia ja Venemaa, viimases otsas on aga sellised majanduslikult vägagi edukad riigid nagu Saudi Araabia (58. koht), Lõuna-Korea (57. koht), Jaapan (56. koht), India (55. koht) ja Katar (54. koht). Seevastu naiste osalemine ettevõtete nõukogus iseloomustab rohkem arenenud demokraatiaga riike, kus esiviisikusse kuuluvad Island, Prantsusmaa, Uus-Meremaa, Norra ja Belgia. Eesti jääb siin oma 49. kohaga viimasesse kolmandikku, kus talle järgnevad veel vaid Mehhiko, Ungari, Indoneesia, Lõuna-Korea, Araabia Ühendemiraadid, Argentiina, Saudi Araabia ja Katar.

Ka ettevõtete nõukogude efektiivsuse hindamisel ja ettevõtete juhatuse üle kontrolli teostamisel on Eesti ettevõtjad asetanud Eesti 64 riigi seas 5,6 punktiga viimasesse kolmandikku (43. koht), millega Eesti on võrreldes eelneva aastaga langenud 9 koha võrra. Esikümnesse küündimiseks peaks efektiivsuse näitaja olema suurem kui 7 punkti, kuid seni pole Eesti selle näitajaga üle 6 punkti küündinud. Kõige efektiivsemaks hindavad ettevõtjaid oma nõukogusid Hongkongis (7,9 punkti), Soomes (7,6 punkti) ja Kataris (7,5 punkti).

Naiste osakaal tipp- ja keskastme juhtide hulgas (2021, %)

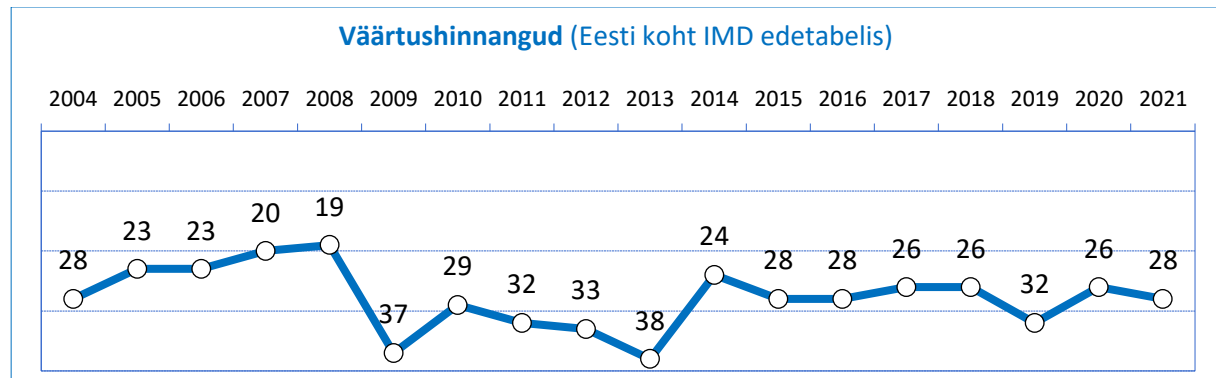

Ettevõtete nõukogud ei tööta/töötavad Eestis efektiivselt (punktid 0...10)

4.3.5. Väärtushinnangud

Ettevõtlust puudutavate hoiakute ja väärtuste osas asub Eesti rahvusvahelises (64 riigi) võrdluses 28. kohal, langedes eelneva aastaga võrreldes kaks kohta. Püsib Eesti riigi suhteliselt hea maine ja ühiskonna väärtushinnangute konkurentsi toetav hoiak, kuid samas pärsib Eesti arengut rahvuskultuuri vähene avatus ja inimeste ebapiisav kohanemisevõime uute väljakutsetega.

IMD konkurentsivõime edetabeli väärtushinnangute teema alla kuuluvad järgmised näitajate grupid: suhtumine globaliseerumisse, riigi maine välismaal, rahvuskultuuri avatus välistele ideedele, inimeste paindlikkus ja kohanemisevõime uute väljakutsetega, vajadus majanduslike ja sotsiaalsete reformide järele, digitaaltehnoloogia rakendamine ettevõtteis, konkurentsi toetavad või mitte toetavad väärtushinnangud ühiskonnas.

Väärtushinnangute komponendi tugevad ja nõrgad küljed

Tugevused

- Ühiskonna väärtushinnangud toetavad konkurentsi (küsitlus, 20. koht, tõus 4 kohta)
- Riigi maine toetab majandusarengut (küsitlus, 21. koht, tõus 3 kohta)
- Vajadust majanduslike ja sotsiaalsete reformide järele mõistetakse (küsitlus, 27. koht, tõus 6 kohta)

Nõrkused

- Inimeste paindlikkus ja kohanemisevõime uute väljakutsetega võiks olla parem (küsitlus, 38. koht, langus 7 kohta)
- Ühiskonna hoiakud ei toeta globaliseerumist (küsitlus, 33. koht, langus 1 koht)
- Rahvuskultuuri vähene avatus (küsitlus, 30. koht, tõus 6 kohta)

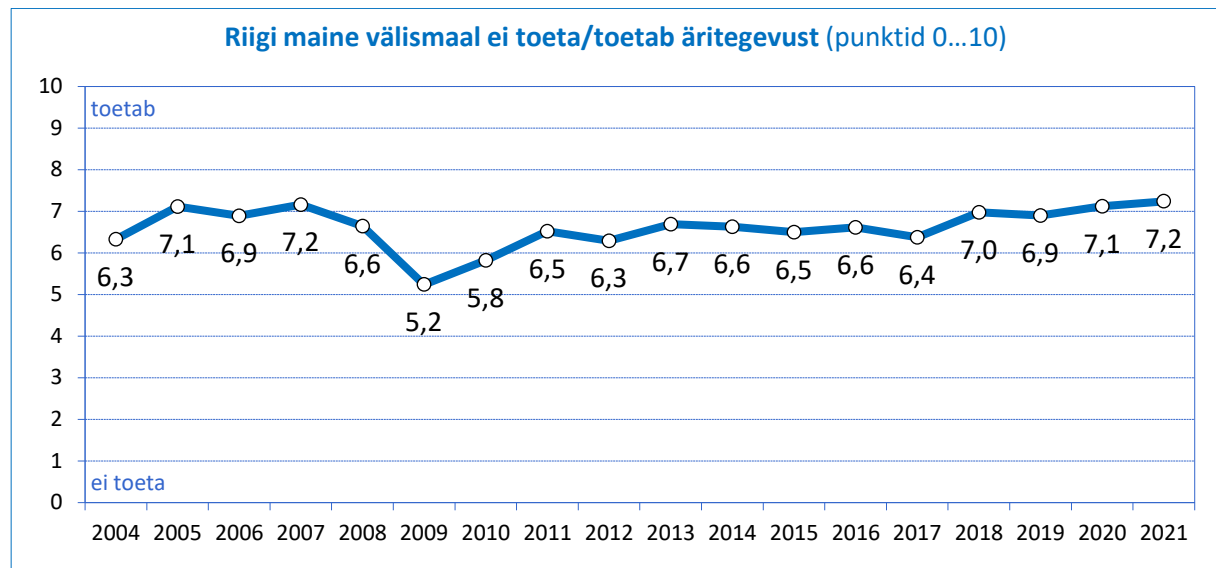
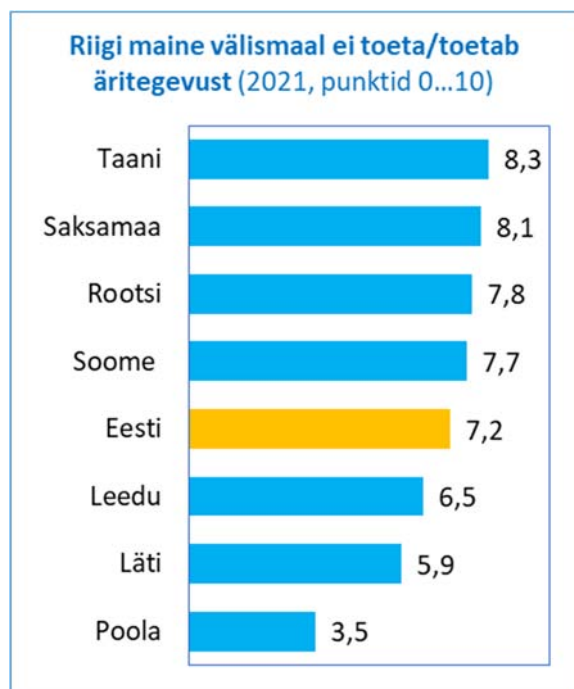
Eesti on oma väärtushinnanguilt IMD edetabeli 64 riigi hulgas esimese kolmandiku lõpus või ka teises kolmandikus. Ühiskonna väärtushinnangud toetavad konkurentsi (20. koht) ja tunnetatakse vajadust majanduslike ja sotsiaalsete reformide järele (27. koht).

Oma mainelt, kui ettevõtluskeskkonda edendav riik, on Eesti 7,2 punktiga edetabelis 21. kohal, nihkudes võrreldes eelneva aastaga kolme koha võrra ettepoole. 7,2 punkti on samas lagi, mida Eesti pole suutnud seni ületada. Kõige kõrgemalt hindavad oma riigi ärikeskkonda Šveitsi (8,9 punkti), Singapuri (8,7 punkti) ja Araabia Ühendemiraatide (8,5 punkti) ettevõtjad. Läänemere riikidest Taani (8,3 punkti), Saksamaa (8,1 punkti), Rootsi (7,8 punkti) ja Soome (7,7 punkti) ettevõtjad. Eestist (7,2 punkti) tahapoole jäävad Leedu (6,5 punkti), Läti (5,9 punkti) ja Poola (3,5 punkti).

Digitaaltehnoloogia juurutamiselt ettevõtteis on Eesti langenud eelneva aasta 21. kohalt 28. kohale, mis kõneleb sellest, et Eesti peab antud valdkonnale oluliselt rohkem tähelepanu pöörama. 2018. aastal (mil seda IMD poolt esmakordselt uuriti), oli Eesti selle näitaja osas koguni neljandal kohal. 2021. aastal juhtisid edetabelit Taani (7,5 punkti), Rootsi (7,5 punkti) ja Norra (7,4 punkti). Läänemere riikide arvestuses olid Eestist eespool ka Soome (6,9 punkti) ja Leedu (6,3 punkti); tahapoole jäid Läti (5,5 punkti), Poola (4,8 punkti) ja Saksamaa (4,5 punkti).

Globaliseerumise osas määratlevad ettevõtjad Eestit kui konservatiivset riiki, mis on oma hoiakutelt maailmastumise suhtes keskmiste hulgas (33. koht) ja olulist muutust selles pole võrreldes eelneva aastaga toimunud. Kõige positiivsem suhtumine globaliseerumisse on Rootsis (8,7 punkti), Araabia Ühendemiraatides (8,3 punkti) ja Taanis (8,2 punkti). Läänemere riikidest on Taani ja Rootsi kõrval oma suhtumiselt globaliseerumisse Eestist eespool Soome (7,9 punkti), kuid tahapoole jäävad Saksamaa (6,2 punkti), Leedu (6,1 punkti), Läti (5,6 punkti) ja Poola (4,9 punkti). Ettevõtjate hinnangul pole Eesti rahvuskultuur välismõjudele mitte kõige avatum (30. koht), kuigi selles osas on Eesti nihkunud viimase aastaga edetabeleis 6 koha võrra ettepoole.

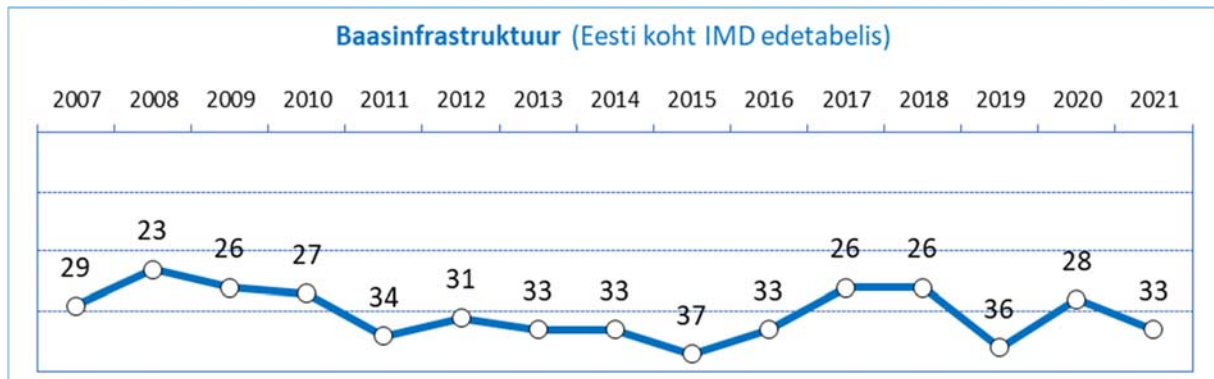
Uute väljakutsete suhtes pole Eesti inimesed mitte just väga paindlikud ja kohanemisvõimelised, jäädes edetabeli teise kolmandikku (38. koht) ja positsioon halvenes aastaga 7 koha võrra. Heaks praktiliseks näiteks võiks siin olla 2020. ja 2021. aastal ilmsiks tulnud üllatavalt paljude inimeste vastumeelsus vaktsineerimisele (koroona haigestumise tõenäosuse vähendamiseks). Väljast poolt vaadates on Eestit saatnud liberaalse majandusega digiriigi maine, kuid siseriiklikult võib täheldada konservatiivsuse kasvu ja teadussaavutusi eitavate ühiskonnagruppide aktiveerumist.

4.4. Infrastruktuur

4.4.1. Baasinfrastruktuur

IMD konkurentsivõime edetabelis langes Eesti baasinfrastruktuuri komponendi osas 33. kohale ehk viie koha võrra madalamale kui 2020. aastal.

Baasinfrastruktuur on majanduse arengu seisukohalt väga oluline, sealjuures selle arendamine ja korrashoidmine nõuab pikaajalist strateegiat ja suuri investeeringuid.

Eesti baasinfrastruktuuri tugevad ja nõrgad küljed on:

Tugevused

- Piisavalt põllumaad (m^2 inimese kohta, 9. koht, koht ei muutunud)
- Piisavad veevarud inimese kohta (17. koht, koht ei muutunud)
- Vee kättesaadavus (küsitlus, 20. koht, hinne 9,1)
- Suhteliselt arenenud teedevõrgustik (km teid km^2 kohta, 21. koht, langus 2 kohta)

Nõrkused

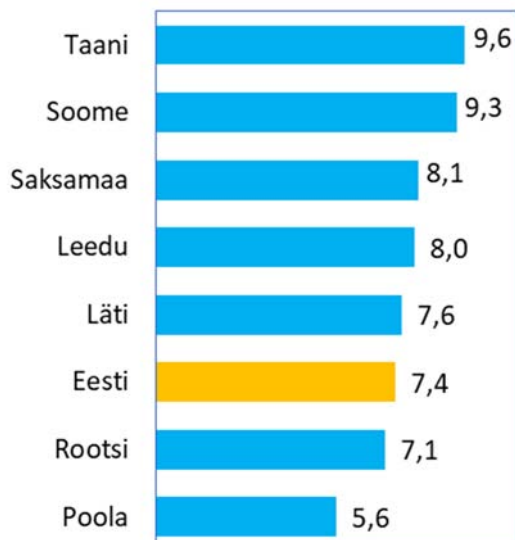
- Õhutranspordi seis on endiselt halb (küsitlus, 58. koht, tõus 1 koht)
- Alla 15-aastaste ja üle 65-aastaste suhe töötavas elanikkonda (15–64 a) nn ülalpeetavate tase (54. koht, langus 1 koht)
- Kohalike omavalitsuste ebapiisav toetus äritegevuse arengule (küsitlus, 39. koht, langus 3 kohta)
- Kaupade ja teenuste jaotuslase infrastruktuuri vähene efektiivsus (küsitlus, 38. koht, langus 3 kohta)

Kuna suurem osa Eesti baasinfrastruktuuri indikaatorite näitajaid olid madalamad eelmise aastaga võrreldes, langes see näitaja 2021. aastal 33. kohale (2020. aastal 28. koht). Eestis on piisavalt põllumaad ühe inimese kohta (9. koht), ka veevarude osas ei ole koht muutunud (17. koht). Teedevõrgustik ja raudteevõrgustiku tihedus on Eestis jätkuvalt rahuldaval tasemel, kusjuures hinnangud teedele veidi halvenesid (2021. a 21. koht, 2020. a 19. koht) ja hinnangud raudteele püsivad edetabeli keskel (2021. a 31. koht, 2020. a 32. koht). Läänemere riikidest sai Saksamaa parimad hinnangud nii auto- kui raudteedele. Arvestades, et raudteeliiklust peetakse keskkonnasõbralikuks transpordiks, on väga oluline edukalt edasi liikuda Balti riikide suurim taristuprojekt Rail Balticaga ja integreerida Balti riigid Euroopa raudteevõrku. Ettevõtjate poolt kaupade ja teenuste jaotuslasele infrastruktuurile antud hinnangud on veidi halvemad kui 2020. aastal (2021. a 38. koht, 2020. a 35. koht). Eesti õhutranspordi seis on jätkuvalt baasinfrastruktuuri üheks nõrgimaks lüliks, mis oluliselt takistab ettevõtluse arengut. Eesti energeetika infrastruktuur on keskmisel tasemel, seda näitavad ettevõtete juhtide hinnangud, mis paiknevad edetabeli keskel (32. koht; 7,4 punkti). Selle näitaja osas oli Läänemere riikide seas esikohal Taani (9,6 punkti), järgnesid Soome (9,3 punkti) ja Saksamaa (8,1 punkti). Balti riikidest kõige paremad hinnangud andsid Leedu ettevõtjad (23. koht; 8,0 punkti),

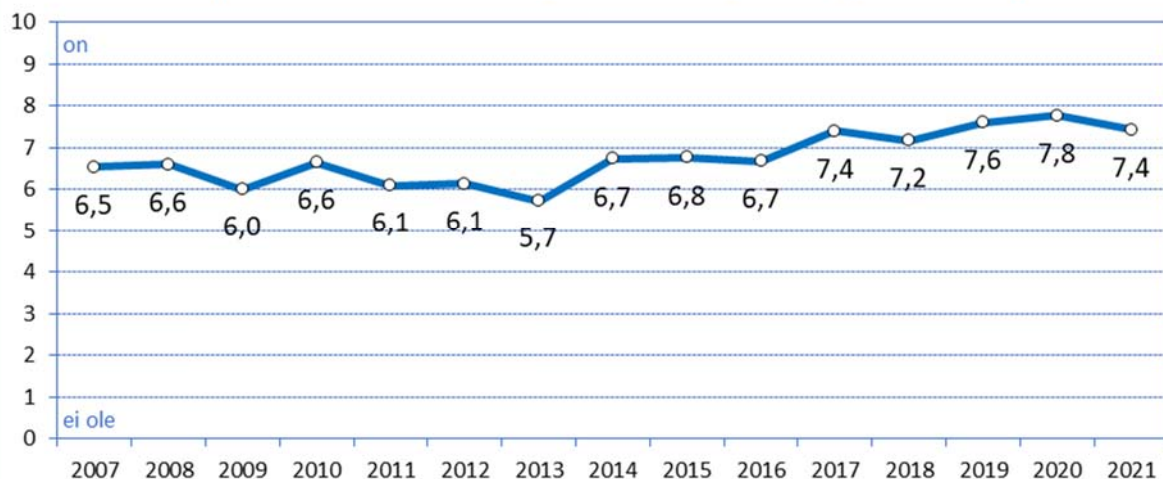
järgmiseks oli Läti (30. koht; 7,6 punkti), kuid 2021. a teisel poolel lahvatanud energiakriis näitas, et ei olnud Eesti lõunanaabrite positiivsed hinnangud just väga põhjendatud.

Eesti energeetika infrastruktuuri probleemid saidki väga aktuaalseks just 2021. a teisel poolel, mil elektri hind tõusis tarbija jaoks kordades. 2022. aastal alanud Venemaa agressioon Ukraina vastu ja sellega seostuv gaasi järsk kallinemine annavad aga selge viite, kui oluline on energiasuutlikkuse ja suutlikkuse oma riigi tarbijaid elektri ja soojaga varustada. Nii võib arvata, et 2022. aastal on ettevõtjad meie energeetika infrastruktuuri suhtes hulga kriitilisemad. Eestis ei ole viimasel aastakümnel piisavalt panustatud tuuleenergia tootmisvõimsuste rajamisse. Põhjamaade elektribörs ei tööta Eesti jaoks efektiivselt, sest napib riikide vahelisi elektriühendusi. Kiiresti tuleb edasi liikuda tuumajaama rajamise aruteludega.

Energeetika infrastruktuur ei ole/on küllaldane ja tõhus (2021, punktid 0...10)

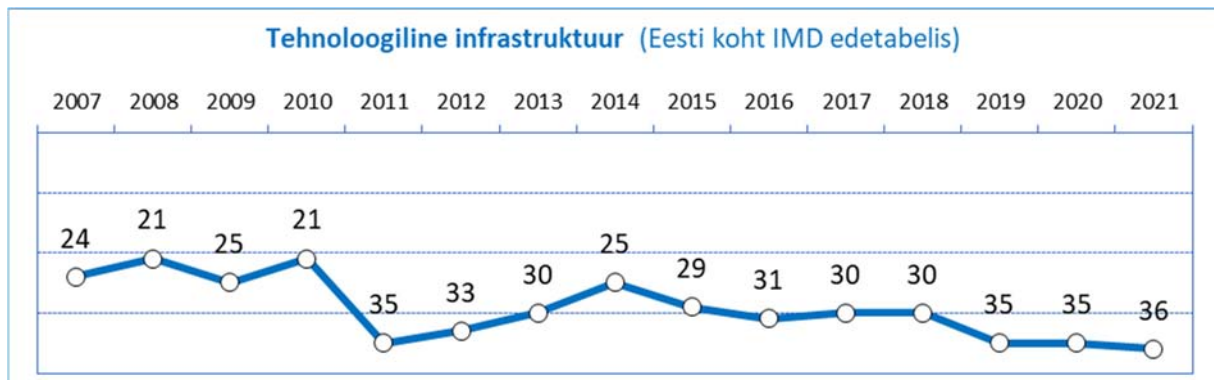

Energeetika infrastruktuur ei ole/on küllaldane ja tõhus (punktid 0...10)

4.4.2. Tehnoloogiline infrastruktuur

IMD konkurentsivõime edetabelis püsib Eesti tehnoloogilise infrastruktuuri komponendi poolest keskmisel tasemel ehk 36. kohal.

IMD konkurentsivõime edetabelid näitavad, et mitmed tehnoloogilise infrastruktuuri indikaatorid on enam-vähem aastagusel tasemel. Interneti kasutajate arvu ja küberturvalisuse poolest püsib Eesti jätkuvalt heal positsioonil. Paremini võiks olla interneti keskmine kiirus ja kommunikatsioonitehnoloogia võiks paremini vastata ettevõtjate vajadustele. Varasemaga võrreldes on ettevõtjatel veidi kergem leida digitaaltehnoloogia oskustega spetsialiste, sealjuures heade inseneride tööle palkamine on jätkuvalt ettevõtete jaoks suureks probleemiks.

Tehnoloogilise infrastruktuuri tugevad ja nõrgad küljed

Tugevused

- Interneti kasutajate arv (1000 elaniku kohta, 12. koht, langus 1 koht)
- Lairibaühenduse abonentide arv (1000 elaniku kohta, 16. koht, langus 2 kohta)
- Küberturvalisuse hea tase (küsitlus, 20. koht, langus 4 kohta)

Nõrkused

- Kvalifitseeritud inseneride puudus (küsitlus, 62. koht, langus 1 koht)
- Digitaal/tehnoloogiaavaldkonna spetsialistide puudus (küsitlus, 43. koht, tõus 4 kohta)
- Avaliku ja erasektori nõrk koostöö tehnoloogia arengu küsimustes (küsitlus, 50. koht, langus 6 kohta)

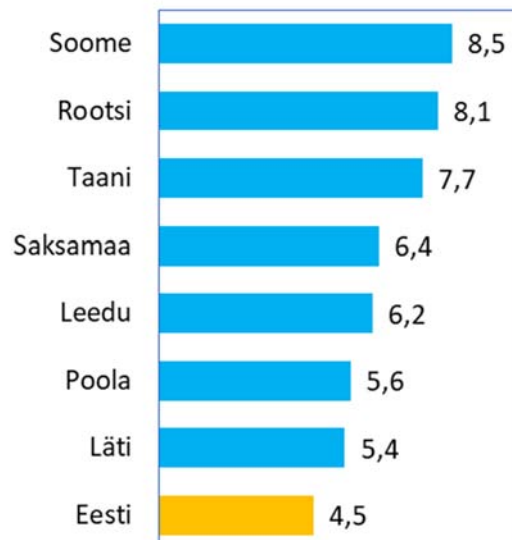
Interneti kasutajate arvu poolest püsisime IMD edetabelis aastagusel tasemel (12. koht). Ka lairibaühenduse abonentide arv 1000 elaniku kohta ei ole suuri muutusi toiminud (2021. a 16. koht, 2020. a 14. koht). Läänemere riikidest oli 2021. aastal kõige kiirem internetiühendus Taanis (5. koht), kellele järgnes Rootsi (7. koht). Nagu varemgi paikneb Eesti küberturvalisuse osa IMD konkurentsivõime tabeli esimeses kolmandikus (2021. a 20. koht, 2020. a 16. koht) ja Läänemere riikide seas püsime 4. kohal. Lähiriikidest kõige kõrgem turvalisus oli Soomes (5. koht). Aastaga halvenes märgatavalt Läti positsioon (2021. a 25. koht, 2020. a 14. koht, langus 11 kohta), sama kehtib ka Leedu kohta (2021. a 33. koht, 2020. a 24. koht, langus 9 kohta). Äriühenduste hinnangud tehnoloogia arengu finantseerimise kohta paranesid ning Eesti paikneb edetabeli esimeses pooles (2021. a 25. koht, 2020. a 36. koht, tõus 11. kohta).

Oluliselt halvemaks hindasid ettevõtjad kommunikatsioonitehnoloogia vastavust äri vajadustele (2021. a 40. koht, 2020. a 20. koht, langus 20. kohta). Aastaga nõrgenes avaliku ja erasektori koostöö tehnoloogia arengu küsimustes (2021. a 50. koht, 2020. a 44. koht, langus 6 kohta). Eesti konkurentsivõimet nõrgendab endiselt heade IT-spetsialistide vähesus, kuid olukord on muutunud mõnevõrra paremaks (2021. a 43. koht, 2020. a 47. koht). Läbi aegade on halvendanud Eesti rahvusvahelist

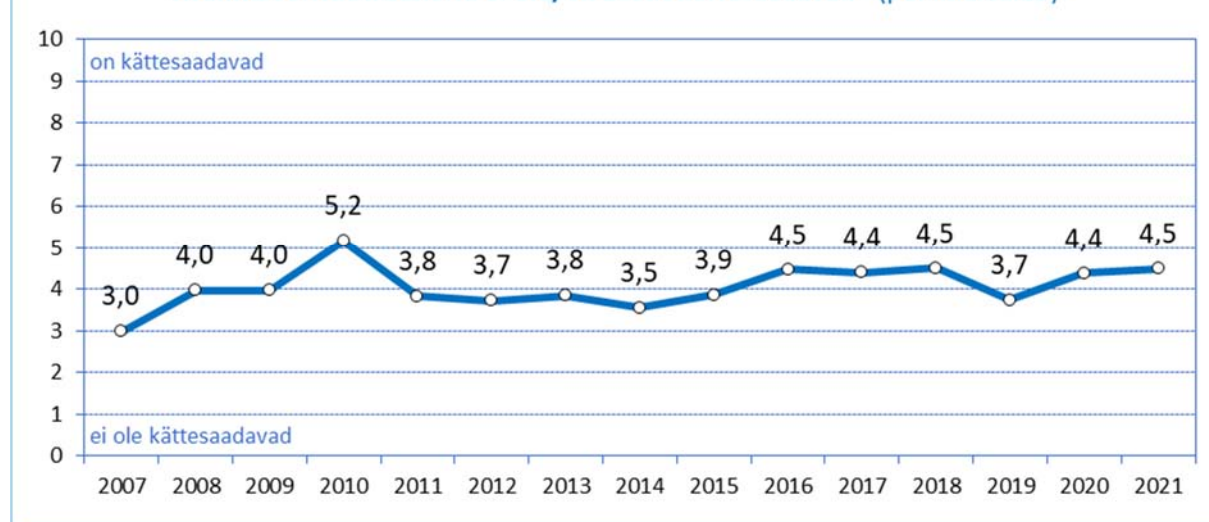

konkurentsivõimet kvalifitseeritud inseneride puudus, nende kättesaadavuse poolest püsime madalal 62. kohal. Läänemere riikide pingerea esikolmik on sama, mis aasta tagasi – seega kõige paremas olukorras on Soome, kes oli 64 riigi seas 1. kohal. Rootsi tõusis selle näitaja järgi 2. kohale (2020. a 10. koht). Leedu positsioon oli kahe koha võrra halvem kui aasta tagasi (2021. a 40. koht) ja Läti tõusis ühe koha võrra kõrgemale (2021. a 54. koht). Kõrgtehnoloogilise ettevõtluse arendamisel on tähtsaks tingimuseks kvalifitseeritud inseneride olemasolu. Olukorra parandamiseks 2015. aastal loodi programm Work in Estonia⁴. Programmi raames tutvustati Eestit esimestel aastatel hea töötamise ja elamise sihtriigina. Järgnevatel aastatel pöörati tähelepanu talentide vastuvõtmise ja kohanemise teenustele. 2018. aastal loodi Work in Estonia Rahvusvaheline Maja, mis pakub välisalentidele vastuvõtmise ja kohanemise teenuseid ning tööandjatele välisvärbamise alast nõustamist. Lisaks eeltoodule on olemas EAS-i ja Kredexi ühendorganisatsiooni programmi Work in Estonia välisspetsialistide kaasamise tegevuskava aastateks 2022–2025, mis keskendub lisaks IT-spetsialistidele ka inseneride värbamisele, kuna Eesti ülikoolilõpetajad katavad järgneva kümne aasta jooksul vaid kolmandiku töötleva tööstuse inseneride vajadusest. Eeltoodust lähtudes on välisspetsialistide suurem kaasamine üks strateegilistest eesmärkidest, mis leevendaks aastaid kestnud kvalifitseeritud tööjõu puudust selles valdkonnas.

Kvalifitseeritud insenerid ei ole/on kättesaadavad (2021, punktid 0...10)

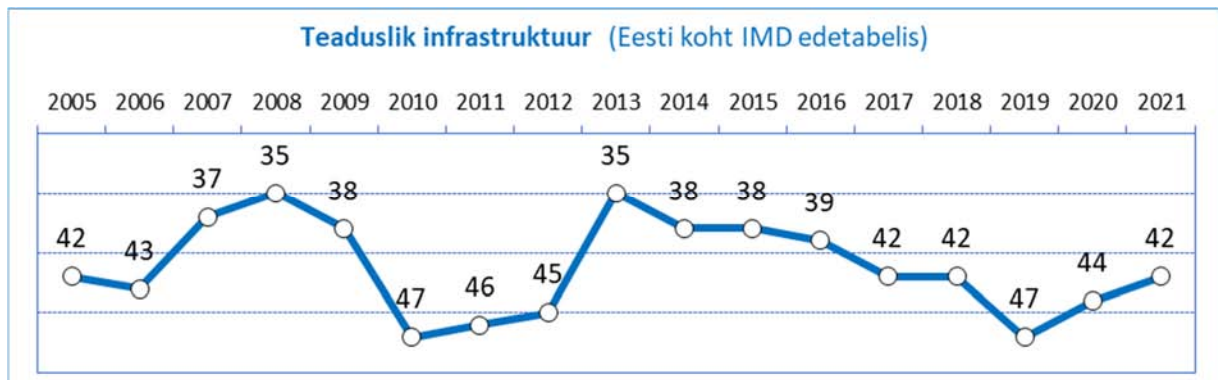
Kvalifitseeritud insenerid ei ole/on Eestis kättesaadavad (punktid 0...10)

⁴ eas.ee/välisvärbamine

4.4.3. Teaduslik infrastruktuur

Teadusliku infrastruktuuri komponendi osas tõusis Eesti IMD konkurentsivõime edetabelis 42. kohale, mis on 2 koha võrra parem positsioon kui aasta tagasi.

Vaatamata sellele, et ärijuhtide hinnangud teadusliku infrastruktuuri osas tõusid IMD edetabelis 2 koha võrra kõrgemale võrreldes aastatagusega, on see jätkuvalt Eesti riigi infrastruktuuri kõige nõrgem komponent (2021. a 42. koht, 2020. a 44. koht).

Teadusliku infrastruktuuri tugevad ja nõrgad küljed:

Tugevused

- Suuremad kulutused teadus- ja arendustegevusele (% SKP-st, 23. koht, tõus 3 kohta)
- Erasektori kulutused teadus ja arendustegevusele (% SKP-st, 27. koht, tõus 9 kohta)
- Teadlaste arv 1000 elaniku kohta (27. koht, langus 1 koht)

Nõrkused

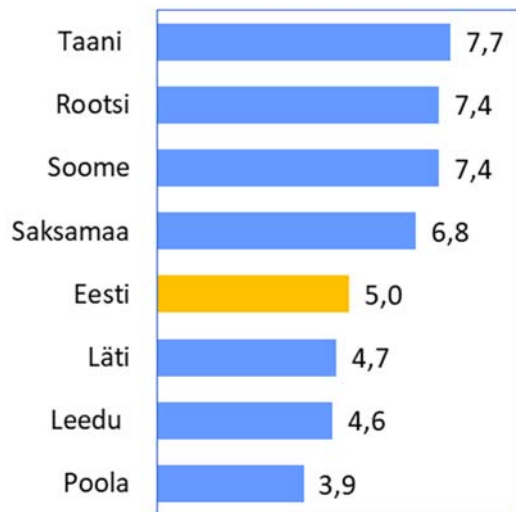
- Avaldatud teadusartiklite vähesus (58. koht, langus 2 kohta)
- Teadus- ja arenduskulutuste väike maht (55. koht, koht ei muutunud)
- Patenditaotluste vähesus (55. koht, koht ei muutunud)
- Teadus- ja arendustöötajate arv äriettevõtetes (53. koht, koht ei muutunud)
- Teadus- ja arendustöötajate vähesus (49. koht, langus 1 koht)
- Teadmiste ülekanne ülikoolidest ettevõtlussektorisse võiks parem olla (36. koht)

Eesti kui väikeriik on jätkuvalt absoluutnäitajate järgi (kulutused teadus-arendustööle, teadustöötajate arv, patenditaotluste hulk) riikide edetabelite teises osas, kuid vastavate suhtarvude järgi püsib pingeridade keskel. IMD andmetest nähtub, et Eesti panus teaduse arengusse on nii kulutuste kui inimeste arvu poolest väike, samas kulutused teadus ja arendustööle tehtud kulutused SKP suhtes suurenesid ning Eesti paikneb edetabelis 23. kohal (2020. a 26. koht). Teadustöötajate arvu poolest elaniku kohta püsib Eesti 29. kohal. Patenditaotluste arv on endiselt väike (2021. a 55. koht), kuid nende arvu poolest elaniku kohta paikneb Eesti 64 riigi pingerea keskel (32. koht). Ärijuhtide arvamused intellektuaalse omandi kaitse toimimise kohta halvenesid (2021. a 33. koht, 2020. a 25. koht). Ettevõtjate hinnangud innovatsiooni toetavatele seadustele paranesid aastatagusega võrreldes (2021. a 35. koht, 2020. a 42. koht). IMD konkurentsivõime tabeli kohaselt teadmiste liikumine ettevõtete ja ülikoolide vahel on arenenud kõige rohkem Šveitsis. Läänemere riikidest on see suuremaks konkurentsieeliseks Põhjamaades ja seda eelkõige Taanis, teisel kohal on Rootsi ning kolmandal Soome.

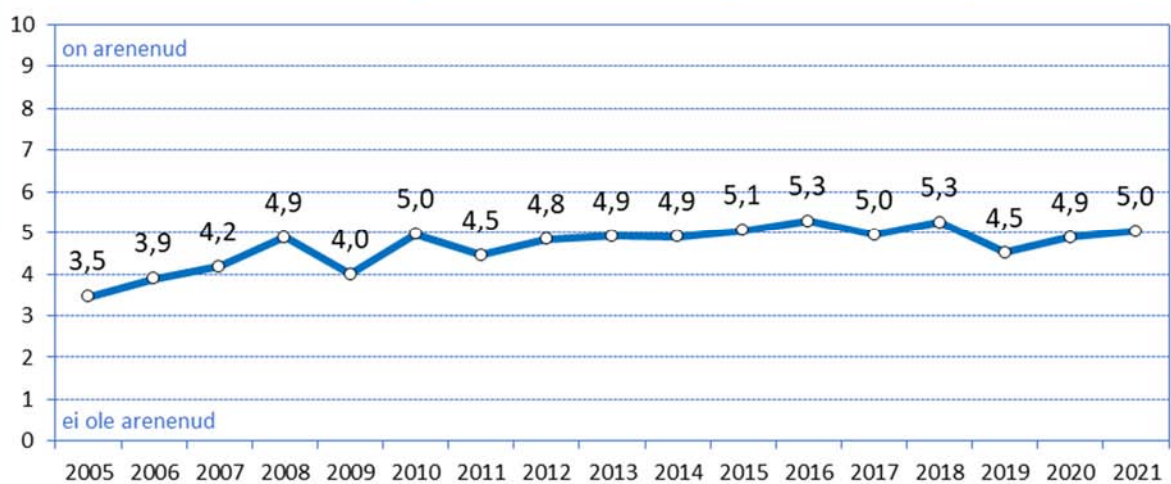
Eesti ärijuhtide hinnangul paranes teadmiste liikumine ettevõtete ja ülikoolide vahel, mis lubas Eestil tõusta Balti riikide seas esikohale (2021. a 36. koht, 2020. a 42. koht). Ka Läti positsioon oli kõrgem kui aasta tagasi (2021. a 39. koht, 2020. a 41. koht), samal ajal Leedu positsioon halvenes (2021. a 42. koht, 2020. a 34. koht). Aastaga halvenes olukord ka Poolas (2021. a 57. koht, 2020. a 43. koht) ning Saksamaa püsis peaaegu samal tasemel, mis 2020. aastal (vastavalt 14. koht).

Kuigi IMD edetabel näitab, et Eesti ettevõtete ja ülikoolide koostöö tasapisi paraneb, on mõlemal poolel probleeme, mis vajavad lahendusi. Olukorra parandamiseks allkirjastasid Tartu Ülikool, TalTech, Teadus- ja ärilinnak Tehnopol ning Tartu teaduspark koostöömemorandumi⁵, milles lepiti kokku luua pika arengutsükliga teaduspõhise ettevõtluse arengut toetav platvorm, mis aitab tõsta Eesti rahvusvahelist tuntust tehnoloogia riigina, tuua riiki suuri ettevõtteid ning kasvatada teadus- ja arendustegevuse alast koostööd Eesti kõrgkoolide ja ettevõtete vahel.

Teadmiste liikumine ei ole/on arenenud ettevõtete ja ülikoolide vahel (2021, punktid 0...10)

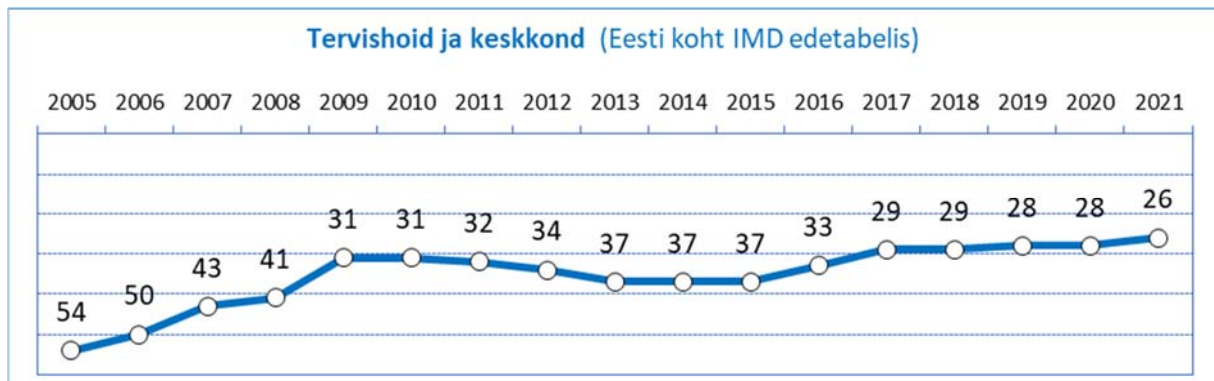
Teadmiste liikumine Eestis ei ole/on arenenud ettevõtete ja ülikoolide vahel (punktid 0...10)

⁵ www.tehnopol.ee

4.4.4. Tervishoid ja keskkond

Tervishoiu ja keskkonna komponendi osas on Eesti 64 riigi seas 26. kohal, mis on eelmise aastaga võrreldes 2 koha võrra parem positsioon.

Tervishoid ja keskkond mõjutavad tugevalt konkurentsivõimet, tagades riigi jätkusuutlikkust elujõulise tööjõu, eluterve ja puhta keskkonna näol. Eesti positsiooni pingereas on tõstnud ettevõtjate paranenud hinnangud elukvaliteedile ja üldine suundumus keskkonnasõbralikkuse poole.

Tervishoiu ja keskkonna tugevad ja nõrgad küljed

Tugevused

- Madal peenosakeste saaste (3. koht, tõus 3 kohta)
- Suur biokapatsiteet (5. koht, tõus 1 koht)
- Madalal tasemel väikelaste suremus (5. koht, tõus 4 kohta)
- Jätkusuutlik areng on ettevõtetele oluline (küsitlus, 20. koht, langus 7 kohta)
- Avaliku sektori suhteliselt suured kulutused tervishoiule (% kogu tervishoiu kulutustest, 22. koht, langus 2 kohta)

Nõrkused

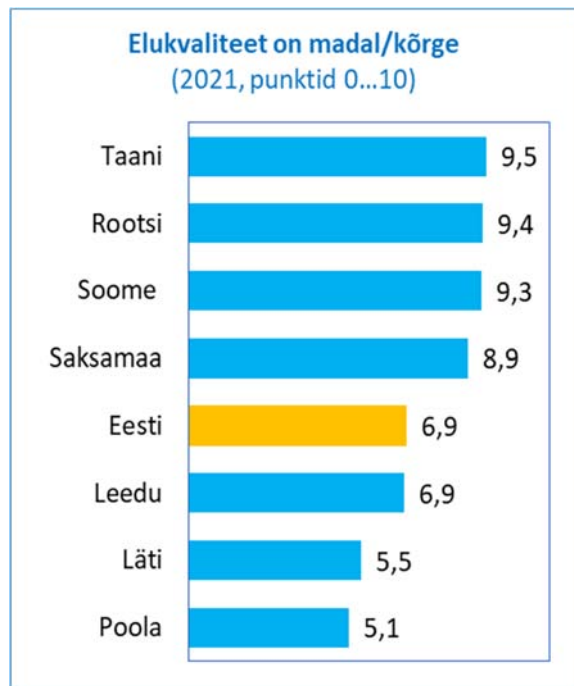
- SKP suhtes liialt väikesed kulutused tervishoiule (% SKP-st, 38. koht, tõus 3 kohta)
- Keskmisest lühem eluiga ja vähem tervelt elatud aastaid (vastavalt 34. koht, koht ei muutunud ja 36. koht, langus 3 kohta)
- Majanduse energiamahukus (33. koht, koht ei muutunud)
- Reostusprobleemid mõjuvad majandusele takistavalt (küsitlus, 39. koht, langus 1 koht)
- Suur ökoloogiline jalajälg (54. koht, koht ei muutunud)
- Suur CO₂ emissioon (SKP suhtes) (51. koht, koht ei muutunud)

Energia tarbimise intensiivsus väheneb enamikes riikides ja ka Eestis energia tarbimine ühe ühiku SKP tootmiseks on samuti langenud, kuid püsib jätkuvalt suur (33. koht, tõus 3 kohta). Põlevkivi Eesti peamise energiaallikana tekitab suuri keskkonnaprobleeme. Riik ja ettevõtjad teevad jätkuvalt pingutusi vähendamaks põlevkivi kasutamist ja järjest enam liigub Eestis energia tootmine keskkonnasõbralikumasse suunas ning taastuvate energiaallikate kasutamise osakaal kasvab (21. koht). Seevastu nii veekasutuse kui ka CO₂ emissiooni näitajad SKP suhtes püsivad kõrged (vastavalt 50. ja 51. koht). Ohutult käideldud reovee näitajate järgi oleme riikide pingereas 15. kohal ja Eesti reoveest puhastatakse ca 92%. Peenosakeste heite kogus õhusaastes on madal (3. koht). Kokkuvõtlikult on aga Eesti ökoloogiline jalajälg suur, asume riikide edetabelis 54. kohal ja seda eelkõige tingitud põlevkivienergeetika tekitatud saastest. Reostusprobleemide pärssivat mõju majanduse arengule hindavad ettevõtete juhid mõnevõrra suuremaks kui eelmistel aastatel ja langesime riikide arvestuses ühe koha võrra (hinne 5,34 punkti maksimaalsest 10 punktist, 39. koht). Eesti äriühingute hinnangul on säästva arengu olulisus ettevõtetele jaoks vähenenud (hinne 6,84 punkti, 20. koht, langus 7 kohta). Keskkonnakaitsealaste seaduste piiravat mõju konkurentsivõimele hindavad ettevõtjad eelmise aastaga võrreldes väiksemaks (hinne 6,03 punkti). Keskkonnakaitsealased seadused takistavad teiste

riikide konkurentsivõimet ettevõtjate hinnangul vähem, mis annab neile suurema konkurentsieelise ning asetab Eesti riikide võrdluses 37. kohale, langus 5 kohta.

Tervishoiu kogukulud SKP suhtes küll kasvasid (38. koht, tõus 3 kohta), kuid on teiste riikidega võrreldes endiselt väikesed. Madalate tervishoiukulude tõttu on tervishoiuteenuste kättesaadavus jätkuvalt halb: ravijärjekorrad on pikad, arstiabi teenus jaguneb riigis ebaühtlaselt ning arstiabi (eriti eriarstiabi, hambaravi) kättesaadavus langeb. Aastad 2020 ja 2021 olid pandeemia aastad, mil suured koroonaviiruse ravikulud koormasid niigi pingelist Haigekassa eelarvet.

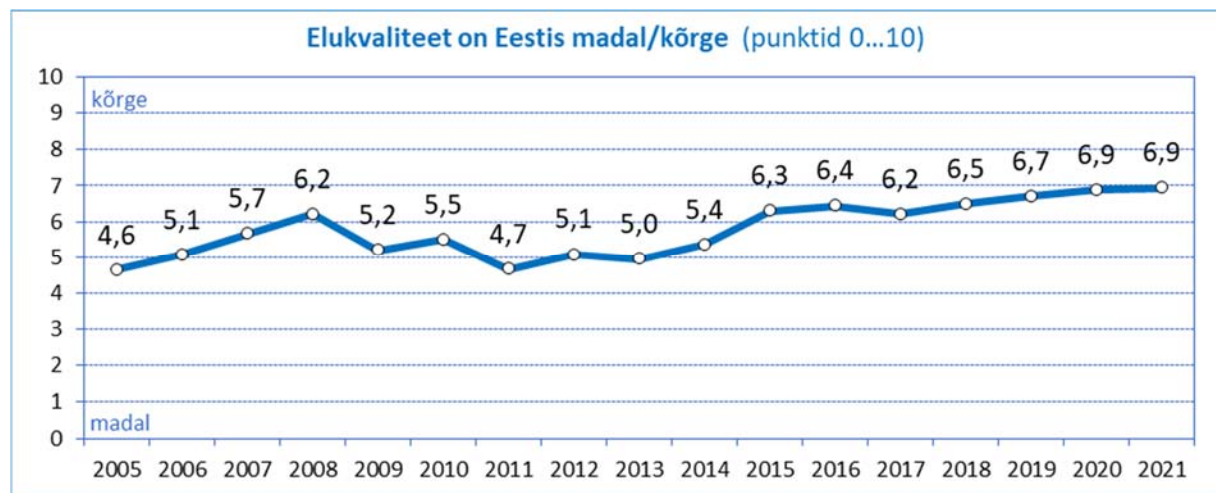
Tervishoiu infrastruktuuri hindasid ettevõtjad eelmise aastaga samale tasemele, kuid riikide arvestuses langesime 4 kohta (33. koht, 6,5 punkti). Väikelaste suremuse näitaja püsib madal ja oleme riikide võrdluses 5. kohal (tõus 4 kohta).

Eestis on oodatav keskmine eluiga sünnimomendil 78,8 aastat (2019. aasta, 34. koht). Põhjamaadega võrreldes on see ca 2–4 aasta võrra lühem, teistest Balti riikidest ca 3–3,5 aastat pikem. Keskmine eluiga sünnimomendil oli Eestis Statistikaameti andmetel 2020. aastal samuti 78,8 aastat. Keskmise eluea näitaja sünnimomendil langes vähesel määral meeste oodatava eluea languse tõttu sünnimomendil, naiste keskmise eluea näitaja sünnimomendil ei muutunud. Tervena elatud aastate näitaja püsis 2020. aastal eelneva aasta tasemel (69,1 aastat, 36. koht, langus 3 kohta). Enamikest Euroopa riikidest on Eesti näitaja madalam, kuid kõrgem kui teistes Balti riikides. Inimeste eluiga on küll pikem, kuid lisanduvad aastad elatakse endiselt tõsiste terviseprobleemidega, mis vähendab võimalust osaleda tööjõuturul ning kasvatab kulutusi tervishoiule.

Elukvaliteet Eestis on ettevõtjate hinnangul jätkuvalt paranemas ja sai senini kõrgeima hinnangu, mis asetab Eesti edetabeli keskele (32. koht, hinne 6,93 punkti, tõus 2 kohta).

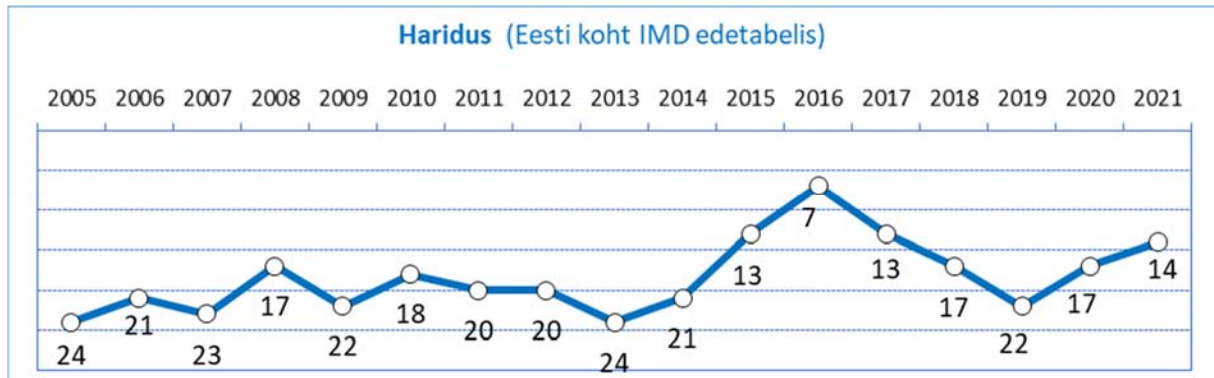
Läänemere riikidest on elukvaliteedi näitaja järgi kõige kõrgemal kohal Taani (9,5 punkti, 4. koht), järgneb Rootsi (9,37 punkti, üldedetabelis 7. koht). Aastaga paranesid ettevõtete juhtide hinnangud elukvaliteedile kolmest Balti riigist vaid Eestis ning Läänemere riikide pingereas edestas Eesti Leedut ja Lätit. Leedu on üldedetabelis 2 koha võrra ja Läti 12 koha võrra madalamal (vastavalt 34. koht, langus 3 kohta, 6,86 punkti ja 44. koht, langus 3 kohta, 5,5 punkti) positsioonil kui Eesti.

4.4.5. Haridus

Hariduse koondindikaatori osas jätkas riikide võrdluses Eesti tõusu juba teist aastat, parandades oma positsiooni 3 koha võrra ja jõudes 14. kohale. See annab tunnistust Eesti haridusvaldkonna arenemisest õiges suunas ja sellega kaasnevas positiivsest panusest Eesti konkurentsivõime suurenemisse.

Haridus mängib olulist rolli riigi konkurentsivõime hoidmisel ja parandamisel. Kõrgemalt haritud inimesed aitavad luua suuremat lisandväärtust ja tõsta elanike heaolu. Konkurentsivõime tõusu eelduseks on see, et tõuseb ka hariduse kvaliteet, mida soodustab laiem rahvusvaheline väljund nagu välistudengite õppimine Eestis kui ka Eesti tudengite õppimine välismaal.

Hariduse valdkonna tugevad ja nõrgad küljed

Tugevused

- Head tulemused PISA testides (4. koht 2018. aastal)
- Avaliku sektori kulutused haridusele (% SKP suhtes, 9. koht, langus 1 koht)
- Põhi- ja keskkooliharidus vastab konkurentsivõimelise majanduse nõuetele (küsitlus, 15. koht, langes 3 kohta)
- Palju Eesti tudengeid omandab haridust välismaal (15. koht, langus 1 koht)
- Ülikooliharidus vastab põhiliselt konkurentsivõimelise majanduse nõuetele (küsitlus, 22. koht, langes 2 kohta)
- Kõrgharidusega naiste suur osakaal (11. koht 25–65 aastaste naiste hulgas 2019. aastal)

Nõrkused

- Suhteliselt suur õpilaste arv ühe õpetaja kohta keskkoolihariduses (36. koht 2018. aastal)
- Juhtimisalane haridus ei vasta täiel määral äriühingute vajadustele (küsitlus, 33. koht, langes 9 kohta)
- Vähemalt kolmanda taseme hariduse (kõrghariduse) omandanud 25–34 aastaste inimeste suhteliselt väike osakaal elanike hulgas (33. koht 2019. aastal)
- Avaliku sektori kulutused ühe õpilase kohta on mõnevõrra madalamad parimate riikidega võrreldes (27. koht 2018. aastal)

Kuigi Eesti positsioon on haridusvaldkonna koondnäitajate järgi riikide võrdluses paranenud ja kuulub mitme haridusparameetri osas parimate hulka, on mitmed Eesti haridusega seotud näitajad ja hinnangud varasema aastaga võrreldes halvenenud. Suhteliselt eesotsas on Eesti avaliku sektori hariduskulutuste osakaalu osas SKP-sse (6% 2019. aastal ja 9. koht), kuigi näiteks kulutustega ühe õppuri kohta jääme oluliselt madalamale tasemele (27. koht 2018. aastal). Eesti hariduse tugevust kinnitavad ka PISA testide tulemused ja selle järgi paikname IMD edetabeli eesotsas (4. koht 2018. aastal).

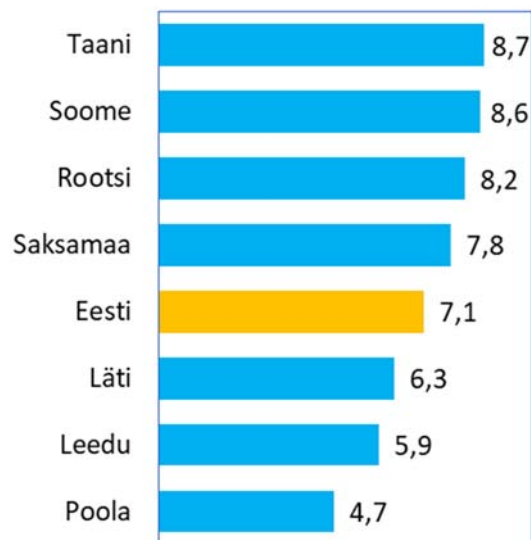
Eesti põhi- ja keskkoolihariduse vastavus konkurentsivõimelise majanduse vajadustele on äriühingute hinnangute järgi riikide edetabelis 15. kohal, langedes siiski 2020. aastaga võrreldes 3. kohta. Nimetatud näitaja osas juhib riikide edetabelit Soome, samas paikneb Leedu 35. ja Läti 36. kohal.

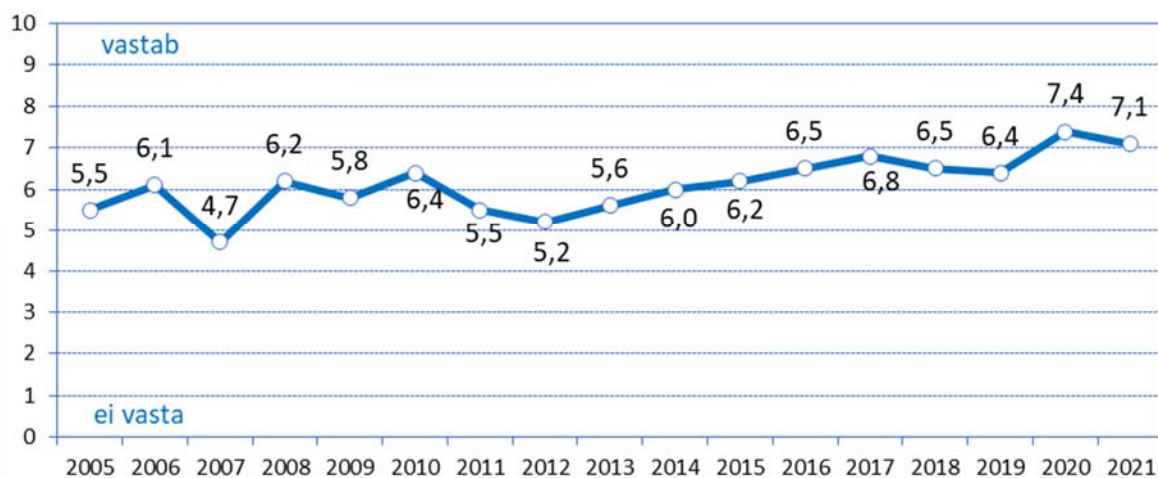
Ülikooliharidusele antud hinnangud näitavad, et Eestis vastab see põhiliselt konkurentsivõimelise majanduse nõuetele, kuigi potentsiaali parandamiseks on. Eesti sai 2021. aasta küsitluses 7,1 punkti 10-st (aasta varem 7,4 punkti), saavutades riikide pingereas 22. koha. Heal positsioonil on Eestil kõrgharidusega naiste suure osakaalu järgi (2019. aastal 51,8% 25–65 aastastest naistest ja 11. koht), Eestist eespool oli Läänemere riikidest vaid Soome (53,5% ja 7. koht). Samal ajal jäi Eesti positsioon teiste riikidega võrreldes tagasihoidlikumaks kõrghariduse omandanud kuni 34-aastaste elanike osatähtsuse järgi (42,8% ja 33. koht). Selles kategoorias olid Leedul ja Lätil tulemused paremad (vastavalt 12. ja 30. koht), samas Soomel jällegi kehvemad (35. koht).

Kahjuks on ettevõtjate hulgas tehtud küsitluse põhjal toimunud viimasel aastal tagasimineku juhtimisalase hariduse vajadustele vastavuse küsimuses, mida näitab langemine Eesti langemine 33. kohale riikide võrdlustabelis (2020. aastal oli Eesti 24. kohal). Välisstudengite suhtarvult elaniku kohta oli Eesti 2018. aastal riikide pingereas suhteliselt keskel – 25. kohal. Haridus- ja Noorteameti andmetel on 2021/2022 õppeaastal Eesti kõrgkoolides tasemeõppes 5072 välisüliõpilast, mida on 164 võrra vähem kui eelnenud aastal⁶. Vaatamata välisstudengite arvu mõningasele vähenemisele, kasvas nende vastuvõtt varasema aastaga võrreldes 20% – kui 2020/21 õppeaastal võeti vastu 1450 välisstudengit, siis 2021/22 õppeaastal 1748 välisstudengit. Välisstudengite Eestisse õppimaasumist on mõjutanud nii ülemaailmne tervisekriis kui ka aina tihedam konkurents riikide vahel. Välisstudengite osakaal kogu tudengkonnast kasvas pidevalt kuni 2019. aastani, kui see moodustas 12,2%, 2021. aastaks oli see langenud 11,4%-le. Siiski on Eesti välisüliõpilastele jätkuvalt atraktiivne riik, mida näitab ka tudengite vastuvõtunumbrite jõudmine koroonaeelsele tasemele. Samas tuleb järjepidevalt pingutada Eesti kõrghariduse tutvustamisel mujal maailmas, et tiheda konkurentsi tingimustes rohkem välisstudengeid Eestisse õppima saada.

Ülikooliharidus ei vasta/vastab majanduse vajadustele (2021, punktid 0...10)

Ülikooliharidus Eestis ei vasta/vastab majanduse vajadustele (punktid 0...10)

⁶ Haridus- ja Noorteamet, pressiteade 17.12.2021 „Välisstudengite arv Eesti kõrgkoolides püsib mullusega samal tasemel“

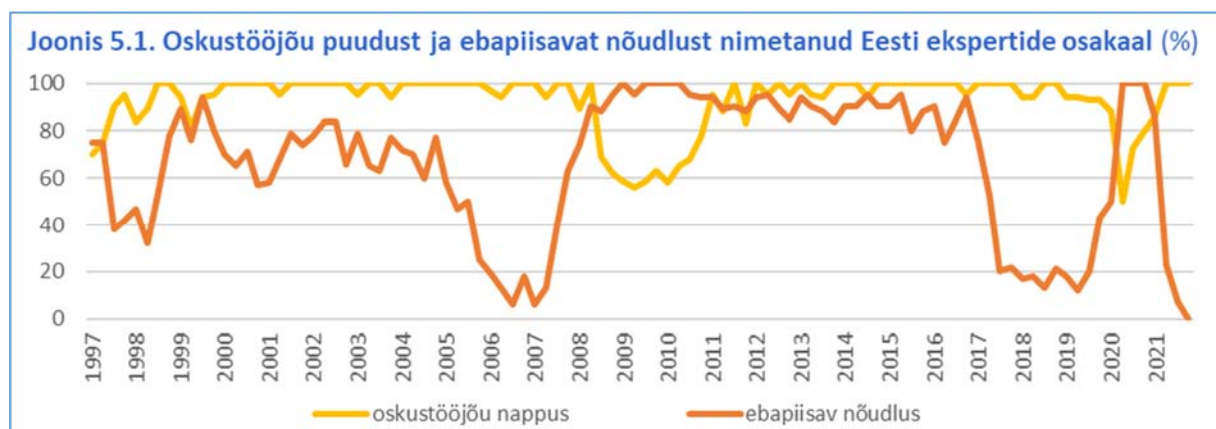
5. EESTI MAJANDUSARENGUT TAKISTAVAD TEGURID

Eesti majandusekspertide⁷ hinnangul on Eesti arengut viimastel aastakümnetel enim takistanud oskustööjõu puudus (tabel 5.1 ja joonis 5.1). Vaid majanduskriiside tingimustes (2008/2009. a ja 2020. a) on see probleem oma teravust kaotanud.

Majanduskasvu aeglustumine 2019. aastal ja COVID-19 kriisist põhjustatud majanduslangus 2020. aastal tõi esile vähese nõudluse probleemi. Majanduskasvu taastumisel 2021. aastal nõudlus enam probleemiks ei olnud ja taas oli suurimaks kitsaskohaks oskustööjõu nappus. Teiste Eesti ees seisvate oluliste probleemidena nimetati ekspertide poolt 2021. aastal vähest innovatsiooni ja rahvusvahelise konkurentsivõime vähesust. Usaldus valitsuse majanduspoliitika suhtes 2021. aastal oluliselt suurenes. Inflatsiooni kasvades ja väga erineva palgakasvuga erinevatel ametialadel on probleemiks saanud sissetulekute ebavõrdsuse suurenemine.

Tabel 5.1. Eesti ekspertide hinnangul riigi ees seisvatele probleemidele
(detsembri küsitlus, % ekspertidest, kes antud tegurit nimetasid)

	2017	2018	2019	2020	2021
Vähene usaldus valitsuse majanduspoliitika suhtes	84	64	79	53	21
Ebapiisav nõudlus	22	21	43	100	0
Vähene innovaativsus	100	94	100	60	57
Infrastruktuuri mahajäämus	39	43	38	20	36
Rahvusvahelise konkurentsivõime vähesus	94	87	64	53	50
Kaubandustökked ekspordile	29	44	29	33	23
Oskustööjõu puudus	100	100	93	80	100
Juriidilised ja administratiivsed takistused äritegevusele	31	31	8	27	15
Ebasoodne keskkond välisinvestoritele	19	27	8	27	15
Kapitali vähesus	11	7	7	7	7
Keskpanga poliitika vähene usaldusväärsus	0	0	0	0	15
Võlgade ebaefektiivne haldamine	22	14	15	20	23
Sissetulekute ebavõrdsuse suurenemine	33	14	31	47	71
Poliitiline ebastabiilsus	29	23	50	53	15
Korruptsioon	29	27	17	27	15
KOKKU	642	596	582	607	463

⁷ EKI majandusekspertide paneel. Küsitluste tulemused leiab kvartaalsetest väljaannetest „Konjunktuur“

Kuna oskustööjõu puudus on Eesti jaoks läbi aastate olnud murekohaks, siis on oluline vaadata kuidas on tööturuga olukord teistes riikides. Üheks regulaarselt ilmuvaks rahvusvaheliseks ülevaateks, mis annab rohkem taustainformatsiooni erinevate riikide tööturgude kitsaskohtadest, on IMD poolt koostatav World Talent Ranking. 2021. aastal asus Eesti selles reitingus⁸ 19. kohal 64 riigi hulgas (vt tabel 5.2) ja aastaga koht ei muutunud. Alates 2015. aastast on Eesti parandanud oma positsiooni 9 koha võrra. IMD reiting tugineb kolmele sambale: haridusse ja tööjõu arendamisse tehtud investeeringud, riigi atraktiivsus tööjõule ja tööturu tegelik olukord. Eesti positsioon halvenes mõnevõrra I ja II samba osas ja paranes III samba osas. Haridusse ja tööjõu arendamiseks tehtavate investeeringute samba osas oleme 12. kohal ning langus aastaga oli 2 kohta. Riigi atraktiivsuse osas oleme 20. kohal (aastaga langesime 1 koha) ja tööturu tegeliku olukorra osas oleme 29. kohal (aastaga tõusime 3 kohta). Viimase 7 aastaga on Eesti muutunud nii kohalikule kui välistööjõule oluliselt atraktiivsemaks ja siin oleme oma positsiooni parandanud 20 koha võrra. Ka lõpptulemus – tööturu tegelik olukord on nende aastatega paranenud 13 kohta.

Tabel 5.2. Eesti positsioon IMD oskustööjõu uuringus aastatel 2015–2021 (koht 64 riigi hulgas)

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
KOKKU	28	26	29	28	27	19	19
Haridusse tehtud kulutused (I sammas)	12	13	14	16	21	10	12
Riigi atraktiivsus kohalikule ja välistööjõule (II sammas)	40	35	38	33	23	19	20
Tööturu olukord (III sammas)	42	34	35	31	35	32	29

Maailma riigid võib tinglikult jagada nelja gruppi:

- riigid, kes panustavad tagasihoidlikult haridusse ja tööjõu arendamisse, ei ole tööjõule atraktiivsed ja kus tööturu olukord on halb (näiteks Brasiilia, Mehhiko, Indoneesia jne);
- riigid, kes panustavad tagasihoidlikult haridusse ja täiendkoolitusse, kuid on tänu muudele teguritele (huvitav maa, hea kliima) või läbi valitsuse atraktiivse immigratsioonipoliitika või tänu demograafilisele situatsioonile (suur sündimus) saavutanud selle, et tööturul suuri probleeme ei ole (Iirimaa, Singapur, AÜE jne);
- riigid, kes panustavad haridusse ja tööjõu arendamisse ja kus atraktiivsus ning tööturu olukord on hea (Taani, Šveits, Rootsi jne);
- riigid, kes panustavad aktiivselt haridusse ja tööjõu arendamisse, kuid kelle atraktiivsus on keskpärane ja tööturul olukord kehvapoolne (Eesti, Läti, Leedu, Ukraina jne).

Võrreldes paljude teiste riikidega, on Eestil suhteliselt suur negatiivne lõhe haridusse tehtud investeeringute ja tööturu tegeliku olukorra vahel. Sama olukord on Lätis.

⁸ IMD World Talent Ranking 2021.

Tabel 5.3. Riikide positsioon IMD oskustööjõu uuringus 2021. a

Kokku riigi koht	Riik	Kokku riigi koht	Riik	Kokku riigi koht	Riik
1	Šveits	23	AÜE	45	Poola
2	Rootsi	24	Küpros	46	Ukraina
3	Luksemburg	25	Prantsusmaa	47	Venemaa
4	Norra	26	Portugal	48	Tšiili
5	Taani	27	Sloveenia	49	Horvaatia
6	Austria	28	Malaisia	50	Indoneesia
7	Island	29	Leedu	51	Rumeenia
8	Soome	30	Läti	52	Slovakkia
9	Holland	31	Katar	53	Türgi
10	Saksamaa	32	Hispaania	54	Argentiina
11	Hong Kong	33	Kreeka	55	Kolumbia
12	Singapur	34	Korea	56	India
13	Belgia	35	Itaalia	57	Filipiinid
14	USA	36	Hiina	58	Bulgaaria
15	Kanada	37	Tšehhi	59	Mehhiko
16	Taiwan	38	Saudi Araabia	60	Brasiilia
17	Iirimaa	39	Jaapan	61	Mongoolia
18	Uus Meremaa	40	Jordaania	62	Peruu
19	Eesti	41	Kasahstan	63	Lõuna Aafrika
20	Austraalia	42	Ungari	64	Venetsueela
21	Suurbritannia	43	Tai		
22	Iisrael	44	Botswana		

Haridusse ja täiendkoolitusse tehtud investeeringute osas on Eesti 64 riigi hulgas 12. kohal. Eestis on naised hästi kaasatud tööturule (9. koht), haridusele eraldatud osa on SKP suhtes piisavalt suur (9. koht) ja hästi on korraldatud töötajate täienduskoolitus (16. koht). Hariduse teisel tasemel võiks olla enam õppejõude õpilaste kohta (35. koht) ja tervishoiu infrastruktuur võiks olla parem (33. koht).

Tööturu atraktiivsuse osas on Eesti 20. kohal. Hea tööjõu leidmine on ettevõtetele oluline (18. koht) ja elu ei ole liialt kallis (15. koht). Probleemideks on juhtide madalad palgad (47. koht) ja ajude väljavool (33. koht).

Tööturu olukorra poolest oleme 29. kohal. Positiivsena paistab Eesti silma PISA testide heade tulemuste poolest (4. koht). I ja II taseme hariduse vastab meie ühiskonna vajadustele (15. koht). Eesti nõrkuseks on aga kvalifitseeritud tööjõu nappus. Ettevõtjate hinnangul on kvalifitseeritud tööjõu kättesaadavus halb (62. koht) ning viimaste aastatega pole siin mingit paranemist toimunud. Ei jätku hea haridusega töötajaid kriitilise tähtsusega töökohtadele (rahvusvahelise kogemusega tippjuhid, finantsjuhid, müügijuhid, IT-spetsialistid jne).

Eesti on jõudnud majandusarengus staadiumi, kus tootlikkuse kasvuks on määrava tähtsusega tööjõu hea kvalifikatsioon ja investeeringud innovatsiooni. Samas ei lisandu demograafilise olukorra tõttu lähiaastatel tööturule piisavalt uut haritud tööjõudu ja eriti napib IT ning inseneri erialade spetsialiste. Riigi jaoks peaks olema eraldi prioriteediks suurendada tehniliste erialade populaarsust ja lisada

õppekohti, et suurendada selles valdkonnas õppivate ja lõpetavate tudengite hulka. Sageli saab tehnikaerialade väike populaarsus alguse juba põhikoolist, kus napib häid reaalinete õpetajaid.

Oskustööjõudu napib paljudes maailma riikides. Seega on lähiaastate võtmeküsimuseks, kuidas suurendada riigi atraktiivsust, et vältida ajude äravoolu ja olla huvipakkuv sihtmaa vajalikele välismaa spetsialistidele. Riigi muudavad atraktiivseks arenenud majandus, õigusriigi põhimõtete järgimine, madal korruptsioonitase, arenguvõimalusi pakkuv keskkond, hea infrastruktuur, kõrge elatustase. Pehmemad sotsiaalsed väärtused, turvatunne, riigi kuvand maailmas, huvitav kultuurielu ja sõbralik suhtumine omavad sama suurt tähtsust kui teenitav palk.

2022. aastal puhkenud sõda Ukrainas, meie naabri Venemaa agressiivne käitumine ja suur sõjapõgenike laine ei muuda olukorda Eesti tööturul lihtsamaks.

6. EESTI POSITSIOON RAHVUSVAHELISTES REITINGUTES

Kiirustavas ja informatsioonist üleküllastunud maailmas on aina populaarsem koostada riikide kohta mitmesuguseid reitinguid ja indekseid, kus vastavalt analüüsitava teemale on koondatud kokku palju kvalitatiivseid ja kvantitatiivseid näitajaid. Sellised reitingud võimaldavad kasutajatel kiiresti saada terviklikku pilti riikide tugevustest ja nõrkustest ning riikide arengutasemest ja arengutrendidest.

Lisame valiku **rahvusvaheliste reitinguagentuuride ja analüüsikeskuste** hinnanguid, mis iseloomustavad Eesti majandusolukorda 2021. või 2020. aastal, võrreldes teiste riikidega:

- **Rahvusvaheline konkurentsivõime reiting** (IMD)
IMD World Competitiveness Yearbook 2021. 26. koht 64 riigi võrdluses (juuni 2021). Võrreldes aasta varasemaga on Eesti kahe koha võrra tõusnud.
- **Digitaalse arengutaseme indeks** (IMD)
IMD World Digital Competitiveness Ranking 2021. 25. koht 64 riigi võrdluses (sept 2021). Võrreldes eelmise aastaga on Eesti koht nelja võrra langenud.
- **Globaalne konkurentsivõime reiting** (WEF)
The Global Competitiveness Report 2021. Network Readiness indeks: Eesti asub 21. kohal 130 riigi hulgas.
- **Rahvusvaheline majandusvabaduse indeks** (The Heritage Foundation)
Index of Economic Freedom. 7. koht 177 riigi võrdluses (2022). Hindamise aluseks on kaubanduspoliitika, riiklik sekkumine, rahanduspoliitika, musta turu osakaal majanduses jne. Võrreldes möödunud aastaga on Eesti kolme koha võrra tõusnud.
- **Rahvusvaheline pikaajaliste väliskohustuste täitmise võimet iseloomustav reiting** (S&P).
Reitinguagentuur Standard & Poor's (S&P) jättis 2022. aasta alguses Eesti riigireitingu AA– (väljavaade negatiivne) tasemele. Aluseks on riigis läbiviidud struktuurireformid, otseinvesteeringute maht, fiskaal- ja rahapoliitika.
- **Rahvusvaheline korruptsioonitajumise indeks** (Transparency International)
Corruption Perception Index 2021. Eesti jagab 13.–17. kohta 180 riigi edetabelis. Esikohal olevas riigis on korruptsioon väikseim. Eesti positsioon aastaga paranes ühe astme võrra.
- **Doing Business** (World Bank Group)
14. koht 212 riigi arvestuses (2021). Riigid on reastatud selle järgi, kus on kergem ettevõtlust alustada ning sellega tegeleda. Võrreldes varasema aastaga Eesti tõusis neli kohta.
- **Inimarengu indeks** (HDI, ÜRO)
29. koht 189 riigi võrdluses (2020).
- **World Inequality Ranking** (Global Finance)
See uuring (veebuar 2022) näitab riigi elanikkonna rahalist võrdsust/ebavõrdsust e kui suur osa riigi rikkusest kuulub 1%-le ja 10%-le kõige rikkamatele riigi inimestele ja kui suur osa riigi rikkusest kuulub 50%-le riigi vaesemale elanikkonnale. Mida väiksem on see number kahel esimesel juhul ja suurem viimasel juhul, seda õiglasem on riik e seda ühtlasemalt on rikkus elanike vahel ära jagatud. Uuringus osalenud 169 riigi hulgas on Eesti koht kahel esimesel juhtumil vastavalt 40-s ja 30-s ning viimasel juhul 39-s.